

نوسینی: به‌دریہ عزیز

حسنی بصری

منتاد قر الثقافي

www.iqra.afsamontada.com

دلہ کان

سہ‌حریریک بو تاریکستانی

منتدى اقرأ الثقافي

www.oqra.ahlamontada.com

حەسەنى بەصرى

سەھەرئىك

بۆ تارىكىستانى دۆلەكان

ئووسىنى : بىدرىيە عەزىز

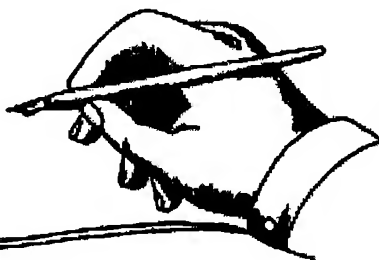
۱۶۴۹ ك - ۲۰۰۸ ز

پیشکش به ..

❁ دايك و باوكم كه پروهردەيانكردم...

❁ بۆ هەموو ئەوانەى لە پێتەو بە دەستەپێتەنى پەزامەندى

خوادا خزمەت بە مەروفايەتى دەگەيەنن...

✍ زۆر سوپاس بۆ بەرپێزان...

✿ مامۆستا کاکەرەش سەیدمێنە

✿ مامۆستا ئەحمەد سەید محمود

✿ مامۆستا نەوزاد فەقی ئیبراھیم

کە بەهۆی سەرنج و پیشیارەکانیان و پەیداکردنی

سەرچاوە و زانیاری لەسەر بابەتە کە هاوکارییانکردم..

خوای گەرە بە بەهەشتی بەرین پاداشتیان بداتەووە

نمونه‌یان زیادبکات.. آمین

بسم الله الرحمن الرحيم

"الحمد لله حمداً يوافي نعمه، ويكافئ مزيده. الحمد لله على نعمائه،
والصلاة والسلام على رسول الله محمد المبعوث رحمة للعالمين، وعلى آله وصحابه،
ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين"

بەرپاستى لەبەخشندهی و میهرهانی خواجه بهسر نهتهوی ئیسلامهوه، که
پهیمانداوه بهپاراستنى (قورئان و ئاینى ئیسلام)، خواى پەروهرهردگار
دهلهرموت: ﴿إِنَّا نَحْنُ الذَّكْرُ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾^۱

ئىسلام ناینكى زیندوو نهمره، خاوهنى سهروهت و سامانیكى گرنگ و
گهورهیه لهو ههموو زانسته فراوانه، بیروباوهریكى پارێزراو و نیمانیكى بههیزه،
سونهتیکى پاک و پوختهیه، خاوهنى رهوشتیكى راست و ریکه، سامانیكى تهواوی
بهنامه بۆدارپێزراو و کۆکراوهیه، نهدهبیکی ئیسلامی جوانه بۆ ههرکهسیک
پهپهروی لیبکات وهکو نهو بهنامهیه که خهلیفهکانی (پهزای خویان لیبت)
راشیدین پهپهرویان دهکرد، جهنگینه لهگهله نهقامیهتی ماددی، و گهپانهوه یه
بۆلای خواو بۆ خانهی ناشتی.

نهتی نهه نایه نهوهیه که ناگهشیتهوه و ناژی و چالاک نابیتهوه و
ناگهپیتهوه سهردهمی لاوی لهدواى لاوازی و کزبوونی، وه لهگهله کۆمهلهگی
سهردهمدا ناگوخیت و لهگهله گیانی سهردهم لهبارنابیت و ریک ناکهویت...

^۱ - الحجر: ۹ / واته: بهرپاستى ههڕێمه قورئانمان دا بهزاندوووه ییگومان ههڕ ئێمش پارێزگاری
دهکهین و (ناپهلین دهستی خیانتهکار هیچ جزره دهستیکی تی بخت و ههموو جزره ههولیک
بۆ دهستکاری کردنی نهزۆکه).

حه سه نې به مصرى

له پړنگه ې نهو پياوه بليمه ت و هه لکه وتوانه وه که سده له دواى سده وه و
سدردهم له دواى سدردهم دهرده کمون.

پتغه مېر - ﷺ - ده فرموت:

"إن الله يبعث لهذه الأمة على رأس كل مئة سنة من يجدد لها دينها".^۱

به لى، له هر سدردهم ېک له سدردهم کاندې خواى گه وره که سانیک
ناماده ده کات که نه فسى خويان به ند نه کن، شوه کان زیندو ده که نه وه، له
پژوه کانی شدا زه حمت و ماندو ویتى ده چيژن و، توانای خويان ده خه نه کار بؤ
توژينه وه و فیربون و ليکولينه وه ې نه نې، بؤرو به پروونه وه ې دوژمنان و،
ده رختنى گومان و دوو دلى، به گومان و دوو دله کان، هه لېه ته نه فرموده ې
پتغه مېر ې خوا(ﷺ) هه موو تا کر کوم لیک ده گريته خو، هه روه کو بؤه موو
کات و شوي نيکيشه. به دلنیا يې وه باس و گيژانه وه ې به سهرات و ژيانى نهو
ناودارانه بؤده رختنى لايه نه ميژووى يې يه که ې نه بووه له پړاوه کاندې، به لکر
هه روه کو له پړاوه کاندې نوسراوه بؤ خستنه پرووى لايه نې پشه نگیه تې باشى
نه وانه، بؤ سيفاتى بانگخوازيان، نه مېش دهریده خات که خواى گه وره
به گويړه ې پدیمانه که ې نه نېنه ده پارژيت.

ليړه وه که نهو زانايانه خملک بانگه نشت ده که ن بؤلای خواى به رزو بالا
نه وانه ميراتگری پتغه مېران، وه پوخته ې بنده چاکه کانن، به راستى ته قواو
له خواترسان توژشووى گه پړانده وه بؤلای خوا.

^۱ - لېر داود گيژاوبه تېمېوه (۱۳۹۱)، واته: "خواى گه وره لېمېر سده ساتيکدا جارېک بؤ
تازه کر دله وه ې نه نېنه که سېک لېمېر ت"

سەھەرەك بۇ تارىكىستانى دۆلەتەن

* "وتزودوا فإن خير الزاد التقوى" ^۱. * " ... إن أكرمكم عند الله اتقاكم" ^۲.
* "إبق الله حيث ما كنت" ^۳

ئەو ھەتتا خۇشەوېستمان محمد (ﷺ) دەفەرموئەت: (باوەر وەكو كالا وایە لەدلتاندا كۆن دەبێت وەكو چۆن بەرگێك كۆن دەبێت و خەریكە بدېت، داوا لەپەرورەدگار بكنە ئیمان لەدلتاندا نوێ بکاتەرە) ^۴.
ھەرورەھا دەفەرموئەت: (ھېچ دلتێك نییە جاروباریك ھەور نەبگرێت، ھەرورەكو چۆن ھەور بەری مانگ دەگرێت و تارىك دەبێت، كە ھەرورەكە رەوئەوئە ئێر شەوقى مانگ دەردەكەوتەرە) ^۵.

بەلێ، ھەرورونى ئادەمیزاد وەرس و بیتاقت دەبێت و لەكار ماندوو دەبێت و، لە پەرستشدا خاوەن تەمبەل دەبێت، بەلام كاتێك بربەندى تېزى دەكاتەو وە تىكۆشەرىك سەرپەرشتى دەكات، یا بیرخەرەوئەك نامۆزگارى دەكات، ئەو فێل و خاوى و كۆلى و سستى دەروات و، بەھەوان و سەربوردەو ژيانى لە خواترس و پارێزكاران و پیاوچاكان و ملەكەچى صۆفییەكان، چالاك دەبێتەو و، سەرلەنوێ دەست دەداتەو وە كەردارى چاكەو ئەو كاتە ھەست دەجولێت و خاوى و سستى دەبێتە پەرۆشى، ھىلاكى و ماندووبى لەكاردا نامێنێت و، دڵسۆزانەو لەخۆبردوانە دێتەو وە مەیدانى بەندایەتى و گۆرپایەلى فەرمانى خواى گەورە.

^۱ - البقره ۱۹۷/واتە: "تۆشور بخەن، چاكترين تۆشور تەقواو لەخواترسانە"

^۲ - الحجرات ۱۳/واتە: "... چاكترينان لاى خواى گەورە بەتەقواترين و لەخواترستريانە."

^۳ - پێتەمبەر (ﷺ) دەفەرموئەت: "لە ھەركۆى بویت لەخوا بۆسەر پارێزگارى". ترمزى گۆرپاويەتەرە (رياض الصالحين ۵/۶۱ ص ۴۷).

^۴ - طبرانى لە (معجم) كەبدا ئەم فەرمودەيە گۆرپاوەتەرە.

^۵ - رواه (النعيم) في (الطيه).

حەسەنى بەصرى

أبو حەنيفة (نعمان كورپى ثابت) دەفەر مۆيت: " ژيان و سەرگوزشتەى پياوچاكان لای ئىمە خوڭشەويستەرە لەزۆر ئىك لە زانستە شەرعىيەكان، چونكە زانستى شەرعى وليكۆلنەووە لەزانست بەينى زيكر و نامۆزگارىيەك كە دلەكان نەرم بكات، و، بەينى بىر خستەنەووەيەك كە گوئى بۆشل بكرىت، دل و لىدەكات تەنھا داواى زانست بكات نەك كردهووە، نەو كاتە كردهووەى نامىتت و دل وەك بەرد رەق دەيتت يان رەقريش".

لەبەرنەووە ئەى خوشك و براى باوەر دارم:

زۆر پۆيستمەن بە نامۆزگارى پياوچاكان و زانىنى چۆنىتى ژيان و رەوشت و كردارىان هەيە، بۆ شوئىنكەوتنى رەفتارىان، تا بيانكەينە رابەر و پىشەواو رینگەى ئەوان بگرين، نەو هەموو پياوچاكى و دلنەرمىيەى ئەوان بپىشە رپنمايى و رپيشاندەرمان... شاعىر ئىك دەلتىت:

ژيانى چاكان بگيرەووە

چەند بارەى كەووە چونكە باسيان

وەكو برپەند دلتى راوچى

ساف و لووس دەكات دەيدا لەهەسان

پياوچاكىك زۆر جار بانگى هاوەل و دۆستانى دەكردو دەيفەر مورو: "وهرن با ساتىك بچينە كوړو مەجليسى هاوەلانى پىغەمبەر (ﷺ) و شوئىنكەوتوان و پياوچاكان و گوئى بۆ نامۆزگارى و رپنمايەكانيان بگرين، -مەبەستى خوئىندنەووەى ژيان و بەسەرھاتى ئەوان بوو-".

بەلتى، پياوچاكان، چىراى رووناككەرەووەى رپنگاى ئەمۆستە چاوى گومرايى و نەشارەزايى رپتى ئيمان و خواناسين، لاھەر و رپەوتنى خەم و پەژارەن، مايدى خوڭشى و سوكنايى دل و دەروون، بەردەوام پىشەواو رابەرى خواناسان

سەھەرەك بۇ تارىكىستانى دۆلەت كان

و ماندوتى ئەناسان بوون، سەرقاقلەي كاروانى باۋەرداران بوون، باتىگەر و رېئىشانىدەرى گومرايان و بېشاگايان بوون. بەلئى، لە لىرتكەي بلىندى و چىلەپۆپەي بەرزىدا پياۋايتىك دەبىنىت لە تاكەكانى چاكىرتىنى سەردەم، ئىنجا لە سەردەمى دواي سەردەمى ھاۋەلانى پىغەمبەرى خوا ﷺ كە لە كانياۋو سەرچاۋەي ھەلقوللوى دىرژەپىندەرى نورو رۆشنايى محمدى ﷺ پاراۋبوون بۆ كىرەندەۋى رېيازو رېچكەي لافاۋى نورانى، تا بۆ دواي خۆشيان بەك بەدواي يەكدا لىيى بىخۆنەۋو پاراۋىن، ئىنجا دواي ئەۋانىش ئىنجا دواي ئەۋانىش ...

موسلمانانى بەرپىز:

لىرەدا ناۋدارىك لە چاكەكاران، پىشەۋايدەك لە پىشەۋاكان، پياۋىك لە پياۋە باشەكان. بەلئى ئەۋ پياۋەي كاتىك ناۋى دەبىرىت زوھدو دىيانەۋىستىمان بىردەخاتەۋە، كاتىكىش باسى زوھدو دىيانەۋىستى بىكرىت، ناۋى ئەۋمان بىردەكەۋىتەۋە، ئەۋ ماناى زوھدەۋو زوھدىش ماناى ئەۋ.

ھەرچەندە ئەۋ پىغەمبەرى ﷺ نەبىنىۋو، بەلام لەزىنگى و ھوشيارى و پاكىدا، لە ترسان لەخۋاۋ ژىرى و ۋەرىع و دىيانەۋىستى و پارىزكارى و تەقۋادا ھەر لە ھاۋەلە بەرپىزەكان دەچو، ھاۋىتەۋە ئەۋان بو.

غەلى كورپى زەيد دەفەرموت: "ئەگەر ئەۋ پياۋە لە سەردەمى ھاۋەلانىدا ژىيايەۋ ھاۋتەمەنى ئەۋان بوايە ئەۋا ھاۋەلانى دەيانكردە پىشەنگى خۆريان و ھەرگىز پىشى نەدەكەۋتن". ئەۋ گەۋرەۋو سەردارى شۆپىنكەۋتوان^۱ بو،

^۱ - شۆپىنكەۋتوۋ يان (تابى): بەر موسلمانانە دەۋرىت كە پىغەمبەريان ﷺ نەبىنىۋە، بەلام ھاۋەلانى پىغەمبەريان ﷺ بىنىۋە زالىريان لەدەمى ئەۋانەۋە ۋەرگىرەۋە، پروادارىۋون و لە سەرىسلام مردوون.

حهسه نی بهصری

له یهك كاتدا هونری زانست و زوهدو وهرع و په رستش و دنیا نه ویستی و خواپهرستی تبادا كۆبوو بووه وه.

یه كێك بوه لهو كهسه ده گمە نانهی كه خوای گهوره حكیمهت و په وانپێژی له سهر زمانی نهوان ده رختووه.

به لێ، نهو پێشه وایه گهورهی شوێنكه وتوانه، پێشه وای زا هیدو زانا سهر راسته كانه، هه لگري ئالای زانسته بۆ لای خوای گهوره، چاكترینی كهس له دواى هاوه له بهر پێزه كان شێخی ئیسلام (نهبو سه عید حهسه نی كورپی ئه بی حهسه نی یه سار لای به صریه) خوای لێ رازری بیت.

به راستی ئهم باسه ی له م په رتو كه دا نو سراوه ته نها د لۆ پێكه له زبانی په ر خێرو به ره كه تی نهو زانا به رزو پێرۆزه.

بنه ماله كه ی:

ناوی حهسه نی كورپی یه ساره، سه رچاوه میژوو یه كان ده لێن: حهسه ن كورپی ئه بی حهسه نی یه سار، به ره گهز عێراقیه، باو کی دانیشتووی (میسان)^۲ بووه، پێش ئیسلام به (فه یروز) ناو براوه، دواتر به نده یهك بوه له به نده كانی میسان، لای پیاوێك له به نی نه جار له نه نصار، واها توه كه نهو پیاوه (جه میلی كورپی قوطبه) بووه، پاشان نازاد كراوه و چووه ته مه دینه، له وی بووه ته خزمه تگوزاری هاوه لێ به رپێز (زهیدی كورپی ئه بانی نه نصاری)^۳، دایكیشی (خه بیره) خزمه تگوزاری دایکی ئیمانداران (ئومو سه له مه ی مه خرومی) بووه، میژوونووسان ده لێن:

^۲ - میسان هه ریمێك بووه كه وێتۆته ئێوان هه ردوو شاری (به صره و واسط).

^۳ - زهیدی كورپی ئه بانی نه نصاری: نو سه ری وه حی پێقه به ری خوا ﷺ بووه.

سەھەرەك بۆ تارىكىستانى دىلەكان

دايكىشى ھەر لەبەندەكانى مىسان بوو،^۴ (ذەبى) روونى دەكاتەو و لەو روانگەو دەلەت: دواى ئازادبوونى خەيرەو نىشتەجىبوونى لەمەدىنەدا لەسەردەمى خەلافەتى ئىمامى (عوامەرى كورپى خطاب) دا خورائى لى پازى بىت، يەسار باوكى حەسەن (خەيرە)ى خواستوو، ئەو كاتە خەيرە لاي ئومو سەلەمەى دايكى ئيمانداران بوو و كارو پىداويستەكانى بۆ جىبەجى كردوو.

لەشارى مەدەنەداو لەمالى دايكى ئيمانداران - ئوم سەلەمە - حەسەن لەدايك بو، باوكى بە ئەبى حەسەنى يەسارو دايكىشى بە ئوم حەسەن ناسراون، حەسەن لەزىنگەى عەرەبى ئىسلامىدا گەورە بوو و گەشەى كردوو، ژيانىكى دەشتەكپانەى زېرى ھەبوو، كە ئەمە كارىگەرى لەسەر ھەلەكەوتى جەستەى ھەبوو.

(ذەبى) لەباسى كونەى حەسەن و نازناويدا دەلەت: بە ئەبو سەعيدو ئەبو عەبدوللا ناسراو، خواونى كچىكىشى و، نازناوى (شىخى ئىسلامى) لىنراو، ھەروەكو پىشى و تراو پىشەواى ئەھلى بەصرە، ھاوچەرخ و ھاوتەمەنى (محمد ابن سەرىن) بوو كە ھەردو كيان لەبەناو بانگىزىنى ئەوانەن لەقوتابخانەى بەصرە دەرچوون لەسەردەمى ئەمەويەكان.

(حەسەنى بەصرى و محمد ابن سەرىن) كورپى كارگوزار بوون، كەھەردو كيان زانستيان لەسەردەستى گەورەكانىندا وەرگرتوو.

باوكى حەسەنى بەصرى خزمەتگوزارى (زەيدى كورپى ثابت) بوو كە ناودارترین ھاوئەل بوو لەناو ھاوئەلەندا و، سەرىنى باوكى محەمەد

^۴ - مېژوونوسان دەلەت: ئەو پيارە لەنصارىيە ژىكى لەبەنى سەلەمە خواست و ئەوانى لەمارەى ئەودا دا، ئەو پىش نازادى كردن، ھەلەكە پايان وابە، ئەو ژنەى كە نازادى كردن پورى ئەنەسى كورپى مالەك - رەبىع كچى ئەضر - بوو.

حهسه نی به صری

خزمه تگوزاری (نههسی کوری مالیک) بووه له و هاوه له بهر پیره وه فیری
فه رموده بووه، (حهسه ن و محمد) ره جهتی خویان لیبت ههردووکیان
که سایه تیه کی دیار بوون له به صره داو هاو پتی به کتربوون.

له دایک بوونی

چهند نایابه مرۆف له مالتیکدا له دایک بیبت چاکه خواز، له ویش
نایابتر نه و ماله مالتی زانست و پرتمایی بیبت.

به لاته وه چۆنه خویندهری بهر پیر:

نه و ماله مالتیکی قورنانی بیبت؟

نه ی چۆنه نه گهر مالتی به کیک له دایکی ئیمانداران بیبت؟ به لئی شوینی
له دایک بوونی مالتی خاوه نی ئهم به سه رهاته (نوم سه له مه) به خوای لی رازی بیبت،
چونکه دایکی لای دایکی ئیمانداران نیشی کردوه.

خوای گه وه ئهم تابه ته ندیه ی بهم له دایک بووه دا بوو، که مالتی (نوم
سه له مه) ته نها شوینی له دایک بوونی نه بوو، به لکو دا پۆشه رو لانه ی چاودیری
نه بوو، و، سنگی نه و جۆگه له و ئاودیری نه بوو، به لئی شیر خۆره ی شیر ه که ی
بوو..

کات؛ سه رده می خه لافه تی ئهمیری ئیمانداران، خه لیفه ی داد پهروه رو

هاوه لئی خۆشه و یستی پته مبه ری خوا ﷺ، (عو مه ری کوری خطاب) ه خوا لئی
رازی بیبت، به دوو سال پیش کۆتایی خه لافه تی نه و زاته بهر زو پیرۆزه.

شویین؛ شاری مه دینه ی پیرۆزه، سالتی بیست و به کی کۆچی ...

مژده یان دا به دایکی ئیمانداران (نوم سه له مه) ی خیزانی پته مبه ری
خوا (دروودی خوای له سه ر بیبت) که خوای گه وه کورپکی به خشیوه به
خزمه تگوزاره که ی که ناوی (خهیره) بوو، به راستی ئهم مژده یه دلتی دایکی

سەھەرەك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

ئىماندارانى پىر كىرد لەخۆشى و شادمانى، بەختەوهرى دەم و چاوى پىر نوورو
شكۆدارى گەشانەو، بەپەلە ناردى دايك و مندالەكە بەيتىن بۆلای، تاماوى
زەيستانى لەمالى ئەودا بېيتەو.

(خەيرە) زۆر بەرپىزى شىرىن بوو لەلای (ئوم سەلەمە) و بەدل خۆشى
دەويست، زۆر بەپەرۆشەو تەمەرزۆي بېيتى كۆرە ساواكەي بوو، دواي
كەمەك (خەيرە) ھات و مندالەكەي بەدەستەو بوو، كاتەك (ئوم سەلەمە) چاوى
بەمندالەكە كەوت، دەروونى پىتى ناسودەبوو، ھۆگرى بوو.

ئەو مندالە ساوايە زۆر جوان و پىر خۆش بوو، پىر خىسارى پىر وناك و
پىزارە بوو، پىر ھەتە دىلپىتىن بوو، چاوبەتپىر و پىتى پىر و دەبوو ھە.
(ئوم سەلەمە) سەپىرىكى مندالەكەي كىرد و تى: لەكۆرەكەت ناو
(خەيرە)؟ گوتى: نا، دايە گيان، ئەو ھەم بۆتۇ داناو تا ناوئىكى بەدلى خۆتى بۆ
ھەلپىزىت.

(ئوم سەلەمە) ھەرموى: لەسەر بەرەكەتى خىر ناوى دەنەين (ھەسەن)،
دواي ئەو ھەردوو دەستى بەرز كۆردەو دىلپىتىن بۆ كۆرد.
ئەم شادومانىيە تەنھا بۆ مالى دايكى ئىمانداران (ئوم سەلەمە) نەبوو،
بەلكو مالىكى تىرىشى لەمالەكانى مەدەنە گىرەو، ئەويش مالى ھاوھلى
بەپىزى (زەيدى كۆرپى تەب) "خوای لى رازى بىت" بوو، چونكە (يەسار) باوكى
ئەو مندالە خىزمەتگوزارى ئەو ھاوھلە بەپىزە بوو، (يەسار) يىش خۆشەويستىن و
بەپىزى تىرىن كەس بوو لەلای (زەيد) "خوای لى رازى بىت".

گه‌شه‌کردن و پی‌گه‌یشتنی

حه‌سه‌نی کوری یه‌سار، له‌یه‌کێک له‌ماله‌کانی پێغه‌مبه‌ردا ﷺ گه‌وره‌بوو و گه‌شه‌ی کرد، په‌روه‌ده‌بوو له‌ژووری یه‌کێک له‌خیزانه‌کانی پێغه‌مبه‌ردا ﷺ، که مالتی (هیندی کچی سوهیل) ی‌ناسراو به‌دایکی سه‌له‌مه^۱ بوو.

گه‌یشته‌وه‌ی ئه‌و ساوا به‌خته‌وه‌ره‌ به‌دایکی ئیمانداران (ئوم سه‌له‌مه) ته‌نها به‌وه‌نده‌وه‌ نه‌وه‌ستا، .. به‌لکو سه‌ری کێشا بۆ له‌وه زیاتر... زۆرجار (خه‌یره)- دایکی حه‌سه‌ن- له‌مال ده‌چوو ده‌ره‌وه‌ بۆ جێبه‌جێ کردنی هه‌ندێک له‌ پێداویستیه‌کانی دایکی ئیمانداران، منداڵه‌که‌ی لای ئه‌و به‌جێ ده‌ما، جارێک ئه‌و منداڵه‌ شیره‌خۆره‌ له‌برسان ده‌گریا، زۆر به‌توندی ده‌گریا، (ئوم سه‌له‌مه) هه‌لیگرت و بردی بۆ ژووره‌که‌ی خۆی، مه‌مکی خسته‌ ده‌می منداڵه‌که‌ بۆ ئه‌وه‌ی ئارامی بکاته‌وه‌ (بیخافلتینی) تادایکی دیته‌وه‌، هه‌رچه‌نده‌ (ئوم سه‌له‌مه) ته‌مه‌نی زۆر بوو، منداڵی ساواشی نه‌بوو، به‌لام به‌هۆی جولانی سۆزو خۆشه‌ویستیه‌وه‌ بۆی، به‌فه‌رمانی خوا شیرێکی جوان زایه‌ مه‌مکی و منداڵه‌که‌ خواردی و پێی ژیربووه‌وه^۱، و یستی خوابوو شیرێ لیبیت، شیرێکی پیرۆزبوو، به‌هۆی ئه‌م ژمه‌ شیره‌وه‌ به‌زوویی زمانی کرایه‌وه‌، که قسه‌ی ده‌کرد زۆربه‌توانا

۱- دایکی سه‌له‌مه: یه‌کێک بوو له‌ ته‌واوترین و لاق‌ترین ژانی عه‌ره‌ب، زۆرترین خاتری هه‌بوو، خۆراگرت‌ترین بوو، زۆر زیره‌ک و زاسا بوو، زۆر په‌یوایه‌تی هه‌یه‌ (۳۸۷) فەرمووده‌ی پێغه‌مبه‌ری (ﷺ) گه‌راوه‌ته‌وه‌، له‌گه‌ڵ هه‌موو ئه‌وانه‌شدا یه‌کێک بوو له‌و ژنه‌ ده‌گه‌نانه‌ی له‌ سه‌رده‌می جاهلیه‌تدا لوسی هه‌بوو.

۱- "حافظ اللهی له (محمد بن سلام) ر‌أى عمروالشعاب) به‌سه‌نه‌دیکه‌وه‌ بۆمان ده‌گه‌رت‌ه‌وه‌"

ب- وه‌ له‌ (صورة من حياة التابعين) له‌نوسنی "الدكتور عبدالرحمن ر‌الت الباشا" دا هاتوه‌.

ج- له‌مه‌موو ئه‌و په‌رتوکتانه‌دا هاتوه‌ که باس له‌ژبانی ده‌کهن.

سەھەرئىك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

بو، بەلگى بەھىزو رۆشنكەرەو، لەبەر ئەو، ھەمووكەس گوتى بو، قەسەكانى دەگرت، كەپرسىارى لىندەكرا زۆر لىھاتوانە وەلامى دەدايەو، كە نامۇزگارى دەكرد دەنگى بەرز دەكردەو، فرمىسكى دەھات و دلسۆزانە دەستى پى دەكرد، كارىگەرى لەسەر خەلكى بەجىدەھىشت، كىردارى پىش گولتارى دەكەوت، ھەرەك چۆن رۆشنانى بەرەبەيان پىش ھەلھاتنى خۆر دەكەوت.

بەم شىوئە (ئوم سەلەمە) دايكى ھەسەنە لە دوورپووەو:

۱) دايكى يەنى بەھۆى ئەوئە ھەسەن يەككە لە ئىمانداران.

۲) دايكى يەنى بەھۆى شىر پىدانى.

* * * *

گونجان و لەيەك گەشتەن و خىزمەتەن و لىك نىزىكى يەكى زۆرەھەبو، لەنىوان دايكانى ئىمانداران، لەبەختىارى ھەسەندا بەھۆى نىزىكى مائەكانىيەو، ئەونىزىكىە وای كىردبو كەئەو لەناو ئەومالانەدا زۆرەناسانى ھات و چۆبكات و، ھەموويان رېنومايى بىكەن.

ھەرەك خۆى بۆمان دەگىرپتەو، ئەو مالانەى بەجولەى بەردەوامى خۆى پىر كىردبو، و بەيارى كىردن و چالاكىيەو يارى و بازبازنى تىدا دەكردن و دەگەشتە سەققى مائەكانىيان و دەستى پىئەدەگرتن^۱، ھەسەن بەردەوام لەو كەش و ھەوا خۆشەدا گۆرپانى بەسەردا دەھات، بەرەشتى بەرزو پاك و رەونەقدارى پىئەمبەرەنەﷺ دەرازاپەو، لەوسەرچاۋە زوللان و شىرىنەى دەخواردەو كە لەمائەكانى دايكانى ئىمانداراندا پەنگى خواردبوو.

۱- مائەكانى دايكى ئىمانداران ئەوئە سادە ساكارو نىز بوون كە ھەسەن بەر شىوئە بۆمان ياس دەكات، دەستى لەسەققى مائەكانىيان گىر كىردبو.

حهسه نی به صری

وهك قوتايهك له سهر دهستی هاوهله گهوره و به پیره كان له مزگهوتی
 پتغه مبهردا پنگه بشت ﷺ. ههروه كو خزی ده گپرتته وه ده باره ی: (عوثماني
 كورپی عه فان، عه لی كورپی نه بو طالب، نه بو موسای نه شعری، طه له ی
 كورپی عوبیدوللا، عه بدوللای كورپی عومهر، عه بدوللای كورپی عه باس،
 نه نه سی كورپی مالیک، جابیری كورپی عه بدوللا، عیمرانی كورپی حصهین،
 موغیره ی كورپی شوعه، عه بدوره جانی كورپی سه مه ره، سه مه ره ی كورپی
 جوندوب، نه بی به كره ی ئه قه فی، نوعمانی كورپی به شیرو جوندبی به جه لی وهی
 ترو هی تریش... خوای گهوره له هه موویان رازی بیت. به لام له هه موویان
 زیاتر هوگرو ئالوده بوو به نه میری ئیمانداران (عه لی كورپی نه بو طالب) (خوای
 لی رازی بیت) وه زور خوشیده ویست. به هیزی و خوگری له سهر نایینه كه ی، وه
 چاكی له به ندایه تیه داو دنیانه ویستی و پشتكردنه جوانی و رازاوه ییه كه ی دنیا
 له وه وه فیربوو.. پابه ندی شهیدایی ورۆشنایی له گوشتارداو داناییه کی پنگه بشتوو،
 وته زانسته كانی و نه و نامۆزگاریه به هیزانه ی دلیان ده هینایه له رزه. هه موو له ی
 هاوهله به پیره وه رگرتوو...

له ته قواو خوا په رستیدا ره وشت به رز بوو به ره وشتی نهو... له روون
 كردنه وه زمان پاراویدا شوین پتی نهوی هه لگرت... به لی، پشه واما
 حه سه ن له مه دینه ی شاری پتغه مبهردا ﷺ) گه ره بوو، قورئانی بیروزی له سه رده می
 خه لیفه (عوثماني كورپی عه فان) دا له بهر كردوو. كاتیک حه سه ن بچووك بوو
 دایکی ده یبرد بۆ لای هاوه لان تا دوعای خیزی بۆكهن، به كێك له و هاوه لانه
 (عومهری كورپی خه طاب) بوو خوای لی رازی بیت، دوعای بۆكردو فهرمووی:
 خوا به شاره زاو تیگه بشتوو یكه له ناییندا ولای خه لك خو شه ویستی بكه.

سەھەرێك بۆ تارىكستانى دڵەكان

دواى ئەوە حەسەن بوو شاره‌زايەكى شەرعزان و خراى گەورە
 تىگەيشتىكى جىگىرى لەقورناني پىرۆزدا پى بەخشی و خۆشەويستی کرد لەلای
 خەلکخۆشەويستی کرد. زۆر هاوچۆى ئەبو هورەبرەو ئەنەسى كورپى مالکى
 دەکردو لای ئەوان فەرموودەکانى پىغەمبەرى ﷺ لەبەردەکردو هەركات
 فەرموودەيه‌كى لە خۆشەويستەو دەبيست، نيمان و لەخواترسانى زياتر دەبوو...
 تا وابلىهات لە خوا پەرسى و صۆفیه‌تیدا ببو پىشەواى شوێنکەوتوان
 و ئامۆزگارو بانگخوازيان بوو..

بۆ زۆر لە کێشەو گرفتى ئەو مەسئەلەنى زانايان راى جياوازيان
 سەردەبوو دەگەرانه‌و لای حەسەن.. ئەو هەتا پرسىار لە ئەنەسى كورپى مالک
 دەکەن، بەلام ئەنەس دەفەرموێت:
 وەلامى ئەو پرسىاره‌ لە حەسەن وەرگىرن چونکە ئىمه‌ بيستومانەو لەبىرمان
 چووەتەو بەلام حەسەن بيستويه‌تى و لەبىرى هاو ١.

١- (صورة من حياة التابعين) للدكتور عبدالرحمن رأفت الباشا، و جەند سەرچاوه‌يه‌كى تارىخى. بەلام
 وەكو تىبينى // "نەفس (خواى ئى پازى بىت) يەكێكە لەهاو ئەنى پىغەمبەر" درووى خواى لەسەر بىت"
 بۆماوێ دە سال لەخزمەتى دابوو، "هاو ئەنى بەگشتى زۆر سووربوون لەسەر لىزبونى زانست و
 بۆچوونەكان و سوودلێوەرگرتن و گەيانديان، لىر چۆن لەبىريان دەچىتەو، بەلام ئەو دەگەرێتمەو
 بۆجەند هۆيكە لەوانه‌: ١- خۆبەكەم گرتى ئەو هاو ئە بىرێرە لەرووى زانست و زانيارى و دەربىرین
 لەبىرانەر هاو ئەن و شوێن كەوتوان و خۆدەرنەخستن و.... هتد
 ب- زانايى و دانايى حەسەنى بەصرى بەو ١٠٠٠ كەهاو ئەن بەو جۆرە مەتەنيان پى بوو و پشيان پى
 بەستووه‌.

ج- بەگەورەزانين و بەرێرەو سىرکردنى هاو ئەن و شوێنكەوتوان و زانايانى ئەو سەردەمە لەلای
 يەكێرى. (نوسەر)

حهسه نی به صری

کاتیک حهسن ته مهنی چوارده به هاری ته واو کرد له گهل دایک و باو کیدا گواستیانده وه بۆ به صره وه له وی له گهل خیزانه کیدا جیشته جی بوون، لیروه نازناوی به صره ی لیتراو له ناو خهل کیدا به حهسه نی به صری ناسرا.

حهسن له به صره دا:

به صره له و رۆژو سهرده مه ی حهسه نی ئی بوو، قه لایه ک بوو له گه و ره ترین قه لایانی زانستی له ده وه له تی ئیسلامدا.

مزگه وته گه و ره که ی شه پۆلی ده دا له واندها بۆی ده چوون له گه و ره هاوه لان و شریکه وتوه شکۆداره کان، کۆرو کۆبوونه وه زانستیه کانی به جۆره ها شیوه حه وشه و نوێژگی مزگه وته که ی ناوه دان ده کرده وه.

حهسن وابهسته ی مزگه وت بوو، له کۆری (عهبدوللای کوری عهباس) ۱۱۰ داده نیشت و ته فسیر و فه رموده و خوێندنه وه کانی له و وه رده گرت و فیری ده بوو، هه تا زۆر به زووی بوو به زانییه کی شاره زاو شه رغان و باوه ر پیکراو، خهلکیککی زۆر به ره و لای ده هاتن و له و هه مووه زانست و زانیارییه ی نه و پاراو ده بوون.

به ده وریا کۆده بوونه وه گریان شل ده کرد بۆ نامۆزگارییه کانی که دلی ره قیان نه رم ده کردو فیرمیسکیان له چاوان ده باراند، داناییه که ی کاری له دلی ژیرو تیگه یشتوه کان ده کردو لی و ورد ده بوونه وه.

به پیره وی ژبان و پیره وی له ویان ده کرد که خۆشتر بوو له بلا و بوونه وه ی بۆنی میسک ...

۱- عهبدوللای کوری عهباس: زاناو عابدی نوومه تی عمده ﷺ.

بەرزبوانەوہى لەناو خەلكىدا

ئەو ھەمىو كاروبارەو ھۆكارى زۆرى تر ھەبىون كەخوای گەورە بەھۆيانەوہ ھەسەنى لەناو خەلكىدا بەرزكردەوہ ، ھەرچەندە خاوەن بىنەمالەيەكى بەرزەبىو، بەلام زانست و يقارو تەقواو دلتسۆزى ئەويان بەرزكردەوہ، بەشيوەيك كاربەدەستان داواى نامۆزگاريان لىدەكردو ئەويش نامۆزگارى دەكردن، راوێژيان پىدەكردو داواى ووتەو قسەى خىريان لىدەكرد ئەويش باسى بۆدەكردن و وەلامى پرسىارەكانى دەدانەوہ.

لەبەرانبەر ئەوہدا بەخشش و خەرجيان بۆ دەنارد، ئەويش لىنى وەرنەدەگرتن و سەرزەنشتى دەكردن، ئەو پارەوخەرجى لە ھىچ كەسەك وەرنەگرتووەو شىعارى ئەو ﴿إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ﴾^۱ بوو، كە ئەوہ چاكترىنى كرىيە، بەراستى دلتياو بەقەناعەت و ناسوودەبوو، بەم جۆرە ببوہ چاكترىنى پياو.

پلەو پايمەى زانستى و ھۆكارەكانى:

ھەسەن (خوای لى رازى بىت)، زانستگايەك بوو بۆ زاناو شەرعزانان، جىنگاى باوەرپبوو، پشتى پى دەبەسزا و جىنگاى متمانەبوو، بەلگەيەكى سەرپاست و زمان پاراو بوو، لەرووى زانست و زانباريەوہ بە گەورەى ئەھلى سەردەمىخۆى دادەنرێت و لەرووى كەردەوہو رەفتاريەوہ، بەھىزترىيان بوو لەرەوانبىزى و پوونكردنەوہدا.

^۱ - ھود/ ۹ ، واتە: (كرى و پاداشتم تەنھا لاى خوايە).

حه سه نه بی به صری

به راستی له نامۆزگاری و ووتار و تهفسیردا کاراو لێزان و چالاک بوو بهو ههموو سهلیقه جوان و لیهاتوویهوه ببوه سوارچاکی مهیدان، نهوهش دهگهڕێتهوه بۆ چهند هۆکارێک لهوانه:

* گهورهبوون و ینگه‌یشتنی لهمالی دایکی ئیمانداران (ئوم سهلهمه) و شیرخواردنی له مه‌مکی نهو، ههروه‌کو شیر خۆره‌ی زانست و شه‌رعزانیه‌که‌شی بوو.

* نزیکي له‌ماله‌کانی تری دایکانی ئیمانداران، که له‌وانه‌وه‌ فێربوو، و‌بوو به‌و بانگخوازه‌.

* په‌یوه‌ست بوونی به‌کۆڕو دانیشته‌کانی ئین و عه‌باس (خوای لی‌ رازی بی‌ت) و له‌وه‌وه‌ شه‌رعزانی و فهرمووده‌و ته‌فسیرو زمان و خوێندنه‌وه‌کان فێربوو. * شه‌یدایی و خوشه‌ویستی بۆ ئه‌میری ئیمانداران (عه‌لی کورپی نه‌بو‌طالب) -خوای لی‌ رازی بی‌ت- که چاودێری کردو به‌هێزی و پێداگری و چه‌سپای له‌دینداو چا‌که‌کاری وله‌به‌ندایه‌تیدا و پشت‌کردنه‌ دنیاو به‌هێزی له‌پاراوی زمان و ڕوونی له‌قه‌سه‌کردندا له‌وه‌وه‌ فێربوو.

* ژۆرێک له‌هاوه‌له‌ به‌ڕێزه‌کانی بینوه‌و ده‌رباره‌یان گێڕانه‌وه‌ی بووه‌، له‌وانه‌: (عیمرانی کورپی حصه‌ین، عه‌بدولپه‌حمانی کورپی سه‌مه‌ره‌، نو‌عمانی کورپی به‌شیر، جابر، ئینو سه‌ریع، نه‌نه‌س، عثمان، طلحه‌) خوا له‌هه‌موویان رازی بی‌ت.

بۆ خۆی ده‌فه‌رمو‌یت: (٧٠) له‌و پیاوه‌ چا‌که‌نم بینوه‌و ناسیوه‌ که له‌جه‌نگی به‌دردا به‌شداربوون.

خواناسى و دنيا نهويستى:

حەسەنى بەصرى -خوای ئى رازى بىت- بەراستى دنيا نهويست بوو
بەجۆرئىك لەدنیا دا دەژيا كەھەر بىرى ئى نه كەردۆتەو و گوتى پى نه دەدا، ھەرگىز
بەجوانى و رازا و ھەكەى سەرقال نه بوو و بەدوای مال و سامانیدا وىل و
بەھەلپەنەبوو، بەراستى لەچاكرىنى بەندە چا كەكان بوو، ھۆگرى خەم و پەژارە
بوو، لەخەو و بى بەرى ئەو ھەندە نەبى پى بڑى، شەرع زانىكى خواناس بوو،
خوایپرستىكى گەرم و گوور بوو.

لەم بارە ھەو دەفەر مویت: بىر وادار بەخەفەتەو و رۆژدە كاتەو و
بەخەفەتەو ئىوارەى ئى دىت، بەدو خەم و خەفەتەى بەو پەرى بىر و پىو ھەو
دەمخوات گۆرانى بەسەردا دىت، بەجۆرئىك بە بەشى بىزۆكەيەك رازى دەبىت،
بەخورما و جۆرئىك ئاو قەناعەت دەكات.

حەسەن ھەلگىرى مىراتى مەمەد(دروودى خوای لەسەر بىت) بوو،
لەو كەسانە بوو كە لەسەردەمى خەلىفە(عثمانى كورى عەففان)-خوای ئى رازى
بىت-قورئانیا كۆكردۆتەو.

(الذھبى) دەگىر پتەو كەفەر مویەتى: من لە "يوم الدار" چواردە سالان
بووم قورئانم كۆكردۆتەو و چاوم لە (طلحەى كورى عوبەيدوللا)-خوای ئى
رازى بىت- دەكرد.

زۆرىنەى ھاو ھەلان كاریگەریان لەسەر حەسەن درووست كەردو و ھەر
زۆر زوو ھەولتى داو و ھەرگرتى زانیارى، و لەو سەرچاوە ھەلقوللەو زانستى
یەى ھاو ھەلانى خواردۆتەو كە بۆرىچەو كاریزى زانست و ھوشیاری و زانیارى
بوون.

حه‌سه‌نی به‌صری

(محمد بن سعد) له (طبقات) دا ده‌فرمویت:

حه‌سه‌ن-ره‌جه‌تی خوی لّی بیت- زانستگایه‌ک بوو، زانا، به‌رز و به‌شکر، شهرع زان، جیگه‌ی باوه‌ر، متمانه پیکراو، خواپهرست، دینداریکی خیردار، خاوه‌ن زانباریه‌کی زور، زمان پاراو، جوان و شوخ و شنگ ...

زانایان ده‌فرمویون: نهم پیشه‌وا به‌رزو پیروزه زانست و کرده‌وه‌ی پیکه‌وه‌ک‌و‌کردبووه، هه‌تا وای لّی هاتبوو بیروه‌لوتکه‌و‌سه‌رکرده‌ی شوین که‌وتووان، به‌گه‌وره‌ی خه‌لکی سه‌رده‌می خوی داده‌نرا ههم له‌ زانست و ههم له‌کرده‌ودا.

به‌لام لایه‌نی کرده‌وه‌ی قورس‌رو باشر‌بوو له‌لایه‌نی زانستی به‌که‌ی، نین و عیماد ده‌لّیت: به‌(یونس کوری عوبه‌ید)یان گوت: که‌سیک ده‌ناسیت وه‌ک حه‌سه‌ن کاربکات؟

فرمووی: وه‌للاهی که‌سیک ناناسم قسه‌یه‌ک بکات وه‌ک قسه‌کانی نه‌و، نیتر چۆن کرداریان وه‌ک کرداری نه‌و ده‌بیت؟! ...

نینجا له‌وه‌صفی دا ده‌لّیت: که‌پنی ده‌گه‌یشیت وات ده‌زانی تازه خزمیکی ناشتوه، که‌داده‌نیشت وه‌ک نه‌سیریک و ابوو که‌فه‌رمانی خنکاندن‌ی درا بیت، نه‌گه‌ر باسی ناگرده‌کرا وه‌ک نه‌وه و ابوو که‌ ناگر ته‌نها بوئه‌و دروست کراییت !! ...

له‌گه‌ل نه‌و هه‌موو عیاده‌ت گۆن‌رایه‌لّیه‌ش که‌هیبوو و له‌به‌ر نه‌و هه‌موو ترسه‌ی له‌خوای گه‌وره‌و سزای خوا هه‌یبوو، وشک و سربوو بوو،

نیمام (المنای) له‌(الطبقات) دا ده‌لّیت: "حه‌سه‌ن بیروه‌ سه‌رکرده‌ی به‌نده هه‌ل‌ب‌زیردراوه‌ باشه‌کان، بۆماوه‌ی چل سال نوێژی به‌یانی به‌ده‌ست نوێژی عیساوه‌ کردوه‌!!

سەھەرلىك بۇ تارىكىستانى دۆلەت كان

شۈيىن كەوتۈن دەلتىن: ھەسەن لە ھاۋەلە بەرپىزە كان دەچوو، (على كۆرى زەيد) دەفەرمۇيت: گۆتىم لە (ئىبن و موسەيىب) و (عوروه لقاسم) و زۆرى تىرىش بوۋە گۆتوۋيانە: كەسمان نەدىۋە ۋەك ھەسەن بىت، ئەگەر لەسەردەمى ھاۋەلەندا بۋايە ھاۋەتەمەنيان بۋايە ئەوان ھەرگىز پىشى نەدەكەوتن، لەگەل ئەۋەشدا ھەسەنى بەصرى لەلوتكەى خۆبەكەم زانیندا بوۋە، لەبەرامبەر ھاۋەلەندا خۆى زۆربە كەم گۆتۈرە، بەجۆرلىك دەفەرمۇيت: بەراستى كەسانىكىم بىنيۋە ناسىۋە، من لەناۋاياندا ھىچ نەبووم، بەلكو تەنھا دۆلىك بووم.

زۆرى چاۋ لەۋ پىاۋە چاك و پاكانە دەكرد كەلەسەر دەستى پىغەمبەر (دروودى خۋاى لەسەر بىت) پەرۋەردە بوو بوون، و لەچاۋيدا لەبەندايەتى و ۋازھىتانيان لەدنيا زۆر بەرزو بلند بوون.

دەفەرمۇيت: "قەۋمىكىم ناسىۋە لەمالەكەياندا لەيەك دەست جل زياتريان نەبوۋە، ھەرگىز لەمالى خۇياندا فەرمانيان بەدروست كوردنى خواردن نەكردۋە، ھىچيان لە ژىرخۇ ياندارا نەخستۈە" !! ..

حهسه نی به صری

نیام حهسه نی به صری پی شه وایه بویه له گه وره پیاوان و پی شه وایانی شوینکه وتوانی رپیازی ته صه ووف^۱ و زانسته که ی له سرده می شوین که وتواندا.

^۱/ته صه ووف: دکتور "زه کی مباره ک" له کتبی "التصوف الإسلامي" دا ده لیت: ته صه ووف له خو بوورده و به سواوه به دن و گیانه وه. "شیخ معروفی که رخی" ده لیت: ته صه ووف په پره وی کرده له (حقایق) و دووره پریزی کرده له وشته ی به ده ستی خه لکه. "ته بو حه سه نی نووری" ده لیت: ته صه ووف بریتی یه له پاک کرده وه ی ده روون به چه شیک که هه رگیز ناپاک نه پته وه و ناپاک ی بونه گه پته وه و زه بوونی و لاوازیی رووی تی نه کاته وه و دروری بگریته له ناره زووی - نفس - رنزیک بیت له ناره زووی - رژی - . "ته بو به کری شیلی" ده لیت: ته صه ووف بریتیه له دانیشن له گه ل خوادا بی پتویتی هیچی تر.

"جونه د" ده لیت: ته صه ووف بریتی یه له ره وشتیکی چاک له مرژیکی چاک له کات و زه مانیکی چاکدا بهرامبر چاکان ده کرت.

"سه منون" ده لیت: ته صه ووف واته نه پته بهنده ی کس و که شیش نه که پته بهنده ی خو ت. "شیخ محمد امین الکردی - نه ریلی" که له سالی (۱۹۱۳ز) وه فاتی کردوه له کتبی (تنویر القلوب) دا ده لیت: (شهریه ت) دره خته (ته ریه ت) لق و پویه تی و (حه قیه ت) به ره مه ته ی و (حه قیه تیش) خواناسی یه له ریگه ی ده روونه وه که بریتی یه له ته صه ووف. "ته بو موحه مه دی لهریری" ده لیت: ته صه ووف په پره وی کرده له هه موو شیکی په سهند و درور که وته وه یه له هه موو ره تاریکی ناپه سهند.

"لوری" ده لیت: ته صه ووف بریتی یه له لازادی و سه خاوه ت و جوامیری و خواهرستی به شوق و مهیل و ناره زووه وه.

"نیام مالیکی کوری نه نس" (۹۰-۱۷۹ک) ده لیت: نه وه ی په پره وی له شهرع کردو په پره وی نه کرد له ته صه ووف نه وه فاسقه، نه وه ش په پره وی کرد له ته صه ووف و په پره وی نه کرد له شهرع نه وه بی دینه، نه وه ش په پره وی کرد له شهرع و پاشان له ته صه ووف نه وه که پشته وه ته نه و په ری باوه ر.

بروانه: دانراوی: (ته صه ووف چی یه) ی نه مین نه نقشه لندی..

سەھەرەتەك بۇ تارىكىستانى دۆلەكان

"كەنەنە لە (حلىة الأولياء) نەبو نەعم و (صفوة الصفوة) نى ئىبن و لىھوزى و (طبقات الكبرى) نى ئىمامى شەئرانى و (الكواكب الدرية) نى ئىمامى مەناۋى و (طبقات النساك) نى نەبو سەئىدى كورى الاعرابى و (سير أعلام النبلاء) نى الحافظ الذھبى و زۆرى تارىشدا باسكراۋە".

(ئىبن و عەرەبى) دەلىت: ھەسەنى بەصرى لەلای ئىمە لەپىشەۋايانى نەھلى تەرىقەتى خوايە-جل جلالە-.

(تاج الدين الكلاباذى) ئىمام ھەسەنى بەيەكتەك لەپەيۋەۋانى نەھلى تەسەۋۋۇف دانائى، و ھەمۇ مېزۇۋىۋىۋە سانى تەسەۋۋۇف (ئىمام ھەسەن) يان بەتەنە جىكار دەۋەتەۋە بەجۋامىر تىرىن گەۋرە ھەلېۋىر دىراۋيان دانائە لەگەۋرە پەيۋەۋانى ئەم رېئازە.

بەگىشتى كەباسى خۋاناسان دەكەن، (ئىمام ھەسەن) بەغۋونە دەھىننەۋە و گۈى بۇ ۋوتەكانى دەگرن، لېى دەگىر نەۋە كە شارەزاىيەكى تەۋاۋى لەۋ مانا تايەتپەدا ھەبۋە.

لەمالەكەى خۇيدا زىجىرە كۆرۈ دانىشتى تايەتى ھەبۋە كەتپايدا تەنھا باسى لەمانائى زۈھدو خۋاناسىن و زانستى شارائى دەۋۋونى تپادا كىردۋە و باسى ھىچ شتى تىرە تپانە كىردۋە، ئەگەر كەسەك لەۋ كۆرۈ دانىشتە تايەتپەدا پىرسارىكى جگە لەۋانەى لى بىكردايە پىى بىزار دەۋە، دەگىگوت: ئەۋە ئىمە لەگەن براكانان بە تەنە كۆبۈنەۋە زىكر دەكەن.

ۋەلە مزگەۋتەش زىجىرە دانىشتىكى ھەبۋە كەتپايدا باسى (فەرەۋدە) و زانستى (شەرىع) و زانستى (قورئان) و (زمان) و زانستە پىشكەۋتۈۋەكانى تىرى

حهسه نی بهصری

ده کرد، نه گهر له ویدا پرسپاریان دهرباره ی (تصه ووف) ئی بکردایه وه لامي ده دانه وه، له ناو نه وانه دا هه بوو بۆ خوتیندنی (فهرمووده) هاتوو، هه بوو بۆ (قورنان و روونکردنه وه) یان بۆ (په وانبیژی) یان بۆ (دلسۆزی) یان بۆ (زانستی تاییه ت) هاتوو، وه کو (عمرو بن عبید) و (ئه بو جههیر) و (ئه بو عوبیده ی نه لناعی) و (عه بدو) په هانی کوری زهید و (صالح المهری) و (شعیب) و زوری تر.. که ههریه کیک له وانه ناویانگی له به ندایه تی و خواناسیداهه کردبوو.

(حافظ الذهبی) و (ئه له ناوی) له (قه تاده) وه ده گێر نه وه که حه سه نی به صری له سه رده می خۆیدا یه کیک بووه له و جه ند که سه ی که هاو شیره ی (خلیل الرحمن)^۱ بوون وه به هانای خه لکه وه چوون و فریایان که وتوون و خه لکی به هۆیا نه وه پارا و بوون و سه رکه وتوو بوون.

به لیکدانه وه ی زۆرینه ی زانایان و میژوونووسان نیمامی حه سه نی به صری به لووتکه و سه رکرده ی شوینکه وتوان داده نریت و باشترین که سیکه له دوای هاوه له به رتیه کان به گشتی.

نیمام حه سه ن به بنه جه ی رپه وه ی (تصه ووف) داده نریت، به رامبه ر نه وانه ی که دزی نه م رپه وه بوون، چونکه وای بۆ ده چوون نه مه ده رچوونه له باز نه ی نیسلام ئینجا به هۆی نه زانیان بوو به راستیه کانی نه م زانسته یان هه ر بیر کردنه وه یه کی تر، له کاتی کدا که نیمام حه سه نی به صری ته مه نی پیرۆزی هه موو له سه ده ی یه که می کۆچیدا به سه ر بر دووه و هاوچه رخی گه وره هاوه لان بووه و هه موویانی چاوپیکه وتروه.

حه سه نی به صری ناو خۆرگه ی پابه ندی به م رپه وه له میزگی خه لیفه ی چواره م (علی کوری نه بو طالب) -خوا ی ئی رازی بیت- وه رگرتبوو.

^۱/خلیل الرحمن: حه زره تی نه راهیم.

سەھەرەك بۆ تارىكىستانى دۆلەكان

كە ئەمە ئەو دەجەسپىتى ئەم رېرەوى (تەسەووف) دەگاتەو بە
پېغمبەر (ﷺ) ئىنجا خەلىفەكانى راشىدىن ھەموويان، لىرەدا بانگەوازی ئەوانە
تىكدەشكىت كە دەلتىن (تەسەووف) داھىتراو (بىدعە) يەو لەسەردەمى
پېشىنەكاندا نەبوو، بەلكو (تەسەووف) متمانەيەكى تەواوى بەدەستەپتاو و
ماناكەى پىكاو چۈنكە لەراستىەكانى خودى ئىسلامەو ھەلقولەو.

ئىمام ھەسەن ناوى پەيپەوانى ئەم رېرەوى بە (صۆفى) ^۱ ناوبردوو و
يەكەم كەس بوو ئەم ناوى بۆ داناو، وەكو زاراوہەكى زانستى، ئەوانە ئەو
خواناسە خىردارانە بوون لەپەيپەوى ئەم رېيازەدا بەگۆرانكار دەناسران.

(ئىمام المناوى) لەشەرەكەيدا فرمودەيەك دەگېرپتەو: (زەوى بەتان
نايىت لە چل پاو كە ھاوشىوہى ھەزرتى ئىبراھىم بن وەخەلىكى بەھۆيانەو
پاراو دەبن و بەھۆيانەو سەردەكەون و يەكىيان نامریت ھەتا يەكىكى تر جىگای
دەگريپتەو) ^۲.

سەعید دەلتىت: گوتم لە قتادە بوو دەيگوت: ھىچ گومانىكمەن نىيە
كە ھەسەن يەكىكە لەوان، وە ئەوانە ھەموو لەو كەسانە بوون كە يەك بەدواى
يەكدا شوئى يەكترىان دەگرتەو.

^۱ - صۆفى: لەكۆنداو ھەر لەمىژەوہ (خورى) واتە (صوف) بەرگ و پۆشاك و سىالى ھەزاران
و بىتەوايان بوو، ھەركەس ئەم بەرگى لەبەر كرايەيان ھەزار بوو يان زۆر (متواضع) بوو
واتە (خۆبەكم زانين)، ئەو ھەتا ئىمامى عومەر - خواى لى رازى بىت - لەستاشى پېغمبەردا (ﷺ)
لەرموويەتى: باوكم و دايكم بەكمە لوربانت ئەى پېغمبەرى خوا.. تۆ بەرگى خورى
دەپۆشى و سوارى گوپدريژ دەبووت ... ھەت.

^۲ - "لن نخلوا الأرض من أربعين رجلا مثل خليل الرحمن ليهب تسقون و يهت تصرون، وما
مات منهم احد إلا بدل الله مكانه آخر"

حه‌سه‌نی به‌صری

له‌لای پێشه‌وایان و زانایانی رێژه‌وی (ته‌سه‌ووف) هه‌سه‌ن به‌یه‌که‌م که‌س داده‌نرێت که قه‌سه‌ی له‌سه‌ر زانستی (ته‌سه‌ووف) کردووه و رێگه‌ی بۆ ئاسانکردووه‌و زمانیان به‌هۆیه‌وه‌ پاراو و خۆش گوشتار بۆوه، قه‌سه‌ی له‌سه‌ر کرده‌وه‌و نوورو رۆشناییه‌که‌یان ده‌رخستووه‌و ده‌مامکیان له‌سه‌ر لاداو، که‌پێیان ده‌وو (ئه‌بو سه‌عید) تۆ قه‌سه‌ له‌زانستیک ده‌که‌یت زووتر له‌براکانتان نه‌یستووه، تۆ ئه‌وانه‌ت له‌کۆی هه‌تاوه؟ ده‌یفه‌رموو: له‌(حوزه‌یفه‌ی کۆری یه‌مان).

(أبو طالب المکی) له (قوت القلوب) دا ده‌لێت: هه‌سه‌نی به‌صری پێشه‌وامانه‌ له‌و زانسته‌ی که‌قه‌سه‌ی له‌سه‌ر ده‌که‌ین و په‌یره‌وی رێبازه‌که‌ی ده‌که‌ین و له‌چراکه‌ی ڕووناکی وه‌رده‌گیرین.

ئه‌وه‌مان به‌فه‌رمانی خوا وه‌رگرتووه‌ له‌پێشه‌وا به‌پێشه‌وا هه‌تا له‌کۆتایدا که‌یشتووه‌ته‌وه‌ ئه‌و و نه‌ویش له‌چاکترینی شوێنکه‌وتروانه‌ به‌دلنیا‌یه‌وه‌.

ئیمام هه‌سه‌نی به‌صری ڕوالته‌تی (صۆفی) له‌نیوان له‌به‌رکردنی (صوف)-خوری- و له‌نیوان راستیه‌ شاراوه‌کانی ناو ده‌روونیدا به‌یه‌که‌وه‌ ده‌به‌ستێته‌وه‌و ده‌فه‌رموێت: " هه‌رچی خوری له‌به‌ربوو نیشانه‌ی باشی ئه‌و که‌سه‌ نیه‌و نابێت به‌(صۆفی) چونکه‌ صۆفی پێوستی به‌چاکی و پاکیه‌تی و هه‌ستکردن به‌چاودێری خودایی هه‌یه‌".

رۇژنىڭ لىيان پىرسى بۇچى بەرگى خورىت لەبەر كىرەدۇ؟

يەنە بۇ ھىچ ۋەلەمى نەبۇ. گوتيان: ۋەلەمى نەداينە، بۇ؟

فەرمۇي: ئەگەر بىلىم زۆھىدە نەبۇ خۇھەلەكەشەنە، ۋە ئەگەر بىلىم نەبۇنى ۋە ھەزەرىيە نەبۇدەپتە شىكەت لە پەرۋەردىگار.

نەبۇ سىپالى خورى لەبەردە كىرەدۇ نەبۇش لەئىمامى (ئەلى كورپى ئەبۇ طالب) ۋە، چۈنكى ئىمامى ئەلىش سىپالى خورى لەبەر كىرەدۇ.

دكتور (ئىحسان ئەبباس) يەكەنكە لەۋانەنى نوسىنىكى تەۋاۋى لەسەر نوسىۋە جىي كىرەدەتەۋە رېئازى (تەسەۋۋۇف)ى جىۋان رېۋىكىرەتەۋە لە سى لىقدا كۆي كىرەدەتەۋە كە دكتور (ئەلى مامى ئەلنەشار)ىش ھاورايە لەگەلەيدا بەم شىۋەيە:

لىقى يەكەم: لە پىغەمبەر ۋە (ﷺ) دەستپەدەكات بۇ (ئەسەنى بەصرى) ئىنجا بۇ ئىمام (الخارث المحاسبى) ئەم زىخىرەيە بىلابوۋە لە باكورى ئەفرىقا بەتايەتى، ئەم زىخىرەيە بۇتە جىگەي سەرىجەدان ۋە تىرامان ۋە بەرپىيازى (ئەسەنى بەصرى) ناسراۋە.

لىقى دۈۋەم: لە پىغەمبەر ۋە (ﷺ) بۇ (ئەلى كورپى ئەبۇ طالب) ئىنجا لەۋەۋە بۇ (ئەسەنى بەصرى)، ئىنجا بۇ (حبيب العجمى) بۇ (دادى طائى) بۇ (شىخ مەروۋى كەرخى) بۇ (سرى سەقەطى) بۇ (جۈنەيد) كە نازناۋى (گەۋرەي)

حهسه نی بهصری

هۆزی صۆفی یه کان ی لێ نراوه، ئەم لقه بهرپرسی نەقشەبەندیەکان کۆتایی دۆت.

لەقی سۆیەم: لە پێغمبەرەووە ﷺ بۆ (ئەنەسی کوری مالک) نینجا بۆ (حهسه نی بهصری) لەووه بۆ (فرقد السبخی) لەووه بۆ (شیخ مەعرووفی کەرخێ) نینجا بۆ هەمووان.

ئەمە ئەو دەگەینیت کە ئەم رێرەو دەهێنراو نییە و هەلقولای نیسلام خۆیەتی، کە ههسه نی بهصری قسە لەسەر زانسته کە ی و پەیرەوانی کردوو و ناوی بۆ داناوان.

سەھەرەك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

ھەسەن خواناسىكى زانا بوو، بەراستى پارىژكارو لەخوا ترس بوو، زۆر جار (كەرامات)^۱ لەسەر دەستى بىنراو، ئەو ھەش دەردە كەوتت لەسەردەستى بەندەيەكى چاك و پابەند بەشوتىن كەوتنى پىغەمبەر ﷺ و ھەزرى بەرنامەو

۱- كەرامات: "موعجزه، كەشف، كەرامات" بەلاى ئەھلى سوننەو لەبەك حوارجو چىو دەدا كۆدەبەندەو پى دەووتريت (خرق العادة).

(خرق العادة) بەكارىك دەووتريت ئەنجام دانى ئەم كارە بەروائەت لەووزەى كەسدا نەبەت، و ھەكوو زىندوو كردنەو ھى مردوو بۆ (ھەزرىتى عىسا" عليه السلام") يان ھىتەنى تەختى مەلەكەى سەبا (بەلقىس) لە وولائىكەو ھە بۆ وولائىكى تر لەچار تروكانىكدا بۆ ھەزرىتى (سلىمان" عليه السلام") كە لەووزەى مرؤفە بەدەرن، ئەمە ئەگەر پىغەمبەرىك" عليه السلام" كەردى ئەرا "موعجزه" يە ئەگەر پىاو چاكىك و خوا پەرسىك كەردى ئەرا "كەشف و كەرامات" ھ، بەلام جىوازى لەئىتوانىندا ھەيە، موعجزە كە بۆ پىغەمبەرە "عليه السلام" خواو ھى رىسالە و شەرىعەتى تايبەتت ئەو دەبەت ھەمىشە ئەم موعجزەيە دەرخات بۆ گەياندى پەيامەكەى، بەلام خواو ھى كەرامات تىدە كۆشەت كەراماتەكەى بشارىتەو تا بۆى بىكرىت ناشىكرائى نەكات مەگەر پىوتىستى يەتى ھىدايەتى گومراو سەلئىشواوئەك ناچارى بىكات، دەبى بزائىن كەشف و كەرامات غەيب زائىن نىيە، غەيب كەس نەبزانىو ھە كەسەش نازائىت، چونكە غەيب واتە: زائىنى شتى نەھتى و داپۇشراو و پشت پەردە بە ئارەزووى خۆى لەداھاتوو و لە رابىردوو، لەمەمان كاتدا، ئەمەش كەس نازائىت و كەس ناتواىت، بۆيە بەمەيان وتوو (كەشف-كەرامات) واتە ھەركاتى خوا وىستى پەردەى سەرجاوى بەسەرتەى ئەو كەسە لادەدات و ھەو شتەى پىشان ئەدات، ھەتا لەزىيانى پىغەمبەرانىش دەردە كەوتت كەنەوانىش غەيبزان نەبوون "قل لا أقول لكم عندى خزان الله ولا أعلم الغيب ولا أقول لكم إني ملك إن أتبع إلا ما يوحى اليّ" (الانعام ۵۰ واتە) ((ئەى مەھمەد" دروودى خوائى لى بىت" پىيان بلى: من پىتان نالەيم گەنجىنەكانى خوا لای مەن، ھەروەھا لەنەيتى و شاراوەكانىش ھىچ نازانم و ئاگادارىم و پىتان نالەيم، بەراستى من فرىشتەم، بەلكو تەنھا شوئى ئەو دەكەوم كەبە وەھى و لىگا پەتم دەگات)) بروانە دانراوى: (تەسەووف چى يە) ئەمەن نەقشەندى.

حهسه نی به صری

شهریعت ته که به تی و خاوهن بیرو باوه پیکری راسته قینه و کرداری باش و زانستی پی هه بیت، یانا. هه ندی جار به (وهلی) ناوده بریت، واته خواناسیکی خیردارو خاوهنی هه موو سیفات هه باشه کان له سنووری توانای خۆیداو بهرده وامه له سهه گوپرایه لی و دوور که و تنه وه له سهه پتچی فرهانی خوا، دژی خۆ خه ریککردنه به اربواردن و هه واه هه وهس و هه تا له حهزه رینگه پیدراوه کانیش خۆی ده گرتنه وه.

له و کهراماتانهی سهه رچاوه باوه پیکراوه کان هیئاویانه:

• (مطر السراق) ده لیت: که حهسه نی به صری دهه کهوت و هات هه وه که خۆی له دوا پوژدا بیت هه والی ده دا به وهی که پرووی ده دا !! ..

• (ئیمام النبهانی) له (جامع الکرامات) دا نویسه تی: کاتیک به حهسه نیان ووت (حه جاج) (سه عیدی کورپی جویه بر) ی کوشتوه، دوعای لیکردو ووتی: خوا به نهی شکینه ری زۆرداران (حه جاج) تیکبشکینه، نه مایه وه ته نه ا سێ پوژ دواتر نه وه بوو خۆره و کرم کهوتنه هه ناوی و پینان مرد.

• حهسن یه کیک بووه له وانهی که ههه (پنج) نوێزه کهی له مه کهه نه مچامداوه له کاتیکدا دانیشتیوی به صره بووه، نه وهش به وهی ویکهاته وهی زه وی بۆی.

• (ئیمام المناوی) له شه رحی وه فاتیدا ده لیت: زۆر له پیاوچاکان له شه وی وه فاتیدا بینویانه، دهه رگا کانی ناسمان کراونه وه بانگکاریک بانگی ده کرد: وا حهسن گه راپه وه بۆلای خوا خواش له و رازییه.

سەھەرئىك بۇ تارىكىستانى دۆلەكان

• (حافظ الذهبى) لەلىكۆلىنەوہ كەيدا لە (مطر الوراق) ەوہ بۆمان دەگىرپتەوہ: (دەگىر نەوہ كەئىمامى حەسەن بى ھۆشەكى بەسەرداھات دواتر كەھاتەوہ ھۆش گوتى: بەراستى بەناگاتان ھىنامەوہ لەبەھەشت و سەرچاوەر پلەو شويى رېزداران بووم).

• حارثە فەرەمويەتى: كە حەسەن فەرەموي: (.. من بەشيوہ يەكم چاوم لە ئەھلى بەھەشتە كەتايەدا دىن و دەچن و سەردانى يەكترى دەكەن وەگويم لەھاوارو لوروہى ئەھلى ناو ناگرە).

پىغەمبەرى خواش ﷺ دەفەرەموت: (زانيم كەدلى بڕوادار بەنوورى خوا رۆوناك بوونەتەوہ).

ئەو راستيانەى كە ئىمامى حەسەنيان گەياندە

بەرەزترین لووتكە

رەھمەتى خراى لىبىت لەسەردەمى شوپنكەوتواندا گەيشتە بەرزترین لووتكە، ئەو بەرنامەبەى ئەوى پىگەيانندو ئەو مەقامە بەرزەى پىدا چەند بىنەماو ھۆكارىك بون كەئەمانە ھەندىك لەوانەن:

۱۱ بىنەماى زانست و زانبارى: كە ئەمە بىنەماكانى تىرشى لەسەر درووستبون چونكە بەبى بوعدىكى فېقھى و تېروانىنى و بىر كۆرەنەوہ يەكى توند و دامەزراو لەراستى و كاروباردا، زوھدو ترس و كردار ئەنجام نادىن، ئىمام حەسەن لەسەردەمى خۆيدا تاقانە بوو لەزانست و زانباريدا.

حهسه نی به مصری

- (عوف) ده لیت: پیاو یکم نه بییوه له حهسه ن زانانرییت به ریگای به ههشت.

- (الحافظ الذهبی) ده لیت: گه وره ی سه رده می خوی بووه له زانست و کرده و ده دا.

- قه تاده ده لیت: که سیکم نه دیوه وهك حهسه ن راو بوچوونی له راو بوچوونی (عومه ری کوری خطاب) به چیت.

۱۲ بنه مای زوه دو دنیا نه ویستی: شتیکی راست و نکولی ئی نه کراوه له لایه ن گشت زاناو تو یژره ره کان نیمام حهسه ن دامه زرتیه ری قوتا بخانه ی (زوه د) بووه له سه رده می شوین که ووتواندا، (عهلقه مهی کوری مرشد) ده لیت: ههشت کهس له شوینکه ووتوان گه یشتبوونه چله پزیه ی زوه دو دنیا نه ویستی له ناو نه وانیش حهسه ن لووتکه یان بوو، که سمان نه دیوه له حهسه ن خه مبارتر.

۱۳ بنه مای ترس و خهفت: نیمام حهسه ن به لگهی غوونه یی بوو له و هه مزو خه مگینه یی و ترسان له خواو ملکه چی و فرمان به رداری خوادا، هه تا (به زیدی کوری حوشب) ده لیت: که سم نه دیوه وه کو (حهسه نی به مصری و عومه ری کوری عبدالعزیز) له خوا برسن هه روه کو ناگر ته نها بو ئه و دوانه دروستکرا بیت، (یوسف کوری نه سباط) ده لیت: له گه ل حهسه ندا ژیاوم بو ماوه ی (۳۰) سال پینه که نبوه و گالته و گه پیشم ئی نه دیوه بو ماوه ی (۴۰) ساله نیمام حهسه ن وا ده بییت که ترس و خهفت هه ردووکیان به ره می چاکی دله کانن.

سەھەرەتەك بۇ تارىكىستانى دۆلەتەكان

٤) بىنەماي بەندايەتى و شارەزايى وزانستى شەرع: ئىمام حەسەنى بەصرى (رەھمەتى خوائى لى بىت) بەندايەتى و شارەزايى زانستى شەرع و زوھدى بەدەكەوۋە گرىدابرو واتە: ھۆى بەھۇكارەوۋە بەستبوو.

دەيفەرموو: شەرعزانى دىئانەويست لەدنىادا ھوشيارو بەرچاۋ پروونە بەدىنىيەوۋە بەردەوامە لەسەر بەندايەتى كردنى پەروەردگارى، وە دەيفەرموو: كردهوۋى بەردەوام لەسەر بىنەماي پاكى نەفس و چاكى دل و تامەرزۆ بوونە بۆ بىننى خوا "جل جلاله".

نامۇزگارىيەكانى لەسەر ھاندانى بۆ كردارى باش كارى دەكرده سەر دۆلە زىندوۋەكان و ۋەك ھەورە تىرىشقە بەناگاي دەھىئانەوۋە، دەيفەرموو: سەپرە كەسانىك ھەن فەرمان دەكەن بەئامادە كردنى تويىشو بانگ دەكرىت لەناوياندا بۆ رۆيشتن كەسەرەتاۋ كۆتايىيەكەى بەدەكەوۋە بەندە، بەلام دانىشتون يارى دەكەن !!

ئەى نەوۋى ئادەم: بەسەيتى ئەزمونەكان و گۆزىنى رۆژەكان و نامۇزگارى و بىرخستەنەوۋى مردنتان بەسە بۆ قەدەغە كردنتان لەسەرىنچى فەرمانى خوا، رۆژەكان دەپۆن و گوناھو تاوانەكانتان بۆ بەجى دەھىلتن ۋەك ملرانكەيدەك بەگەردنتانەوۋە، گوناھو تاوان كۆت دەكەن و لەگۆتپرايەلتى و بەندايەتى دووزت دەخەنەوۋە.

(موبارەكى كورى فضالە) دەلەيت: ناگام لىبوۋ لاۋىك ھاتە خزمەتى حەسەنى بەصرى و گوتى: ناتوانم شەونوپۆ بكم بەھىچ جۆرىك، ئەويش پىتى ووت: گوناھەكانت كۆتايان كردويت.

حه سه نى به صرى

له باسى گه و ره يى عياده تى مزگه تدا ده فەر مویت: "مانه وه له مزگه و تدا
هۆکارى به سته وه به به گوترايه لى خوا، خواى گه و ره به هۆى نه و که سانه ی
پابه نندن به مزگه و ته وهر به هۆى دوعاو پارانه وه کانبانه وه به لاه ناربه حه تى و
کاره سات دور ده خاته وه له سهر وولات و بنده کانى".

ويست و نيازى ئيمام حه سه نى به صرى به هۆى عياده ته وه بو
چ مه به ستيك بووه؟

تابا چيزو خوشگوزهرانيه کانى به هه شت؟ به لکو نامانجىكى به رزترو
پيرۆزترى له وه هه بووه، نه ویش خوشى و به خته وه رى بينى خوايه، له و
باريه شه وه ده فەر مویت: "نه گهر بنده کان بزنان خواى خويان نابين نه و
ده مرن".

د. ئيراهيم به سيونى له کارى گهرى نه و قسه يده ده لیت: "نه گهر
خوا به رست مه به ستى بينى خوا بوو، نه و؛ نه به هه شته به نازو نيعمه ت و
زورره کانبه وه و نه ناگره به کلپه و بلتسه يده به لکو روانين بز خوشه ويستى
خوايه که خواناسان هه موو ته مه نى خويانى له پينا ودا خه رج ده کهن".

به لى، بينى خوا هيوو ئوميدى هه موو نه وانه که خوشه ويستيان بز
خوايه، نه و هتا ئيمامى حه سه ن ده فەر مویت: "دلخواز وه کو سه رخوش وايه
ناسوده ناييت هتا چاوى به خوشه ويسته کى نه که ویت"، نه وه ويست و نيازى
هه موو نه و مرۆفه پاکانه به که دلته کانبان پاک ده که نه وه له هه واه ناره زوو به هۆى
چاکى کرده وه کانبان بز خوا و نازاد بوونيان له نه فس و شهبان.

سەھەرئەك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

ئىمام ھەسەن كە ھەكىمى دىلەكانە دەلىت: دەرمان و چارەسەرى بۇ سەرکەوتن بەسەر ئەو دوو دوژمانانەدا ئەوئە: (بۇ سەرکەوتن بەسەر وەسەسەى "ئىبلىس" دا زىكرو قورئان خويندەنە، وەبۇ سەرکەوتن بەسەر وەسەسەى نەفسدا نوپۇز و پۇزۇ وەرزش و تى كۆشانە)، كە دل تەندروست بوو دەروون خاوين بوو، ئەوا زۆر تامەزۇو پەرۇش دەبىت بۇ گەشتن بە پىغەمبەرى خوا"دروودى خاوى لەسەر بىت".

بانگخوазى و كارىگەرى لەسەر خەلك

ئىمام ھەسەنى بەصرى ھەرچەندە لەسەردەمى پىغەمبەردا ﷺ نەبوو، بەلام لە پلەى ھۆشيارى و خاوتنى شەرم و ھەيا و پارتزكارى و ناين خوазى و زىرى و دنيا نەوىستى و خواناسى و بانگخوازىدا ھەر لە ھاوەلان دەچوو.

زۆرىنەى زانايان و پىشەوايان قسەيان لەسەر پلەى خواناسى و بانگخوазى و كارىگەرىيەكانى ئەو كروو و لى دواوون.

* (عطا) دەلىت: ھەسەن پىشەوايەكى گەورەيە و شايانە بكرتە مامۇستاو سەرمەشق بۇ شوين كەوتن و چاوى كەردنى.

* (ھەمادى كورپى زەيد) دەفەر مويت: گويم لە ئەيوب بوو دەيگوت: كە ھەسەن قسەى دەكرد، قسەكانى ھەر لە دوپرو گەوھەر دەچوون.

* (ھەفصى كورپى عومەر) دەفەر مويت: ھەسەن دەگريا، لىيان پرسى چى دەتگريەنيت؟ گوتى: دەترسم سبەينى فرېم بەدەنە ناو ناگرو وازملىيتن و لىم

حه سه نى به مصرى

بينا گابن، نينجا فەرمووى: "چى پاك و بىگەردترە لەو دلتەى بۆ خوايە؟ چى خاوتن ترە لەو دەروونەى بۆ خوايە؟ توخوا پىم بلتین: نایا پرووحتان لەنوورو پرووناكى درووست بوو و دەردەچن بەناو بەهەشتى پڕ لە حۆرى دا دەگەرین؟ یا ژيان لەناو ناگر بەسەردەبەن بەهەموو سزاو نارەحتى یەکانییهو؟!.. یا ئەو تا هەلنگرو پۆشەرى باوەرپىكى پڕ لەنوورو پۆشانیین (نور على نور یەدى الله لنوره من يشاء)^۱. وە فەرمووى: "پاك و بىگەردى بۆ خوايە كەهیچ خوايەكى تر نییه جگە لە"الله" چى تۆ دەگۆریت؟؟ نایا كىيىك^۲ هەیه جگە لەكتیبه كەى ئیمە؟ یا گيانىك جگە لەگيانى ئیمە؟ یا سەرزەمینىك جگە لەسەر زەمینى ئیمە؟ نا وەتلاهی، بەلام دلتەكان گۆرانیان بەسەردادیت... دەروونەكان دلتیاو جەستەكان ناسوودەو خۆشگوزەرانن بەلام گوناھو تاوان دەیانگۆریت و خوو بە سەرىتچى و بى فەرمانى خواو دەگرن، تاواى لىدیت ئەوجەمك و وینا باوەرپیانە نابینیت و هەست بەو دەروونە قورنانیە ناكات، تاوامان لىدیت، وەك هەزارىك بیردەكەینەو كەتەنھا دەولەمەندى لەبیرە، یان وەك نانومىدنىك كەتەنھا بیر لەخۆشى و بەختەوهرى بەردەوام دەكاتەو. كوا خەلتوەتى پیاوچاكان؟! كوا وىقارو ملكەچى باوەرداران؟! كوا فرمىسكى تەوبەكاران؟! كوا خۆراگرى لەخوا ترس و دنیانەویستان؟! لەكوین ئەهلى ئیمان؟! زۆر پەرۆشم كە نایانینم مەگەر لەكتییدا، یان لەژێر خاكن!.. (ئەبو سەعیدى ئەعرابى) دەفەرمووت:

^۱-نور ۳۵-واتە: "ئەو ھىدايەت و پىنموونىيە كە قورئانە پرووناکیە لەسەر پرووناکی، خواش ھىدايەتى ئەركەسە دەدات، كە دەپووت و شایستەبە بۆ لاى نورى خۆى كە قورئانە".

^۲- مەبەست قورئانى پیرۆزە.

سەھەرلىك بۇ تارىكىستانى دۆلەت كان

بەگشتى باسى بەنداپەيمان دەکرد وەك بىرخستەو، خەللىكى گۆنيان بۆقسەكانى
نەو دەگرت و گۆزايەللى زانست و وتەكانى بوون.

* پياوئىك پرسیارى لیکرد: نەبو سەئید ئیمان چیه؟

فەرمووی: نارامگرتن و لیووردن و میهرەبانیه.

وتی: کام نارامی و چ لیووردنیک؟

فەرمووی: نارامی لەسەر دەرەنەچوون لەفەرمانی خوا، واتە: ھەرگیز
لەفەرمانی خوا دەرەنەچیت.

وہ لیووردەیی و میهرەبانی لەسەر جی بەجی کردنی فەرزەکانی خوا،
قەتادە ئەلێت: زانستی ھەسەنم لەگەڵ زانستی ھەریەکیک لەزانایان
بەراوردکردی، ئیلا زانستی ھەسەن زیاتر و چاکتر بوو، دانەنیشتروم
لەکۆرو مەجلیسی ھیچ زاناو بانگخوازو شەرعزانیک ئیلا ھەسەنم لەو
بی باشبوو، ھەسەن بەرپێزو بەشکو بوو زانایان لەپیش ھەموو کەسدا شەرمیان
لێدەکرد.

* (مطر الوراق) دەلێت: ھەسەن وەکو پياوئىك وابوو لەقیامەتدا

بروینت و ئینجا بیت قسەى لەسەر بکات، بەجۆرنیک لەسەر ھەرەشەو
مەترسیەکانى دەدوا ھەرۆك لەوئى بیت و بەچاوى خۆى بپینێت.

* (حزّة الأعمى) ده لیت: زۆر جار سەردانی هه سه نى ده کرد له ماله کهى خۆیدا ده مبینى ده گریا، هه ندیک جار که ده چووم له نوێژ دا بوو گویم له هه نسک و گریانى ده بو، زۆر به کۆن ده گریا، پۆژێک پیم ووت: تۆ زۆر ده گریست، ووتى: کورم، بپروادار چى کردووه نه گهر نه گریهت؟! نهى کورپى خۆم گریان داوا کارى په حه مه وه فێرى سۆزو به زه ییت ده کات، نه گهر ده توانیت به درێژایى ته مه ن بگریست، نه وا وابکه، به لکو په حه مه ت پێده کات، ئینجا فه رمووى: نه وه مان زانیوه و پیمان گه یشتووه: (هه رکه س له ترسى خوا بگریهت، خوا گه ردنى له ناگر پزگار ده کات پێش که وتنى دلۆبه فرمیسکه کانى). ده یفه رموو: کامه چاکه یه ؟ ئیمه پێده که نین و ناشازین ده بى نى خواى گه موره زۆر له کرده وه کاغانى قبوول نه کردووه و پیمان ده فه رمویت: لیتان وه رنا گرم.

بیر بکه ره وه نهى نه وهى ئاده م: ئایا تۆ هێژى شه رت هه یه له گه ل خوادا؟ هه رکه س له فه رمانى خوا ده رچیت نه وا شه رى له گه لدا به رپا کردووه.

وه ل لا هى حه فتا که س له به شدار بووانى (به در) م بینوه، نه گهر ئیوه نه وانان دیتبا ده تانگوت: نه وانه بى دراوو نه دارن! .. نه گهر نه وانیش له چاکترینى ئیوه یان دیتبا ده یانگوت: نه وانه بى چاکه ن و هه یجان بى نیه وه هه یج به شیکیان نیه، وه نه گهر له خراپه کانى ئیوه شیان دیتبا ده یانگوت: نه وانه هه یج با وه رپان به رپۆژى دواى نیه.

* موسلى مى کورپى ئیبرا هیم ده لیت: قاسم کورپى فه ضل بؤى باسکر دین که گوئى له عمرو بن مرېه بووه که فه رمو به تى: به راستى من خۆزگه به خه لکى به صره ده خوازم چه نده به خه وه رن، که نه وه دوو پیاو چاکه

سەھەرئىك بۇ تارىكىستانى دۆلەتەكان

لەۋىدان (خەسەنى بەھىرى، محمد ابن سىرىن)، ھەتتا جارىك پىرسارى دەربارەى مەسەلەيەك لە ئەنەسى كۆرى مالك دەكەن، ئەنەس دەفەرەمۆيت: لەگەرەمان خەسەن پىرسن، گوتيان: ئەبو ھەمزە ئىمە لەتۆ دەپرسن تۆش دەلئيت: لە خەسەن پىرسن؟ فەرەمۆى لەگەرەمان خەسەن پىرسن، ئەو ئەوەى بىستوۋە كە ئىمە بىستوۋمانە، ۋە ئەوەى لەبىرە كە ئىمە لەبىرمان چوئەتەۋە..

* (ئەبو ەمرو ئەلەلەلاء) دەلئيت: نەمدىۋە كەسەك لەخەسەن قەسە رەۋان تر، لە خەججى يوسقى ئەقەفان پىرسى: كى قەسە رەۋان و زمان پاراوترىن كەسە؟ گوتى: خەسەنى بەھىرى زۆر بەپەرۋش و خەخۆر بوۋە و زۆر لە خوا ترس و بەويقار بوۋە، (ئىبراھىم يىشكرى) دەلئيت: كەسم نەدىۋە لە خەسەن پەرۋش و خەمبارتر، ھەركاتىك چاۋت پىدەكەۋت واتدەزانى تازە موسىيەتتىكى بەسەردا ھاتوۋە.

* لاۋىك دىتە خزمەتى و دەلئيت: من سەرپىنچى فەرمانى خوا ئەكەم و ھەلەۋ تاۋان دەكەم، كەچى دەبىنم خوا پىمەدەبەخشىت، دىيەى بەسەردا كىرەۋمەتەۋە، ۋە لەھىچ شەك بىبەشى نەكردوۋم، خەسەن فەرەمۆى: نايە ھەلدەستىتەۋە بۇ شەۋ نوئۆ؟

وتى: نەخىر ..

فەرەمۆى: ئەۋەندە بەسە كەخوا لەگفتوگۇ كىردن لەگەن خۇيدا بى بەشى كىردوئ...!

* پياويك هاته خزمه تى وگوتى: نه باسه عيد، سكالاي دلپره قى خومت
لاده كم، چاره م چيه؟

فهرمووى: به يادى خوا نهرمى بكه، چون ناگر قورقوشم ده توينته وه
يادى خوا ناوا دل نهرم ده كات و ده توانيت شهيتان له خوئ دوور بخاته وه و
بيبه زينيت.

ده فهرمويت: كه سانتيكم بينوه پشتيان ده كرده نه وستانهش كه خوا
بوياى حلالن كردبوو، زياتر لهو پشتكر دهنى نيره له حهرامه كان، دهرباره دى
پرساريان ليكرد، له وه لامدا فهرمووى: دهرباره دى دىاو دواړژ ليم ده پرسن؟!
غورونه دىاو دواړژ وه كو روزه هلات و روزه ناوايه.. كهى زياتر له يه كيكيان
نزىك ده بيهته وه لهوى تريان دوور ده كه ويته وه، يتم ده لئين باسى نهم مالم بؤ
بكه كه دنيايه!! .. چيت دهرباره دى مالتىك بؤ باس بكه كه سهره تاكهى ماندوو
بوون و سه غلته تى و نار هه تيه، كوتايه كه شى نهمان و له ناو چرونه... له سهر
هه لالتى ده پرسريته وه له سهر حهراميشى سزا ده دريت... نه وهى تيايدا
ده ولتمه نده شهيداو له ريگاي راست لاده ره، نه وهش كه هه زارو نه داره تيايدا دل
تهنگ و خه مباره...

* ههر له سهر نهم باسه له وه لامى يه كيكي تردا ده فهرمويت: هاوار
به مالم چيمان به خومان كردوه؟! .. به راستى دىنى خومان لاواز كردوه و
دناى خومان قهله و كردوه.. خوور هوشى خومان شرو نه بله كردوه و جينگو
به رگى خومان تازه كردوه ته وه.

سەھەر يېك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

هەریە کەو لەسەر لاپاڵی لێداوەتەووە لەمالتیک دەخوات کەمالتی خۆی نییه.. خواردنەکی ناچارییەو بەزۆر دەسیندریت.. خزمەتکردنیشی ییگارو زۆرەملییە.. لەدوای ترش داوای شیرینی دەکات.. لەدوای سارد داوای گەرم دەکات.. لەدوای وشکیش داوای تەپ دەکات.. تا لەنەنجامی نەم هەموو خواردنە قەرب و بۆنی ناخۆشی تیری زۆر خۆری لێدیت، ئینجا فەرمووی: ئەی غولام دەی هەرسکارێک بێتە با ئەو هەموو خواردنە هەرس بکات.. ئەی نەفام"وەللاهی" هیچ شتێک هەرسی ناکات جگە لەدینەکەت.. دەزانێ کوا دراوستی موحاجت؟! کوا هەتیوو بیاوکی برسی قەومەکەت؟! کوا ئەو هەزارەیی چاوی لەتۆیە؟! ئەی دەزانیت لەکوێن ئەو نامۆزگاریانیی خۆی"عز و جل" بێی فەرمویت؟! خۆزگە دەترانی تۆ پێکھاتریت لەچەند ژمارەیک!! هەر پڕۆژێک خۆر بەسەرئەدا ئاوا دەیت شتێک لە ژمارەکەت کەم دەکات بەشتێک لەتۆ لەگەڵ خۆیدا دەبات. جارێک پێانوت کە"فلان" غەیبەتی کردوویست.. ئەویش پارچە حەلوايەکی بۆ بردو بێی وت: پێم گەیشتەتەووە کەتۆ چەند چاکەییەکی خۆت بەدیاری بۆ من ناردووە، منیش ئەمەم لەپاداشتی نەم چاکەیتەدا بۆ هێناب.

* رۆژنىڭ چەند (عەبد-كۆيىلە) يەك دەچنە خزمەتى و داۋاى لىدەكەن
لە وتارى ھەينىدا باسى نازادكردنى كۆيىلە بىكات، بەلكو رىزگارىيان بىت،
چاۋەرى بون لە ھەفەتى يەكەم و دوۋەم و سىيەم ھىچ باسى نەكرد تا لە
ھەفەتى چوارەمدا لە وتارەكەيدا باسىكردو ھانىدان بۆ نازادكردنى كۆيىلەكان و
پىلەو پايسى قىامەتى بۆ روونكردنەو، بەھۆى وتارەكەى زۆر لەكۆيىلەكان
نازادكران، بەخوشىيەو ھاتنە لاى و سوباسيان كرد بۆ ئەو وتارە ھەست بزوئە

حهسه نی به مصری

کاریگه ره و ئینجا لیان پرسی: بۆچی وتاره که ی نه وهنده دواخست بۆ حواری ههفته؟ ئه ویش فهرمووی: له راستیدا له و کاته دا خۆم کۆیله م نه بوو تا ئازادی بکه م و پاره شم و نه بوو، له بهر نه وه ئهم سێ ههفته به چاره پێمکرد تا خوای گه و ره پاره به کی پێبه خشی م، کۆیله به کم کری و ئازادمکرد، ئینجا هاتم له وتاره که م دا باسی پاداشتی کۆیله ئازادکردم کرد بۆ موسلمانان، خوای گه و ره به ره که تی خسته وتاره که م و به هۆیه وه ئیوه ش ئازادبوون.

به ئێ شێخ حه سه نی به مصری په هه تی خوای لی بیت، قسه و کرده وه ی یه ک بوو، هه رچا که یه ک به کردار نه ییا به گوشتاریش نه یده گووت.

* پیاوێک پێی گووت: کۆمه لێک هه ن له کۆرپو مه جلسه کانی تو داده نیشن بۆ نه وه ی هه له و که موکو رتیت لینگرن، فهرمووی: هه ر گۆنشی مه ده ری و بایه خی پێمه ده، به راستی له گه ل نه فسمدا خه ریک بوم تا وای لێکه م چه زی له به هه شت بیت، تو انیم وای لێکه م.

وه هه ولمه داوه له گه لێدا تا چه زی له رزگار بوون بیت له ناگرو به جوړێک بیت دوور بکه و ئه وه له سزاو ناگر، تو انیم وای لێکه م، به هه مان شیوه هه ولمه داوه نه فسم له ناو خه لکیدا سه لامه ت ده رچی ت و خه لک پا زی بکه م، به لām نه وه م بۆ نه کراوه، خه لکی له به دیه ئه رو پۆزی ده ریان پا زینین، ده ی چۆن له دروو سترکرا وانی وه کو خۆیان پا زی ده بن؟؟

* هاته خزمه تی و وتیان ئایا ده بینیت که ده ردو نه خو شی چهنده زۆر بووه؟ .. فهرمووی: له و ما ل و سامانه ی تو و نه د گرتو وتانه به خشن و واز له گونا هه تاوان به ئین، ئامۆژگاری نه زان و پیا وه پان بکه ن.

سەھەرەك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

* ەمرو كورى مەيون كورى مەھران دەگىرپتەو دەلەت:

كە چوین بۇ بەصرە باوكم گوتى: وەرە بابچىن بۇ لای ئىمام حەسەنى بەصرى، لەگەل باوكم چوومە دەرەوەرە چووين بۇمالى ئەو، كە چوینە ژوورەوەرە بۇ خزمەتى؛ باوكم پىتى وت: ئەبو سەئید: رەقىيەك دىلى داگرتووم بۆم بىپالتىوەرە لىمى جىياپكەوەرە.

ئىمامى حەسەن ئەم ئاياتانەى بۇ خويىندەوەرە: ﴿أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ* ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ* مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمَتَّعُونَ﴾^۱

باوكم گرىا: ھەتا كەوتە سەر زەوى قاقچى لەسەر زەوى دەكووتا وەكو مەرى سەرپرەو.. ئىمام حەسەن گرتى و داىە پرمەى گرىان لەگەلەيدا دەگرىا بەدەنگى بەرز، ھەتا جارىيەكە ھات و وتى: بەراستى شىختان ماندوو كرد ھەستىن برۆن، ئىمەش ھاتىنە دەرەو رۆشتىن، كەبەرپىگادا دەرپۆشتىن باوكم مەستىكى لەسنگمداو وتى: كورم چەند ئاياتىكى لەسەرمان خويىند ئەگەر تىيان گەشتىباى قسەت لەبىر دەچوونەوەرە لال دەبووت، يان پىيان برىندار دەبووت.

پرسارىيان دەرپاھى دوورپوى لىكرد، فەرمووى: دوورپوىى برىتيە لە جىياوازى لەنەيتى و ئاشكرايدا، ئەوھى لەناو دەرروندايە و لەدەرەوەرە دەلەت و دەرى دەپرەت، ئەوانەى لى دەترەسن تەنھا برەواداران، ئەوانەش كەلتى ئەمىن تەنھا دوورپووەكان.

^۱ - الشعراء ۲۰۵-۲۰۷// واتە: باشە ئايا ئەگەر سالما مۆلتەيان بەدەين ژيانى دىيا بەخوشى بېنە سەر، باوەر دەھىن؟! پاشان لەگەر ئەو ھەرپەشە سزاىەى كەلەوان كراو ھاتەدى و پىشھات، دەتوان چى بكنە؟! ئەوسا ئەو راباردەنى دىيايان ھىچ فرىيان ناكەوت و بى سود دەيت.

* جارێك به‌لای كهسانێكدا رۆشت به‌جۆرێك پێده‌كه‌نین ئه‌ویش
فه‌رمووی: خوای "عز وجل" مانگی رهمه‌زانی كرده‌وه گۆرپه‌پانیك بو
درووستكراوانی كه‌تییدا پێشپێکی بکه‌ن له‌گۆرپه‌په‌لتی و به‌ندایه‌تییدا، ئه‌وانه‌ی
پێش ده‌كه‌ون براوه‌و سه‌ركه‌تووده‌بن و ئه‌وانه‌ش كه‌بێ باكن و دوا‌ده‌كه‌ون ماڵ
وێران، سه‌یره‌كه‌ی ئه‌وه‌یه‌ یاریزانی واهیه‌ به‌برده‌نه‌وه‌ی پێشكه‌وتوان پێده‌كه‌نیت و
به‌دۆزان و وێران بوونی بیاك و دواكه‌وتوانه‌كه‌یشی هه‌ر پێده‌كه‌نیت.

* قه‌تاده‌ ده‌لێت: زانترینی كه‌س به‌حه‌لل و حه‌رام حه‌سه‌نی به‌صریه‌.

* هاوه‌لێکی تر ده‌فه‌رمویت: ئه‌گه‌ر حه‌سه‌ن له‌سه‌رده‌می هاوه‌لاندان
پێكه‌یشتا، ئه‌وان پێوستان به‌ پرس و رای ئه‌و ده‌بوو.

* نیمام حه‌سه‌ن گێڕانه‌وه‌ی هه‌یه‌ له‌ (عه‌بدولپه‌حمانی كورپی سه‌مه‌ره‌) و
له‌گه‌ڵیدا غه‌زای كردووه‌ له‌ هه‌رسێ شویته‌ی "كابه‌ول و ئه‌ندوقان و زابله‌ستان"
بو‌ماوه‌ی سێ ساڵ.

* له‌سه‌رده‌می ئه‌ماره‌تی مو‌عاویه‌دا نوسه‌ری په‌یعی كورپی زیاد بووه‌ له
خۆراسان.

* ئه‌بو داودی سیجستانی ده‌لێت: حه‌سه‌ن له‌خۆراسان بوو
هاورپێ "قَطْرِي كورپی فوجانه‌و موهه‌له‌بی كورپی ابن و ابی صفه‌ره ... " بوو كه‌ له
نازترینی نازایه‌كان بوون ئه‌وانه‌.

* هه‌شام كورپی حه‌سه‌سان ده‌لێت: حه‌سه‌ن له‌نازترینی كه‌سانی
سه‌رده‌می خۆی بوو.

* حومەيد وتى: ھەسەن دوو جار ھەجى كىردوۋە، ھەجەك
لەسەرەتەي تەمەنى و ھەجەكەش لەدوا دوايى تەمەنەدا.

لەشېۋە جوانەكانى كەسايەتەي ھەسەن

ئىمامى ھەسەن رۆژۋەوان و خۆگىرەو، سەرپاست و جىگىرەو،
بەردەوام لەمانگە ھەرامەكان و ھەموو دووشەمە و پىنج شەمەيەك بەرپۆژوۋ بۆ.
ھەسەن ھەرەك زانايان دەفەرموون: بىرسى بوو، زانا بوو، بەرزوۋ بەشكۆبوو،
ئاينەخوازو شارەزابو، خواپەرستىكى دىنا نەويست بوو، زۆر زىرەك و زمان پاراو
بوو، باۋەر پىكراو بوو، جىگەي متمانە بوو، خاۋەن باۋەر پاك بوو، شۇخ و
شەنگ و جوان بوو..

"ئەبو بەردە" دەلەيت: كەسەم نەدىرە بەقەد ھەسەن لەھاۋەلانى پىغەمبەر
"دروودى خۋاى لەسەر يىت" بېچىت.

"ئەبو جەغفەرى باقر دەلەيت: قەكانى لە قەي پىغەمبەرەن
دەچو "عليهم السلام" دۇچو.

"ئەبووبى سەختيانى" دەلەيت: ھەسەن بالا بەرز بوو، جەستەي بەھىز بوو،
رۈوخسارى گەشاۋە بوو، سىماي جوان و بەشكۆ بوو، ئەۋەندە بەسام بوو
پاۋىك لە سى ۋەرزى ھەجدا لەمەجلىسەكانى دا بوو، پىرسارى ھەبوو
نەيدەتوانى لى ي بىرسى لەبەر ئەو ھەموو سام و ھەيەتەي كە ھەيوو.

"عاصى ئەۋەل" دەفەرموئەت: بە شەعەيم ووت: پىۋىستەكت ھەيە؟
دەپۆم بۇ بەسرە، وتى بەلتى، ئەگەر گەيشتە بەسرە سەلامى مەن بگەيەنە بە
ھەسەنى بەصرى، پىم وت: نايناسم، وتى كەچۈتە ناۋ بەسرە چاۋ بگىپەرە كى
جوانەين پياۋ بولەبەرچاۋت، ۋەلەھەموو كەس زياتر دەكەۋتە بەردەلت ئەۋە

حەسەنى بەصرى

خۆيەتى، سەلامى منى پىنگەيەنە، ئەگەر كەسى وات نەبىنى ئەوا لە مزگەوتە لەوئ دەيبىنى، خەلىكىكى زۆر بەدەورەو دەنيشتوون، ئىنجا دەچى بۆلای و سەلامى منى پىندەگەيەنەيت.

"قەتادە" ئەفەرموئەيت: حەسەنى بەصرى ئەوەندە بەسام و بەرپۆز و شەكۆ بوو، زانايان لەپىش ھەموو كەسيكدا شەرميان ئى ئەكرد.

"ئەشعەث" ئەفەرموئەيت: بەكەس نەگەيشتووم دوای حەسەن ئىيللا لەو بچوكتەر^۱ ھاتۆتە بەرچاوم.

"بەكرى كورپى عەبدوللای مەزنى" ئەفەرموئەيت: كى ئەيەوئەيت بىروائىتە زانائەين و شەرعزانەين كەس ئەوا با بىروائىتە حەسەنى بەصرى.

"حەكىمى كورپى جەعفەر" ئەلئەيت: بلىئەين بزانن كى حەسەنى دىوہ؟ بەپراستى ئەگەر حەسەنت دىتبا ئەتگەوت خەمى ھەرچى درووستكراوانى خوا ھەيە لەسەرەيتى لەزۆرى ئەوھەموو ھەنسك و فرمىسكانەى.

ئىمام "حەسەنى بەصرى" مافى بىرايەتى زۆربەجوانى ئەزانى، ئەوھەتا "قەتادە" ئەلئەيت: چووين بۆ مالى ئىمام حەسەن كاتىك چووينە زوورەوہ خەوتبوو، لەلای سەرەوہ سەبەتەيەك دانرا بوو، ھىتاماان و سەيرمانكرد، ھەندىك نان و ميوەى تىدابوو، ئىمەش خواردمان، كاتىك خەبەرى بووہە زانى چىمان كردوہ، زەرەدەخەنەيەكى كردوو ئەوہى خوئندەوہ "أوصديقكم ليس عليك جناح".

"جەيرى حازم" ئەلئەيت: لای حەسەن بووين تانىوہرۆ ھات، كاتى ناخواردن، كورپەكەى ووتى بەپراستى ئىوہ بوونە زەھمەت لەسەرى، ئەوھەتا ئەو نە نانى بۆ ئەخورئەيت، نە ئاويك ئەخواتەوہ، ئىمامى حەسەن فەرمووى: لىيان گەريئ

^۱ / مەبەستى ئەلقار زائستە ئەك تەمەن.

سەھەر تەڭرىك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

وہ لاهی هیچ شەئیک بەقەد بینى ئەوان چارم پروون ناکاتەوہ، ئەگەر موسلمانیک سەردانى براکەى بکات، با قسە بکەن و یادی خوا بکەن و سوپاسگوزارى پەرورەدگار یانین تاتوانای قسەیان ھەبیت.

جارىك نیمامى ھەسەن گەبشت بەھەندىك لەبراكانى، دواتر کە وىستى لیان جیابیتەوہ، ەمامەکەى لەسەرى خۆى لا بردو و لەبەر بەکىکیانى کردو ووتى: بیفرۆشەو سوود لەپارەکەى وەر بگرە.

جەریرى کورپى حازم لە حومەیدى کورپى ھىلال دەگىرتەوہ: کە ئەبو قەتادەى ەدەووى پىتى ووتى: بابەندى ئەو شىخەبن. ھەسەنى بەصرى بەراستى نەمدیوہ کەسەیک بەقەد ئەو لە "عومەرى کورپى خطاب" بەجیت.

نەصمەعى لەباوکیوہ بۆمان دەگىرتەوہ: نەمدیوہ بازو و لەبازووى ھەسەن پانتەر، پانى باسکى بىستىك دەبوو.

أمة الحكم دهلّیت: ھەرگىز لاویکم نەبینوہ پروالتەتى لە ھەسەن جوانتر بىت.

رەوحى کورپى عوبادە ئەلّیت: ھەجەج لەسەر وتى: پیاویك ئاوانى دەخواست و ئەبووت: خۆزگە بە زوھدى ھەسەن و وەزەى ابن سیرین و عیبادەتى عامرى کورپى عبد قیس و شەرەزانى سەعیدى کورپى موسەییەب، موطرەیف ئەلّیت: بروانن ئەمانە ھەرھەمووى لە ھەسەندا ھەبە.

بەراستى ھەسەنى بەصرى توانایەکى زۆرى زیرەکى و ھوشیاری و ھەستیاری و دینى ھەبوو، ئەو پىنمایى ئەوہى دەکرد کە دوروویى نىستاش بەردەوام دەزى لە کۆمەلگەى ئىسلامیدا و زاتە بەسەر ژيانى رامیاریدا، وە لەشارە گەورەکان و پاپتەختەکانى ئىسلامدا.

حه سه نى به مصرى

له بۆنه يه كدا وتى: "پاك و بىگهردى بۆ خوا، نهو ئوممه ته ناگاته شتيك به قهه دوو وروپى كارىگهرى له سه رى هه بىت و جىگای خه فته بىت بۆى ..."
نامازه ی به كار به ده ست و فه رمان په واکان ده کرد.

جارى كى تر فه رموى: "نه گهر بچه نه ده ره وه ده بىنیت نیه تان
دوژمنتان .." مه به ستى سوپای نیسلامی و سه ر کرده كان بوون.

له گه وه ترينى هۆکاره كانى كار تىکردن و جولانى هه ستى كۆمه لگه و
كارىگهرى له دل و ژىرياندا نه وه بوو: له ژى هه ستیاره كانى ده داو داده به زىیه ناو
قولایى كۆمه لگه و نه خو شیه كانى ديارى ده كردن، په خنه ی لى ده گرتن و
به ره ه لستى ده كرد، په خنه و به ره ه لستیه كى حه كیمانه ی نه رمونيانانه وهك
ناموژگار كى په روش، سه رده مى نه و پرپوو له بانگ خوازو ناموژكار، به لام
كۆمه لگه نه وه نه ده ی گوپرايه لى نه و بوون، هى كه سى تر نه بوون، چونكه به دل
بۆيان په روش بوو، وه ده چوو نه ناو كرۆكى ژيانيان، دژايه تى ته وژمه كانى ده كردو
هه والى مردنى ده داو به ناگای ده هیتانه وه له خو خهريك كردن و ته رخا ن بوونيان
به هه واو ئاره زوو ه كانيان، دواړوژى ده هیتا به به رده میان، به رده وام له مملایندابوو
له گه ل نه فامى و نه زانیدا.

حەسەن و كاربەدەستان

كارو راسپاردەكانى حەسەنى بەصرى لەولادتدا بىلابوونەو و ناوبانگ و بىر خستەنەو و كانى دەماو دەم لەناو بەندەكاندا دەگىردانەو و باسيان لىو و دەكرا، خەلىفەو مىر نىشەكان پىرسىاريان لەبارەو و دەكردو و هەوتيان دەپرسى و شوئىنى دەكەوتن.

خالىدى كورى صەفوان بۆمان دەگىرپتەو و دەلەيت: گەيشتم بە "مەسلەمەى كورى عەبدولەلىك"^۱ لە "حىرە"، پىي ووتم: خالىد هەوتالم بەدەيە لەسەر حەسەنى بەصرە، من وا پتەدەگەم و گومان دەبەم تۆ ئەوئەندە كارو فەرمانى ئەو دەناسىت، كەس وەكو تۆ نايناسىت، ووتم: خوا چاكە بۆ ئەمىر بىكات، من لەهەموو ئەوانە باشترم كەزانيارت دەربارەى ئەو بەدەنى، من لەمالئەو و دراوستى نەوم، بەردەوام لەكۆرپو مەجلىسەكاندا دادەنىشم، خەلىكى بەصرە بەهۆى ئەوئەو دەناسم، ووتى: چىت هەيە پىلتى، ووتم: ئەو كەسىكە نەپتى و ئاشكرەى وەكو يەكە، گوفتارو كردارى يەكە، كە فرمان بەچاكە دەكات هەموو كەس كارى پتەدەكەن، كە نەهى لەخراپەيەك دەكات هەموو كەس تەركى ئەو خراپەيە دەكەن، كاتىك دەپىنم لەخەلىكى دەولەمەندترە بەلام لەناوياندا دەرويش و بچووك دادەنىشت، وەخەلىكىش دەپىنم زۆر پىروستيان پىتەى و داواى ئەوئەى لىدەكەن كەهەيتى.

مەسلەمە وتى: بەسە، ئەى خالىد بەس ۱۱ چۆن خەلىكىك داماوو سەرشۆر دەپىت كاتىك لەوجۆرە كەسە لەناوياندا هەپىت.

^۱ - مەسلەمە: گەرەو سەركردەى پالەوانانى بەنى ئومەييە بوو لەرژگار كردنى "قسطنطينيە" و مزگەوتى "مەسلەمە"نى تيا دروستكرد.

حه‌سه‌نی به‌صری

دوای وه‌فاتی خه‌لیفه‌ی خواناس "عومهری کورپی عبدالعزیز" و گه‌رانه‌وه‌ی بۆ‌لای خوای خۆ‌ی، خه‌لافه‌ت درایه ده‌ستی "یه‌زیدی کورپی عبدالملیک"، نه‌ویش "عومهری کورپی هوبه‌یره‌ی فه‌زاری" کرد به‌ والی به‌سه‌ر عیراقه‌وه‌و خۆ‌راسانی‌شی خسته‌ سه‌ر، "یه‌زید" ره‌فتاریکی ده‌نواند به‌رامبه‌ر خه‌لکی جیابوو له‌ره‌فتاری پێشینه‌ باشه‌کانی خۆ‌ی، نوسراو به‌دوای نوسراوی دا ده‌نارد بۆ "عومهری کورپی هوبه‌یره" و فه‌رمانی پێ‌ده‌کرد نه‌وه‌ی تیا‌بانه‌دا هاتوه‌و جێ‌به‌جێ‌ی بکات، له‌کاتیکدا زۆ‌رینه‌ی نه‌و نوسراوانه‌ مافی خه‌لک و راستی تێدا نه‌بوو و نه‌ده‌پارێزرا، "عومهری کورپی هوبه‌یره" ناردی به‌دوای هه‌ریه‌ک له‌ "حه‌سه‌نی به‌صری" و "عامری کورپی شه‌راحیل" که‌ناسرابوو به‌-شه‌عی- که‌نه‌مه‌ له‌سالی "١٠٣" ی کۆ‌چیدا بوو، نه‌وانیش هاتن تابزانن والی بۆ‌چی ناردویه‌تی به‌دوا‌یانه‌دا؟ ئێنجا "عومهری کورپی هوبه‌یره" پێ‌ی ووتن: ئێ‌وه ده‌زانن نه‌میری ئیمانداران "یه‌زیدی کورپی عبدالملیک" جێ‌نشینێ خواجه له‌سه‌ر به‌نده‌کانی و گۆ‌نرایه‌لتی کردنی له‌سه‌ر خه‌لکی واجبه‌، وه‌ک ده‌بینن منی کردوه‌و به‌والی له‌کارو باری عیراق و دواتر کردومی به‌والی به‌سه‌ر فارسیشه‌وه‌، وه‌ نه‌و زۆ‌رجار نوسراوم بۆ ده‌نێ‌رێ‌ت و فه‌رمام پێ‌ده‌دات که‌ جێ‌به‌جێ‌ بکه‌م که‌هیچ دلتیا‌نیم له‌دادپه‌روه‌ریه‌که‌ی، نایا به‌رای ئێ‌وه نه‌گه‌ر شوونی بکه‌وم و فه‌رمانه‌کانی جێ‌به‌جێ‌ بکه‌م نایا سه‌رپێ‌چی یه‌ له‌به‌رنامه‌ی خواو له‌پێ‌گی‌ی راست لامداوه‌؟

"شه‌عی" له‌وه‌لامه‌که‌یدا نه‌رم و نیانی بۆ‌خه‌لیفه‌و ئاسانکاری بۆ والی تێدا نواند، .. حه‌سه‌ن پێ‌ده‌نگ بوو ..

"عومهری کورپی هوبه‌یره" ڕووی کرده‌ حه‌سه‌ن و ووتی: تۆ ده‌لێ‌یت چی نه‌بو سه‌عید؟ حه‌سه‌ن که‌وته‌ قسه‌، وه‌ک شیر نه‌پانیدی، وه‌ک شیر له‌که‌وان ده‌رچوو، وه‌ک شیر له‌کێ‌لان هاته‌ده‌ره‌وه‌، فه‌رمووی: نه‌ی "کورپی هوبه‌یره" ترسی

سەھەرئىك بۇ قارچىكىستانى دىلەكان

خوات ھەيىت لەيەزىد، ترسى يەزدت نەبى لە خوا.. بزانە كەخوای
"عزوجل" دەتارپىزىت لە يەزىد، بەلام يەزد ناتارپىزىت لە خوا... ئەى "كۆرى
ھوبەيرە" زۆر نەزىكە خوای گەورە فرىشتەيەكى بەزەبرو تەندو تىژت بۆ بنىزىت،
كەلە فەرمانى خوا دەرنەچىت، وەدات دەبەزىنەت لەسەر تەختى خەوەكەت و
لەو كۆشك و تەلارە فراوانەو دەتگوازىتەو بۆ گۆرە تەنگ و تارىكەكەت...
لەكاتىكدا يەزىد لەوئى نىيە ھاورپىتەت بىكات بەلكو كەردەو كەنت لەوئى
ھاورپىن كەبى فەرمانى پەرورەدگارى "يەزىد" ت پى كەردوون.. ئەى (كۆرى
ھوبەيرە) ئەگەر تۆ لەگەل خوادابىت وەگۆرپاىلەتى فەرمانى خوايىت ئەوا خوا
دەتارپىزىت لەنازارو زىانى "يەزىدى كۆرى عبدالملىك" لەدنیاو رۆزى دوايىدا،
وئەگەر لەگەل "يەزىد" بىت لە سەرپىچى فەرمانى خوای بالا دەست ئەوا خوای
گەورە بەجىتەھىلىت بۆ يەزىد، .. وە بزانە ئەى "كۆرى ھوبەيرە" گۆرپاىلەتى
بۆفەرمانى ھىچ دروستكراوىكى خوا ناكەرت لەسەرپىچى كەردنى خوای
بەدبەيتەر، جا ئەو دروستكراوى خاوە ھەركەس بىت و لەھەر شونىنك بىت،
"عومەرى كۆرى ھوبەيدە" زۆرگريا بەجۆرئەك بە فرمىسكەكانى رېشى جوان
تەپبوو... ئەم وەلامەى ھەسەن بەجۆرئەك كارى كەردەسەر "شەعبى" واى لى كەرد
زىاد لەپىويست رېزو شكۆو خۆشەويستى بۆ ھەسەن بنوئىت... ئىنجا بەدەكەو
ھاتنە دەرەو وەو عومەريان بەجەپىشت و بەرەو مزگەوت رۆشتن خەلك لىيان
كۆبوونەو وەو پەرسىاريان دەكەرد لەھەوالتى ھەردوو كيان لەگەل ئەمىرى ھەردوو
عېراق^۱، "شەعبى" روى تىكەردن و ووتى: سۆيەد بەوكەسەى گيانى منى بەدەستە
ئەوەى ھەسەن بە "عومەرى كۆرى ھوبەيرە" ى ووت من لىي بىئاگا بووم، بەلام
ئەو وىست كەئەو لەرووى كۆرى "ھوبەيرە" دا ووتى وە ئەو ھەشم دەوئەت

^۱ - مەبەست كۆلەر بەسەرەيە.

حه‌سه‌نی به‌صیری

له‌به‌رام‌به‌ر خوا که نه‌و ووتی، خ‌وای گه‌وره منی له‌ک‌وری "ه‌وبه‌یره"
دو‌ور خسته‌وه و نه‌ویشی لی ن‌زیک خسته‌وه و خ‌ۆشه‌ویستی کرد له‌لای...

حه‌سه‌ن "خ‌وای لی رازی بیت" وازی له‌دنیا هینابوو، به‌ته‌واوی بی‌باه‌خ
بوو له‌لای، هه‌موو شته‌کان له‌به‌رچاوی ئاسان بوون، نه‌وه‌نده گوتی نه‌ده‌دا
به‌کار به‌ده‌ستی سته‌م‌کار، یان سه‌رکرده‌ی نه‌زان، یان خاوه‌ن ده‌سه‌لاتی
خ‌ۆبه‌زلزان، به‌لام له‌به‌ر خاتری خوا خه‌لکی له‌سته‌م و خ‌ۆبه‌زلزانیه‌که‌یان
نا‌گادارده‌کرده‌وه و بۆی باس ده‌کردن.

کاتیک حه‌ج‌جی ک‌وری یوسفی سه‌قه‌فی بوو به‌ والی عی‌راق، به‌ه‌زی نه‌و
بوونه والیه‌تیه‌وه سه‌رک‌ه‌ش و له‌خ‌ۆبایی بو‌بوو، سته‌می ده‌کرد، ئیمام حه‌سه‌ن
یه‌کیک بوو له‌و پیاوانه‌ی قسه‌یان له‌سه‌رده‌کردو سته‌م و سه‌رک‌ه‌شیه‌که‌یان
ده‌خسته‌روو، له‌ناو خه‌لک‌دا باسی زۆرداری و کارو کرده‌وه خراپه‌کانیان
ده‌کردو قسه‌ی راستیان له‌روودا ده‌ووت.

حه‌ج‌ج ک‌ۆشک‌یکی نایابی بۆخ‌ۆی له‌"واسط"^٢ درووست‌کرد، کاتی بی
نیشی خه‌لکی بانگ ده‌کرد تا بینه‌ ده‌ره‌وه بۆ سه‌یرکردنی و داوای نزاو د‌ۆ‌عی
به‌ره‌که‌تی لی ده‌کردن، شیخ حه‌سه‌ن نه‌یده‌ویست نه‌و هه‌له‌ی له‌ده‌ست به‌ج‌یت،
که خه‌لک به‌م شی‌وه‌یه‌ تیدا ک‌ۆده‌بوونه‌وه، له‌به‌رنه‌وه له‌گه‌ل‌یان ده‌چ‌وو ده‌ری بۆ
ئام‌ۆ‌گاری و یادخسته‌وه‌و وریاکردنه‌ویان له‌حه‌قیقه‌تی دنیا، تاپ‌یان بل‌یت که
دنیا نه‌وه‌نده ناه‌ی‌یت به‌م شی‌وه‌یه‌ خ‌ۆبانی پ‌ۆه‌ ه‌ی‌لاک و ماندووب‌که‌ن، سه‌رنج‌یان
راک‌یش‌یت به‌لای پاداشتی به‌رزو نه‌پراوه‌ی خ‌وای "ع‌زو‌ج‌ل" که‌ده‌ستیان ده‌که‌و‌یت،
به‌م شی‌وه‌یه‌ نه‌ویش له‌گه‌ل خه‌لکه‌که‌ ده‌چ‌وو، که‌ده‌گه‌یشه‌ نه‌و شو‌ینه‌ی نه‌و
بینا‌که‌ی لی درووست کردبوو.

^٢- واسط: شارێکه ده‌که‌و‌ینه‌ ن‌یوان به‌صره‌و کوفه‌.

سەھەرئىك بۇ تارىكىستانى دۆلەتكان

بەلئى، ئەو كۆشكە تەلارئىكى بەرزو بلىندبوو بەجوانترىن شىۋە بىيات نرابوو، خەلكى بەدەورىدا دەسورائەۋە، بەجۆرئىك بوو سەر سورپدەما لەفراۋانى ناۋچەو چواردەورو لادىۋارەكانى، واق و ووردەبوو لەۋەستا كارى و بەسەلىقەيى لەدرووستكارى و نەخشاندى زەخرەفەكانى.

لەو شۈپتەدا شىخ حەسەنى بەصرى لەناۋ خەللكەكەدا دەۋەستاۋ ووتارى دەدا، بۇ يادخستەۋەي خەللك و ئامۇزگارى كردنى حەجاج بەقىامەت، ھەندىك لەو ووشەگەلەي دەيفەرموون: ((ئېمە كۆتايى خراپەزىنى خراپەكاراغان بىستۈرۈۋە بىنيۋە لەناۋياندا "فیرعەون" كەچەند توندو تىزى نواندو لەۋە زياترېو كە حەجاج دەينۆتى، ۋەبىناي لەۋە بەرزترى درووست كەردبوو، پاشانىش خۋاي گەۋرە بەھىلاكى بردوۋ ئەۋەش كە دروستى كەردبوو لىي تىكدا، خۆزگە حەجاج ئەۋەي دەزانى كە ئەھلى ئاسمان نىعمەت و خوشگوزەرانى پىداۋ تىرى كەردو ئەھلى سەرزەۋىش دەستخەپرويان كەردوۋ فرىوياندا،...)).

ماۋەيدەك بەسەرنەم ھالەت و شىۋازەدا تېپەرى، ھەتايەكىك لە نامادەبۋان و گۈيگرانى كەبەخەمىيەۋەبوۋ دلى بۇى سۈۋتاۋ ترسا لەۋەي حەجاج تۆلەي لى بىسپىت، يان بەلەيەكى بەسەر بىنىت، بۇيە پىي ووت: بەسىكە ئەي ئەۋ سەعيد بەسە.

حەسەن پىي ووت: خۋاي گەۋرە بەلئىي لەئەھلى عىلم ۋەرگرتۈۋە كەدەبىت شتەكان بۇ خەللكى رۋون بىكەنەۋە نەپشارنەۋە.

رۆزى دۋاتر حەجاج ھائە ناۋ كۆرەكەيەۋە لەتۈرپەيدا پىشى دەخۋاردەۋە، بەدانىشۋەكانى ووت: وپرانىن، دەستان بشكىت، لەناۋچىن...، بەندەيدەك لەبەندەكانى خەللكى بەصرە قسە بەئىمە دەلئىت و لىنجا لەناۋ ئىۋەشدا

حهسه نی به صیری

که سیک نیه بهرپرچی بداتهوه، وه لاهی له خوینی نهو پاراوتان ده کم نهی ترسنۆ کینه.

پاشان فهرمانی دا شیرو "نهطع"^۱ ناماده کرا، بانگی جه لادی کردو له بهردهستی راوهستا، فهرمانی کرد حهسه ن بێن، تهنها به ماوه یه کی کم حهسه ن هات، سهیری کرد "حهجاج" چاوی زهق بووه و له تورهیدا پیش ده خواتهوه، ئینجا "شیرو نهطع و جه لادی" بینی، لێوه کانی جولاندو له بهر خۆیهوه شتیکی ووت، پاشان رووی کرده "حهجاج" به جۆریک که مه زانیه تی برواداران به چه سپاوی و هیزی موسلمانانه و یقارو شکۆداریه تی بانگخوازانیه ی بۆلای خوا له روودا ده دره و شایه وه.

کاتیك "حهجاج" حهسه نی له سه ر نه م شیوه یه بینی که سام و هه ییه تیکی زۆری هه بوو، به جۆریک سلی لیده کرده وه، زۆر ترسا ئینجا به پرتزه وه پتی ووت: ئالیه وه نهی نه بو سه عید، ئا ئیره، به گه وره یی لیتی ده روانی و جیگه ی بۆ ده کرده وه بهرده وام ده یووت ئا ئیره .. خه لکیش به واق و پرماری و چه په ساویه وه سهیری نه و دیمه نیان ده کرد، هه تا "حهجاج" نه بو سه عیدی برده سه ر جیگای دانیشتنی خۆی و له وێ داینیشان، کاتیك حهسه ن جیگه ی دانیشتنی خۆی وه رگرت، "حهجاج" رووی تیکردو چه ند پرسیاریکی ده رباره ی هه ندیک کاروباری ئابنی لیکرد، حهسه نیش وه لامی هه موو پرسیاره کانی دایه وه به زانستیکی فراوان و روونکردنه وه ی ته واو به نه رم و نیانی و چه سپاوی و دامه زراویه وه.

^۱ - نهطع: نهو پسته یه به کله زێر تاوانباردا داده نریت له کاتی سه ر برینیدا.

سەھەرەتەك بۇ تارىكىستانى دۆلەتەن

هەجەج پىي وت: بەرەستى تۆ گەورەى زانايانیت ئەى نەبو سەعید،
باشان زۆر بەگران و سەنگینی دوعا خوازى لیکرد و ریشى بۆخوش کردو
بەرپى کرد.

كەسەن رۆشەت پاسەوانى "هەجەج" لەگەلیدا رۆشەت تا بەرپى
بكات، كەچرونە دەرەو پەرسىارى لیکرد: ئەبو سەعید، "هەجەج" بۆ غەبرى ئەو
بانگى کردبووى كە لەگەلتدا کردى، مەن تۆم بىنى كەبەرەو روى "هەجەج"
چویت و "شیر و نەطع و جەللادەكەت" بىنى، لىئەكانت جولاند ئەو چیت وت؟
ئىمامى كەسەن فەرمووى: ئەو دوعایەم خویند: "ياولى نەعمى و ملاذی عند كرىتى،
اجعل نعمة بردا وسلاما عليّ كما جعلت النار بردا وسلاما على إبراهيم"¹.

بەرەستى ئىمامى كەسەن زۆرى لەو هەلەتەستانە هەن بەرامبەر
سەرکردەو ئەمىرەكان، وە لەلای هەموویان بەگەورەى و شكۆمەندیەو
سەرکەوتوو و لەبەرچاوى سولتانهكان بەرپزبوو، بەپشتیوانى و پارێزگارى
خواو پارێزراو بوو.

* كە عومەرى كورى عبدالعزیز "رەحمەتى خواى لى بىت" بوو
بەخەلىفەى موسلمانان، نامەيەكى بۆ كەسەنى بەصرى نووسى تايیدا داواى
لیكردبوو كە چەند خەسەلت و رەوشى پێشەواو دادپەرەورى بۆ بنوسیت،
ئەویش لە وەلامى نامەكەدا بۆى نووسى:

● بزانه ئەى ئەمىرى ئىمانداران

¹-واتە: " ئەى بەخشندەو پەشتیوان و ھاوکارى بەرەو بەخششەكان، ئەى پەناگەم لەكاتى
ناپەهەتەى و خەفەت و نەھامەتیەكان، ئەو تۆلەو تورپەییەى ئەوم لەسەر ساردو سەلامەت
كەو چۆن ناگرەكەت لەسەر "إبراهيم-عليه السلام" ساردو سەلامەت كەدەو.

حهسه نی به صری

خوای گه و ره پشه وای دادپهرووی کردوو به پراست که ره ووی هه موو
چه ووی یهک و تیکشکینه وری هه موو ستهم کاریک و چاکسازی هه موو خراپه
کاریک و هیزو دهسه لاته بۆ هه موو لاوازو بی دهسه لاتیك و وهر گره ووی مافی
هه موو ستهم لیکراویك و په نایه بۆ هه موو دل شکار و په ژاره دارو هه موو
زۆر لیکراویك.

• نهی نه میری ئیمانداران

- پشه وای دادپهروو: وینهی شوایتیکی دلتهرم و میهره بانه بۆ
ووشه که ی، له گه لیدا نهرم و نیانه، ده گه ریت به وای خوشرین له وه پگادا
بۆی ناماده بکات، دووری ده خاته وه له له وه پگا مه ترسی داره کان تانه وه ویت،
ده بیاریت له نازه لتی درنده، په نای بۆدروست ده کات تاله نازاری سه رماو
که رما به دووریت و بیاریت.

- پشه وای دادپهروو: وه کو باوکیکی به په رووش و هه ل به کارهینه بۆ
منداله کانی، تابجوکن بۆیان تیده کو شیت و ماندوو ده بیت، که گه ورهش بوون
فیریان ده کات، له هه موو زیانیدا هه ول ده دات و بۆیویان بۆ په ی داده کات و
بۆشیان په سمه نده ده کات تابۆیان به جی بهیلت.

- پشه وای دادپهروو: وه کو دایکیکی میهره بان و چاکه خوازو به سۆزه
بۆ منداله کانی، له ناو سکدا هه لتی ده گرت به سه غله تی و به ناچار ی، منداله کانی
ده بیت هه به سه غله تی و به نازاره وه، به مندالتی په و ره و دهی ده کات، شه وانه
تامنداله کانی نه خه ویت بۆخوی ناخه ویت و شه و نخونی ده کات به دیارییه وه،
نه گه نهو نارام بیت دایکه کهش نارامه، ماوه یه ک شیری پیده دات، دواتر له شیر ی
ده پیتیه وه، دل خو شه به خو ش ی و له ش ساغی نهو، وه دل ته نگ و خه مباره
به ناخو ش ی و ناتهن دروستی و ناره حه تیه کانییه وه.

سەھەرەك بۇ تارىكىستانى دۆلەت

• ئەى ئەمىرى ئىمانداران،

– پىشەۋاى دادپەرۋەر: پەنايە بۇ بىن باۋكان، پەسەندە كارو گەنجىنەۋانە بۇ
ھەزاران، بچوكان پەرۋەردەدە كات و بۆگەۋرەشيان نازوۋوخە دەخات و پىيان
دەبەخشىت.

– پىشەۋاى دادپەرۋەر: ۋەكو دۆل ۋايە بۇجەستەۋ ئەندامەكانى بەچاكى ئەو
ھەموو چاك دەبن و بەخرايشى ھەموو خراپ دەبن.

– پىشەۋاى دادپەرۋەر: ۋەستەۋە لەنئوان خواۋ بەندەكانىدا، گورپايلەلى
فەرمانى خوا دەكات و گوۋى بۆبەندەكانىشى دەگرىت و سەرۆكايلەتيان دەكات.
ئەى ئەمىرى ئىمانداران،

كاتىك خرا دەسلەلانى پىداۋىت نەكەى ۋەكو بەندەيەك بى كەئاغاكەى
لى دىلنايەۋ باۋەرى پىيەتى و دەيكاتە پارىزەرى مان و مندان و سامانى، بەلام
ئەو سامانەكەى لى پەرش و بلاۋدەكات و بەفپىزى دەدات، ۋەمان و مندالىشى
ناۋارەۋ دەربەدەر دەكات.

مندان و خىزانى ھەزار دەكەۋن مان و سامانىشى لەدەست دەدات.

• ۋەبزانە ئەى ئەمىرى ئىمانداران:

خۋاى گەۋرە سىنۋورى گەۋرە كىردۋە ۋەكو بەربەستىك بۇ
قەدەغەى كارى ناپەۋاۋ خراپەكارى، ئەى ئەگەرھات كى لای دەبات، ۋەخۋاى
گەۋرە تۆلە سەندى دىارى كىردۋە لەپىناۋ ژيانى بەندەكانىدا، باشە ئەگەر
بۇخۋى بيانكۆزىت كى تۆلەتيان دەستىت!

• لەبىرت بىت، ئەى ئەمىرى ئىمانداران:

تۆماتىكى تىرت ھەيە جگە لەۋماتەى ئىستا تىايدا دەژىت، كەدەپىتە
جىگەۋ ھەۋارت بۇزىاننىكى دوۋروۋ دىرئ، ۋەلە خۆشەۋىستەكانت جىادەكانەۋەۋ

حهسه نی بهصری

دهتخنه قولایی نهو مالیه به تاقی ته نیاو بیهاوده، دهی تویشووی چاکی
بو ناماده بکه تاهاوریه تیت بکات لهو روزه دا که کس فریات ناکه ویت و مروؤ
را ده کات له براو دایک و باوک و هاوړی و هاوسهرو منداله کانی.

• له بیرت بیت، نهی نه میری نیمانداران:

کاتیک گوره کان په کالاً بوونه وهو زیندوو کرانه وهو له گور هاتنه دهو
وه هر چیه کیش له سینه کاند ا هیه هره هموو ناشکرا کران و خرا نه بهره ست،
نهینه کان دهرده کهون و نهو نامه و دوسیه هه موو کارو کرده ویه کیان تومار
کردوه هیچ گونا هیکي ووردو درشتیان به جی نه هیشتوه، هه مووی تومار
کراوه.

• نیستا، نهی نه میری نیمانداران:

تو له شینه یی دای، دهی پیش نهووی مردن په خت بگریت و هه موو هیواو
نومیندیکت لیبریت، فهرمانپه وایی بنده کانی خوا مه که ههروه کو فهرمانپه و
نهزان و خوویسته کان.

نهی نه میری نیمانداران، بنده کانی خوا مه خه ره سهر ستم کارو
زورداران، وه خو بهزل زانه کان زال مه که به سهر لاوازه کاند، نهوان په یمان
ناپاریزن و چاودیزو ناگاداری به لینه کانیان نین له گهل نیمانداراندا.

باری خوت هلده گریت و باری خه لکی تریش له گهلیدا، وه قورسای
خوت هلده گریت و قورسای خه لکی تریش، خه لکیک بی ناگات نه کات و
به هوی دامووی و لاوازی توه خوشگوزهران بن و له خوشیه کانی دنیا دا بخون و
بهو هویه شوه تو خوشیه کانی قیامت له ده ست بهجیت.

سهری توانوده سه لاتی نه مرؤت مه که، سهری تواناو ده سه لاتی
سبه نیئت بکه که ده که ویت داوی مهر گهوه، له نیوان دهستی خوادا دهو ستیریت

سەھەرەك بۇ تارىكىستانى دۆلەتەن

لەناو كۆمەلى فرىشتەكان و پىغمبەران"عليهم السلام" و نىردراوانى خوادا،
ھەرچى رۇخسارەكانە لەو رۆژەدا — كە قىامەتە — مل كەچ و فەرمان بەرداران
بۆئەو زاتەى كەھەمىشە زىندووھو دەسلەتتى بىسنورى ھەيە.

ھەرچەندە من بە نامۇزگارىيەكانم نەگەيشتوومەتە ئەو ئاستەى خارەن
عەقلەكان لەپىش مندائى گەيشتوون، دەى تۆش سىستى و كەم تەرخەمى مەكە
لەشەفەقەت و نامۇزگارى دا، ئەم نوسىنەم دەنېرم بۆتۆ وەك چارەسەرى
خۆشەويستىك كاتىك چۆن دەرمانىكى تالى پىدەخواتەو بەنومىدى چاك
بوونەوھو تەندروستى و لەشى ساغ.

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

ئەى ئەمىرى ئيمانداران

* جارىكى ترو لەنوسراويكدا بۆ "عومەرى كورى عبدالعزىز" نوسىويەتى و
دەفەرموئەت:

• دىنا مالتى ترسە، ئەوھتا سزائى (جەزەتتى ئادەم) "عليه السلام" ئەوھبوو
خوئى گەورە لەبەھەشتەو ھىنايە سەر دىنا.

• بزانە كە كەوتن بەھۆى دىناو ەكە ھىچ كەوتىكى تر نىيە، كەسىك
رېزى بۆدابت، ئەوا بەپىچەوانەو دىنا ئەو سوك دەكات، لەھەموو كاتىكدا
كوژراوى ھەيە، تۆ ئەى ئەمىرى ئيمانداران ەكە تىماركارى برىندارىك وابە
كەئارام دەگرىت لەسەر ناخۆشى و سەغلەتتى دەرمانەكە لەترسى ئازارو
نارەھەتتەكى بەردەوام و درىزخايەن.

حهسه نی به صری

• بزانه کبیر کړندهوه بهرهو کرداری خیر و چاکت دهبات، وهپه شیمانی له شهر، وات لیده کات ته رکي نهو شهره بکهیت و وازی لیتهیت، دهوله مندۍ دنیا نه گډر زوریش بیت هیچ نیه هه رچهنده له لاشت خوشه ویست بیت.

• وریابه دنیا خانه ی ململانی و فریو دان و فیل و تهله کویه، رازاوه یی و جوانیه که ی مروژ له خسته دهبات و بیتاگی ده کات، نهوانه ی نه هلی دنیا یین به هوی هیواو ناروه زووه کانیان و په رۆشیان بو دۆستایه تی و هاورپه تی دنیا ده فو تین و له ناوده چن، چونکه دنیا له بهرچاویان وه کو بو کینکی به عیشوه و رازاوه یه، چاوه کان بوی دهروانن، نه فسه کان عاشقی ده بن، دلته کان شهیدای ده بن، ژیره کان بیهوش ده کات، وه هه موو نهوانه ی ده یانه ویت پتی بگه ن ده یان کړیت، نه وه ی ماوه هیچ ریزو بایه خیک بو رابردو دانانیت، نه وه ی له دوايشدا ده یینیت هیچ دزایه تیه کی ناکات، وه ژیره کانیشی به وه هه موو نه زموان و تاقیکاریه سوو دمنه ن نابن، به لتي، نه وه سه ره نجای نه هلی دنیا یه.

• خوتی لیپاریزه به هه موو وریایه وه، به راستی دنیا وه کو مار وایه که ده ستی لیده دهیت نرم و شله به لام ژه ره که ی کوژه ره، نه وه ی له دنیا دا زور پتی سه رسامیت لتي دوور که وه تا دۆستایه تیت له گه لیدا که م بیت، هه م و غه مه کانی له سه ر خوت لابه ره تا له به لاو کاره ساته دل ته زینه کانی نازار نه چیژیت.

• رازی به به وه ی که هه رده بیت دژژنک له رۆژان به جتی ده هیلتي وه ته ده تانیت به هیز به به رامهر نهو خوشگوزه رانیانه ی دینه پشست له زیاندا.

• چونی له دنیا دا بوخوت بیه، ووریابه بو دنیا نه بیت، به راستی که دۆستایه تی کردنی دنیا به ره و دلخوشتی و دلنیایت بیات، ده بیت ناخو شیه کانیشی به چیژی و توشی سه غلته تی و نارعه تیه کانی هه رده بیت تیادا.

سەھەرلىك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

• ھەر جارىك لەشتىكىدا سەركەوتووبىت و پىداگىرى لەسەرىكەيت دەبىت
بزانىت گۆزايىشى ھەر بەسەردا دىت، سەركەوتن تيايدا رۆچوونەو ھەرچەندە
سوودو قازانجى ھەبىت سەينى ھەر رووخاو زەرەرمەندىيە.
• خۆشگوزەرانى تيايدا دەنگەيەنئە بەلاو كارەسات، مانەوہ تيايدا دەتبات
بەرەو نەمان، خۆشەكانى تىكەلن لەخەفەت و كۆتايى ژيانست تيايدا لاوازی و
پىريە.

• واسەيرى بکە، سەيرکردنى دنيا نەويستىكى واز لەدنیا ھىنەر، روانىيىكى
عاشقانەو دلخوازانە بۆى مەروانە، بزانه كەئەم دنيايە، دانىشتوان و نىشتەجىكانى
نامىنن بىناگاو بىياك تووشى بەلاو لىقەوماوى دەكات و داخ دەنيت بەدلیدا،
بەخۆزگەو برىا لەدەست چووەكانت ناگەپنەوہو دەروات، ناشزانىت لەمەودا
چىت بەسەردىت و لەدوا رۆژدا چى چاوەروانىت ئەكات؟! ..
وہدەفەرموئت:

• ئەم دنيايە خانەى كارکردنە، كى كەم دۆستايەتى بکات و پىشتى تى
بکات ئەوا بەو كەمە دۆستايەتییەى بەختەوہرو سوودمەند دەبىت، ھەرکەسش
پربەدل و بەھەوہسى خۆى خۆشيوئت و دۆستايەتى بکات، ئەوا تيايدا ھىلاک و
ماندوو و بى ئارام دەبىت.

• دنيا کاروبارى بچووکە و چىژو رابواردنەكانى كەم خايەنن، سەوزو
ئاوہدانکراوہ، خواى گەورە خۆى خواوہن و مىراتگريەتى و خەلکى دنيايى
بەردەوام لەھەولتدان بۆگەيشن بەمان و ھەوارگەو دەبىت ھەر بەجىشى بەيئەن،
خۆت بپارىژە لەو نىشتەمانە كەپەرت و سلاوى و كىردەى ناپتويست يەكجار
زۆرە.

حه سه نی به صری

• ئەى نهوێ نادهم: ههم و غەمت بۆ دىا نهییت و مهیلت به لایدا مه به، به راستی ههوارگهیهکی خراپ و ناله باره بۆ نههلی خۆی و به ره وه به شیمانیه کی دوورو درێژ و سزایه کی توندی ده بات.

• ئەى نهوێ نادهم نه کهیت به دىا فریو بخرییت و بیتا گاییت، هه رگیز دلنیا مه به له خۆشی و ئارامیه کانی چونکه مه ترسی و کاروباری پر له ده ردی سه ری زۆرت له به رده مه و له کۆلت نابنه وه.

• به یی شک له ورپێیه ی پێیدا ده رۆیت توشی کارو نه رکی زۆرو سه غله تی ده بیت، جا یان نه وه تا له شه رپان رزگارت ده بییت و له مه ترسیه کانی پارێزراو ده بیت، یان تووشی له ناو چوون ده بیت و ده که وینه هه وارگو مالتیکی ترسینه ر و به ناگاهینه رو دل ته زین، جا له به رنه وه ناماده به و له و شه ره را که و به ونده ده ولته مهندی و رابواردنه که مه ی مه خه له تی و خۆت له ناو مه به، ده رونت بۆی نه جۆشیت، زۆر زوو تۆله له ته مهنه ده ستییت و کتوپرو خیرا ده گه یته واده ی مردن.

• کارت دوامه خه و هه ر مه لێ: سه به نیی سه به نیی، تۆ نازانیت که ی ده گه رپێته وه بۆلای خوا، نه وکات هیچ به لگه یه کت نییه و بر و بیانوه کان زه ق و دیارن و هه موو ماف و مه به ستیک له و رۆژه دا کرده وه کانه، ئینجا خوای بالاده ست له وئێ کاری به نده کانی جیه جی ده کات و کۆتایی پێده هییت به دوو جۆر:

۱- ره هه تی خۆی بۆ ده کاته سیه رو ده یخانه نازو نیعمه تی نه برا وه وه.

۲- یان ده بییت سزاو تۆله ی تاوانه کان به جیژییت و ته نها په شیمانی و که ساسی بۆ ده ییتیه وه.

سەھەرەتەك بۇ تارىكىستانى دۆلەكان

• دەپىت ھەموو كەسىك ئەوۈ بزانىت و لىي رپون و ناشكرا بىت سەرەنجام ھەردە گات بەر رۆژە، ئەوۈش بزانىت كە ئەگەر لەچارى ئەودا بچووك بىت ئەوا لای خوا بچووك نىيە، ئەگەر لای ئەو زۆرگەرە بىت ئەوا لای خرا ئەوئەندە گەرە نىيە.

• خۆت لەدنيا بپارىزە، بەراستى دلىيايەكەى درۆزنە، ھىواو ئاواتەكانى بۆش و بەتالەن، گوزەرانى تال و ناخۆشە، دل پىخۆشېرونى بەدبەختىيە، تۆ لەوئىدا لەخەتەر دايت، يان بەھرەو بەخششيكە لەناو دەچىت، يان بەلاو كارەساتىكە دادەبەزىت، يان كەساسىيەكى پىر نازارە، يان خۆزگەو خواستىكى رپووخاوە، ئەوۈى ژىرو بەئاوۈز بىت ئەوا زەھمەتى تىدا دەدات و بەرپەنجى شان دەژىيەت، ئەوۈى تىايدا ناسوودە بىت لەمەترسىدايە، بەراستى ئەوۈى فىرت دەكات كە دنياشەرو خراپەيە ئەوۈيە كەخواى گەرە دەيكاتە جىنگاى تاقىكر دەوۈى پىغەمبەرانى "عليهم السلام" و خۆشەويستانى، وەبۆ غەبرى ئەوان ئاسانەو گومان تىايدا بەرەو ھەلدىرو خەلتەندىيان دەبات و شەيداي دەبن وادەزانن بەھۆيەو بەرپىز دەبن.

ئەوۈيان لەبىر كىردوۈە كەپىغەمبەر محمد ﷺ وھەزرەتى موسا "عليه السلام" قسەو گىفتوگۆيان لەگەل خواى خۆياندا كىردوۈە كەچى تەماشى دەكەيت ھەزرەتى محمد ﷺ بەردى توندى لەسكى خۆى بەستوۈە لەبرساندا، وە ھەزرەتى (موسا) ش "عليه السلام" ژىر پىستى سكى خۆى دەبىنى شىن ھەلگەر ابوو لەبەر لاوازى و بى گۆشتى. گىرەنەوۈەكان دەلتىن: خواى بالادەست وەحى بۆ نارد كە: ئەى موسا "ئەگەر گەيشىت بەھەزاران، بلى: سلاوتان لىيىت بەدروشى پياوچاكان، واتە وا پىشوازيان لىيكە، وە ئەگەر گەيشىت بە دەولەمەند بلى: سزى تاوان زۆر بەخىرايى دىت".

نه گهر ده ته ویت بزائیت حه زره تی عیسا (علیه السلام) له چ بارئیکى
سه رسوړه ینه ردا بووه: نهو ده یفه رموو: پیخوړم برسیتیه، درووشم له خوا ترسانه،
به رگ و پړشاکم خوړیه، سواریه کم پیه کاڼه، روناکیم له شه ودا شه وقی
مانگه، گهرمى به خشم له زستاندا تیشکى خوړه، میوه و په یخام نهو هیه بو بى زمان
و ناژه له کان له زه ویدا ده ویت، نینجا واده زانم کهس له من ده و له مهنه ندر نیه.

حه زره تی سلیمانی کوړی حه زره تی داود (علیه السلام) خواردنى
تایسه تی خوی نانی جز بووه، خواردنیکى زبرى هه بووه، به رگى مووی
ده کرده بهر، ناردی بیژراوى ده دا به خه لک، که شه ویشى به سهردا ده هات
ده سه کانی له ملی خوی ده لالاند و تا رۆژ ده بووه ده گریا.

نه وانه بهم شیوه به له دنیا دا زیاون، دنیا له چاوى نه واند زور بچووک
بووه، پشتیان ټیگر دبوو به و په رى دنیانه ویسته وه تاییدا به نارام و له سه رخو
بوون، به رده وام له رنج و زه حه ت و ماندو ویدا بوون، زور جوان بیران
ده کرده وه، سه یری سه ره تى دنیایان نه ده کرد به لکو ده یانروانى بو دواوایى
دنیو له کوتایى ژیانان ده پروانى و سه یری شیرینى و خوشگوزهرانى سه ره تى
دنیو ژیانى خو یان نه ده کرد.

• وه لاله ی همرشیتک هه بیت و پت بدریت له دنیا دا ده بیت هه قى
خواى لیبه دیت و پابه ندبیت به فهرمانى خوا، دلش به خواى گه وره له باره یه وه
پر سيارت لیبه کات.

• هه ر بو په ژيرو ټیگه یشتو نهو که سه یه داواى شتیک ناکات له ناستى
هیزو توانیدا نه بیت و نه توانیت جیه جی بکات

• به راستى نه گهر بیرى لیبه که یته وه نه و دنیا سى رۆژه، رۆژنیک
ر ابردوو و رۆیشته وه "ناواتى بو مه خوازه، رۆژنیکش تو تایدا ده ژیت، پیوسته

سەھەرئىك بۇ تارىكىستانى دۆلەت كان

تۆنەرۋرژە دەۋلەتمەند بىكەيت، رۆژئىكىش "دېت" كە تۆ نازانى ئايا لەئەھلى ئەو
رۋژە دەبىت يان نا؟ نازانى پېش ئەۋەى يېت دەمرىت يان نا؟

بەلئى "دوئى" كەئەو رۋژەيە كە رۋىشتوۋە، حەكىمىكى پەرۋەر شىيارە
دوئى بۇ خۇى كەرۋىشت بەلام پەندو جىكمەتەكەى لەدەستى تۆدايە، ئەگەر
بىزى بىكەيت و لەدەست بېچىت ئەۋا دەگەرئىتەۋە دوا، بەراستى كاتىكى زۆرت
لى رۋىشتوۋە گەشتىكى خىراۋ پەلەت لەبەردەمە، ھەرۋەھا "سەبىنى" ش ھىۋاۋ
ئومىدىكە بۇ تۆ، متمانەت بەكار ت ھەبىت، ۋازىيەتە لەخۇخەلەتاندن بەھىۋاۋ
ئومىدى "سەبىنى"، پېش لەدەستچوۋنى "ئىستا" ت ئاگات لىي يېت، تۆ دەچىتە
رۋژىكەۋە كە "سەبىنى" يە يا رۋژانى دواى "سەبىنى"، دلتىابە خەم و خەفەت و
ماندوۋبوۋنت زىاتر دەكەن، دەتەۋىت لەرۋژىكەدا بەشى چەندىن رۋژ
كۆبكەيتەۋە، ھاۋار لەخۆت، ئىش و كارى زۆر و زىادىۋونى خەم و خەفەت و
گەرۋەبوۋنى ھىلاكى و ون بوۋنى بەندەكان، كار كەردنە بەھىۋاۋ ئومىدى رۋژانى
دواتر.

ئەگەر ھىۋابوۋن بە "سەبىنى" ت لەدلتا بىردە دەرۋە ئەمىرۋ
لەكار كەردىندا چالاكەت دەبىت، كارى ئەمىرۋ ناخەيتە "سەبىنى"، ۋەھىۋابوۋن
بە "سەبىنى" دەتبات بەرەۋ زىادەپەرەۋى، وات لىدەكات داۋاكارىت زىاتر بىت،
ئەگەر دەتۋانىت دىنا كورت بىكەيتەۋە بۇ "سەعاتىك" لەنئىران دوۋ "سەعاتدا"،
سەعاتىك "رەبەر دوۋە" و "سەعاتىك" دواتر دېت و "سەعاتىك" كە تۆ ئىستا تىايدا
دەۋىت ئەۋ سەعاتى رۋىشتوۋە ئەۋ سەعاتى دواتر دېت ھىچ خۇشەك لەتام و
چىژى شىرىنىيە كەياندا نەماۋە ھىچ نازار ئىكىش لەنارەحتەيە كەياندا نەماۋە.

بەراستى دىنا ئەۋ سەعاتەيە كە تۆ تىايدايت، ئەۋ سەعاتە لەخىشتەت
دەبات، لەبەھەشت بېيەشت دەكات و دەتبات بەرەۋ ناگر، ئەگەر زىرو

حه سه نی به صری

به ناوه زی، "ئه مرۆ" میوانیکه دپته لات و دواتر به جێته دهیلێت، ئه گهر چاکه ت له گه لدا کرد نهوا شایه تیت بۆ ده دات و راستیه که بۆ تۆ، ووریا به لیره دا دوو رۆژ وه کو دوو برای یه که ماڵ دینه لات، یه کێکیان هات پیشوازی خراپت لیکر دوو به چاکه داتنه مه زرانده ئهوا له نیوان خۆت و ئه ودا دیاره، ئه وه ی تریان دوای نهو دیت و پیت ده لیت من وا دوای برا کهم هاتوومه ته لات، به راستی چاکه کردنت له گه ل مند خراپه کاریت له گه ل ئه ودا رهش ده کاته وهو لای ده بات، خۆشه بیته له وه ی کردت له گه لیدا، بزانه "نێستا" له کیست نه چووه، نه گهر هه موو دنیا کۆبیته وه رۆژ نیکت بۆ ناگێرپته وه که رۆشسترو، نه گهر گۆرستان به گه وهره ترین شیوه دروستکرا بێت، هه چی بۆ تۆ نییه ته نها ئه وه نده یه که پیت ده بریت و به قه ده ر تۆ ده بێت، ئه وه ی ته مه نی رۆشیت له گۆر دا پی ی ده لێن دنیا که ت له سه ره تا وه تا کو تایی بۆ کو ره که ت بوو که له دوات به جی ماوه تیایدا ده ژیت له دوای تۆو هه چی بۆ تۆ نییه.

خۆشه و یستزین شت بۆ تۆ رۆژ نیکه به جێته یشتو وه تیایدا کارت بۆ نه فسی خۆت کردو وه، جا زیانت رۆژ دابنێ و کاریان بۆ ئه و کاته تیا بکه، خۆنه گهر رۆژه کانیش کو رت بکه یته وه سه عات سه عات پۆلینی بکه یته ئه و بۆ تۆ باشتر شه.

ووته ی باش هه لێژیره و نه فست به چاکه وه پا به ند بکه، به و وریاییه وه نا گاداری هه سه رته ی نه و کاته به که گیان کێشانه، ئه وانه و ته یه کن هه سه رته ی گیان کێشانت بیر ده خه نه وه، به لکو به هۆیه وه خوای گه وره ئی مه سو و ده مند بکات و بۆ تۆش نامۆز گاری بێت.

خوای گه وره عاقیبه تی ئی مه و تۆش به خیر بگێریت

والسلام علیکم

تېرۋانىنى پەرۋەردەيى لەبىرى ھەسەنى بەصرى دا

نەتەۋى ئىسلام لەم چەند سالانەى دوايدا لەلايەن رۆلەو نەۋە
دلىسۆزەكانىۋە ھەۋلىكى باشى چالاكى بەخۆيەۋە دىت بۇ زىندوۋ كىرەنەۋەى
شارستانىيەكى تازەۋ دامەزراۋ لەسەر بىنەماى فېركارى و رېنمايى ئاراستەكارى
ئىسلامىيەكى بەرزو بالا.

لەپىناۋى ئەم زىندوۋ كىرەنەۋەىدە چەندىن سەرنج و پاى زۆر خراۋە
رۋو، ۋە ھەۋلىاندا بۇ كىرەيەكى پەرۋەردەيى و پەرۋەرشىارى كە بىنەمايەكى باۋەر
پىكاراۋ وپشت پىنەسزاۋ دادەنرېت بۇ ھەر راپەرېن و بوژانەۋەىەكى جىگەى
ھىۋاۋ لېۋەشاۋە بىت، ۋە بەدوۋرېت لەكۆمەلىك تېرۋانىن و بۆچوۋنى
كەلەكەبۋى بەسزاۋە بەبىرو بۆچوۋنى رۆژناۋايى لەجىاتى پەيۋەۋە كىرەن و
چاۋلىكەردىغان لەئىسلامەتىمان.

ناچارىن كەبەھىچ جۆرلىك نايىت ئەۋ راسىتيە لەبىركەين كە كۆتاۋ
دوادۋايى ئەم نەتەۋەى ئىسلامە چاك نايىت تەنھا مەگەر بەۋە نەبىت كەسەرەتا و
دەسپىكى ئەم نەتەۋەىي پى چاك بوۋە، ۋە نەۋەى كەپىشىنەكان لەزانايانى ئومەت
و پەرۋەردەكارو پەرۋەرشىارانىكى زۆر پىشكەشيان كىرەۋە لە بۆچوۋن و بىرو
باۋەرلىكى ۋا كەۋىناى ياساۋ بناغەيەكى بەرزو گەۋرەيە بۇ ھەر پەرۋەردەيەكى
ئىسلامى راستەقىنە.

ھەسەنى بەصرى لەبەناۋبانگىزىن و ديارترىنى ناۋدارانى ئەۋ قوتابخانە
پەرۋەردەيىيە ئىسلامىيە دەژمىردىت، بەراستى دەرى خىستروۋە رۋونى
كىرەۋەتەۋە بەگوتارو ھەلىۋىستەكانى دەربارەى بىرنامەى پەرۋەردەيى رەسەن و
رېشە داكتارو كە دەترانرېت ئەۋ بىرنامەيەى ئەۋ لەدوۋ تەۋەرى بىنچىنەيدا
كۆبكەينەۋە كە زىادە نىيە پىۋىستە بۇ ھەر پەرۋەردەيەكى ئىسلامى ھەستىارو

حه‌سه‌نی به‌صری

ز رنگ تا پیشک‌ه‌شی بکه‌ین به‌هر که‌سێک که‌سه‌ر چاوه‌یه‌کی ئیسلامی پاک و
بێگه‌ردی بویت و به‌راستی رووی تیبکات، تا لیتی بخواته‌وه‌و شیلوه‌و به‌رامه‌ی
نیمان به‌چێژیت.

ته‌وه‌ری یه‌که‌م:

چاکی له‌رواله‌تدا به‌ندو گرێه‌سته به‌چاکی شاراوه‌ی ناوه‌وه، کاتێک
دل و هه‌ك فه‌رمانه‌وایه‌کی ده‌سه‌لاتداره له‌سه‌ر سه‌ربازه‌کانی که‌فه‌رمانیان بو
ده‌رده‌کات، ده‌بێت بایه‌خیکێ زۆری پێدێت به‌ راستکردنه‌وه‌و ئاراسته‌کردنی
به‌ر له‌وه‌ی خواناسان پشتی پێبه‌ستن و متمانه‌ی پێکه‌ن، ده‌بێت ب‌روانه‌
نه‌خۆشیه‌کانی و چاره‌سه‌ری بو دابنێن، به‌راستی نه‌وه گرنگترین هه‌نگاوه که
خواناسان ده‌ستی پێ ده‌ده‌نه خواناسی و دینداری.

خوای گه‌وره له‌قورئانی پیرۆزدا ده‌فه‌رمویت:

﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ* إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾^١.

پێغه‌مبه‌ری خۆشه‌ويست "ﷺ" ده‌فه‌رمویت: "ألا وإن في الجسد مضغة إذا
صلحت صلح الجسد كله وإذا فسد فسد الجسد كله ألا وهي القلب".^٢

وته‌کانی حه‌سه‌نی به‌صری زۆرو جو‌راو جو‌رن و باس له‌وه ده‌کات
که‌به‌ریاری نه‌و یاسا په‌روه‌رده‌یه شکۆداره پابه‌نده به‌پاک کردنه‌وه‌ی دل له "چلک
و ژه‌نگی هاوبه‌ش بو خوا دانان و رق و کینه‌و حه‌سوودی و ناپاکی و....هتد"،

^١- الشعراء ٨٨-٨٩- واته: "نه‌و پ‌ژۆه‌ی له‌مال سوود ده‌به‌خشیت و ل‌ریای ناده‌میزاد
ده‌که‌ویت، نه‌مندان و نه‌ نه‌وه، مه‌گه‌ر که‌سێک به‌دل و ده‌روونی پاک و بێگه‌ردو پ‌ر له‌نیمان
به‌خزمه‌ت په‌روه‌ردگار گه‌یشتییت".

^٢- متفق علیه- واته: "له‌جسته‌ی مرۆفدا پارچه‌یه‌ک هه‌یه نه‌گه‌ر چا‌ک بیت هه‌موو جسته‌ چا‌ک
ده‌بێت و نه‌گه‌ر خراب بوو هه‌موو جسته‌ خراب ده‌بێت، بزانه: نه‌و پارچه‌یه‌ش دله".

سمه حەریک بۆ تاریکستانی دڵەکان

وە چاک کردنی بە ئیمان و یەقین و هەستکردن بە چاودێری خودایی و گۆڕپرایەتیی کردنی فەرمانی خوا و پەرستش و هەموو ئەو پەروەشت و پەشتارانەی کە لە خوای گەورەمان نزیک دەکەنەوه.

حەسەن "پەڕه‌تی خوای لی بیټ" دەفەرموێت:

دڵە کانتان نوێ بکەنەوه بە راستی زۆر زوو دەپوکیته‌وه و خاوو تەمبەل دەبیټ، وە سەر زەنش و هەرەشە لە وەفسەتان بکەن کە بە راستی لە دەرفەت و هەلیک دەگەڕێت بۆ مەبەستی شەڕ و خراپە.

وە دەفەرموێت: "چەندە باوەری تەواو بیټ بە بەهەشت و ناگر وە دلتیاییت لە راستی و هەبوونیان، ئەوەندە ملکەچ و لەخوا ترس دەبیټ و بەو مەبەستەوه بەردەوام دەبیټ تا مردن دەگاتە سەری.

دەفەرموێت: بە یەقین داوای بەهەشت دەکات و بە یەقین لە ناگر پادە کات، وە بە یەقین فەرزەکان بە تەواوترین شێوە بەجێ دەگەیەنێت، وە بە یەقین نارام لە سەر حەق و راستی دەگڕێت و دلتیایە کە خێری زۆر هەیە لە لیبوردنی خوادا.

هەر وەها دەفەرموێت: خەلکی لە ژانیکی خۆشدان، لە هەمان کاتدا ئەگەر بڕوادار توشی بەلایەک یان نەهامەتیە کە هات ئەوا ئیمانی دامەزراو تر دەبیټ، وە دوور و و کە توشی بەلاو نەهامەتی هات دوور و و یە کە دامەزراو تر دەبیټ.

و ئەوانەی لە هەموو کەس زیاتر سوورن لە سەر پاکی و سەلامەتی دلتیان ئەوا کاتیەک لە قەسەکردن دەبنەوه یان دەیانەوێت هەست دەلێن: "خوایە دلتان پاک بکەرەوه لە هاوبەشدانان بۆت وە لە خۆبەگەرە زانین و دوور و و یی و ریاو ناوبانگ و شک لە دینە کەت، ئەو هەلسۆرپەنەری دلتەکان دلتان دامەزرابوێکە لە سەر دین، نایبە کامان کە ئیسلامە دامەزرار و بەها دار بکە".

حهسه نی بهصری

لیره دا دهرده که ویت که حهسه نی بهصری وا ههسته کات و واده بییت که ههر لادانیکی تاک لهباشیتی و ههلسوکهوت ووریایی و دلسوزی، دهیگپرتهوه سهره تاو نیشانهیه لهسهر نهخوژی دلی و کهموکورپی لهئیمانیدا درووست ده کات، کهواته نهو بهرنامه پهروه دهیه به کهم ههنگاوی چاککردنی دله.

"العنبی" لهبارکیهوه دهیگپرتهوه: ئیمامی حهسه نی بهصری بۆ "فرقد"ی نوسی ((... وهپاشان: من نامۆزگاریت ده کهم به لهخوا ترسان و پارێزگاری و کارکردن بهو زانستهی کهخوا پتی داویت، ناماده باشی بۆ نهو بهلێسهی خوای گهوره پتی داویت بهوهی کهفیل لههیچ کس نه کهیت لهپیدانی بهش و مافی خو، ده مامکی بیناگیان لهسهرت لابهروه ناگاداربه لهخهوتنیکي نهفامانهو، قۆلی لیههلماله، بهراستی دنیا گۆرپهانی پیشپرکییهو مهبهسته کهش بهههسته یا ناگر.

بروانه: بۆمن و بۆ تۆیش لهلای خوا مهقامیک ههیه تیایدا لهمنیش و لهتۆیش دهپرسرتهوه دهبرارهی کهم و بچووک و وورده کاری و ناشکراو نهینهکان، دلنیاو ئاسووده مهبه لهوهی که لهمن و تۆیش دهپرسرتهوه دهبرارهی وهسهسهکانی ناو دل و روانینیکی چاوو گوێ شلکردن بۆ راگهیهندراوێک، وهبی ئومیدیش مهبه لێ.

دهبرارهی نهوه دهلهرمویت: لوقمان بهکۆرپه کهی ووت: "کورپی خۆم، کردهوه بهی یهقین نهنجام نادریت، ههرکس یهقینی زیاتریت کردهوهشی زیاتر دهبیته". وه لهرمووی: کورپی خۆم، نهگر شهیتان لهپێگهی درووستکردنی شک و گرمانهوه بۆت هات تۆ بهیهقین نامۆزگاری بکهو بهسهری دا زالبه، کاتیک بۆت هات لهپێگهی تهبهلی و بێزاربوونهوه، نهوا تۆ بههۆی بیرکردنهوه

سەھەرئىك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

لەناو گۆرى تارىك و قىامت بەسەرىدا زال بە، وەنەگەر لەرپىگەى حەزو ئارەزوو ترسانەوہ بۆت ھات، ھەوالى بەدەيە كەدنيا ھەربەجى دەھىللەرت و تاسەر بۆكەس نىيە.

نىمام حەسەنى بەصرى دەفەرموئە: "سەرمايەى برۋادار دىنە كەيەتى، كاتىك دىنى رۆيشت بۆ خۆشى لەگەلىدا رۆشت، چونكە لەو رۆيشتەدا لىي جىنانىيەوہو ئەو كاتەش پىاوان متمانەيان لەسەرنامىت، لەو فەرمودەيەى خوا دوا دەكەوئە: ﴿وَلَا تُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ﴾^۱.

وہ دەفەرموئە: برۋادار بەھىچ ناگات مەگەر لۆمەى نەفسى خۆى لەسەر دەكات، ئەوہ چىم گووت؟! ئەوہ چى بوو خواردم؟! ئەوہ لەو كۆرۋ مەجلىسەدا چىمكرد؟! بەم شىوہە بەلام گوناھكار، ھەنگاۋەكانى ھەلدەيتت بىئەوہى ھىچ رەخنەيەك يان لۆمەيەكى نەفسى خۆى بكات.

ھەرۋەھا دەفەرموئە: ئارام بگرن و توندو تۆلەن بەراستى چەند شەوو رۆژنىكە، بزانە تۆۋەكو سوارىك لەكاروانىكدا ۋەستىراۋىت نەيكە يەك يەك بانگ دەكرىن، جا ھەر كام بانگكرا ۋەلام دەداتەوہ و دەروات بى ئاوردانەوہ.

كەواتە بگەرپتەوہ سەرچاكە، چونكە ئەوہ راستە، تىكۆشەرتەين خەلك بەنىوان خۆيان و ئارەزوۋەكانياندا پادەبوورن، بەلام ھەر كەس لەخەمى چاكەو دواوۆزى خۆيدايت ئارام دەگريئە لەسەرئەم راستى يە. حەسەن بەردەوام خەمباربووہ، ھەرگىز نەتەليوہ مەگەر واتدەزانى كە بەلەيەكى بەسەرھاتوہ.

"مسمە" دەلەيت: حەسەن بۆماوہى سىي سالى بى نەكەنيوہو چەل سالىش گالتەو گەپى نەكردوہ.

^۱ - القىامە-۲: واتە: سۆيئە دەخۆم بەويژدانى زىندور نەفسى رەخنە لەخۆگر كەلۆمەى خۆى دەكات.

حه‌سه‌نی به‌صری

حه‌سه‌ن ده‌فرمویت: به‌رده‌وام به‌نده له‌خیردایه هه‌تا نامۆزگاری نه‌فسی
خۆی بکات، وه‌به‌هیمه‌ته‌وه لی پرسینه‌وه‌ی له‌گه‌لدا بکات.

ئه‌وه‌ی زیاتر بایه‌خ و شکۆی دا به‌به‌رنامه‌که‌ی حه‌سه‌نی به‌صری
له‌په‌روه‌رده‌دا ئه‌وه‌بوو ئه‌و سنووره‌ی بریوو که‌ته‌ن‌ها چهند ووشه‌یه‌کی ڕووت و
په‌تی بیت بانگه‌وازێکی وشک و بیگیان بیت، وه‌ له‌پیش هه‌موو که‌س بۆخۆی
په‌په‌وه‌ی له‌وبه‌رنامه‌ په‌روه‌رده‌یه‌ ده‌کردو پابه‌ندی ته‌واوی هه‌بوو به‌هه‌موو
زانست و یاساکانی ئه‌و به‌رنامه‌یه‌وه، بـه‌و پـێشـه‌نگـێکی کاراو به‌ره‌می
ده‌رچووی به‌رنامه‌که، وه‌کو بانگه‌وازێک که له‌دلی خه‌لکدا خۆشه‌ویست و
به‌پێژ بوو، به‌هه‌موو زمانێک باسی باشی ئه‌و ده‌کراو جێی تێرمانی هه‌موان بوو
له‌سه‌ر ده‌ستی ئه‌و ڕێنمایی ده‌کران.

"یونس کۆری عه‌ید" ده‌فرمویت: که‌سم نه‌دیوه وه‌ک حه‌سه‌ن کرداری
له‌ گوشتاری نزیک بیت، وه‌ ده‌فرمویت: پـیاو هه‌ر که ده‌روانیت بۆ حه‌سه‌ن
سوودمه‌ند ده‌یت ئه‌گه‌ر کرداریشی نه‌بینیت و گوێش له‌قه‌سه‌کانی نه‌گریت.
"ئیره‌یم کۆری عیسا" ده‌فرمویت: که‌سم نه‌دیوه به‌قه‌د حه‌سه‌ن
سام و هه‌یه‌تی هه‌بیت.

له‌سه‌ر شتێک پرسیارکرا له‌عطا و فرمووی: نازانم، ووتیان: حه‌سه‌ن
ووتویه‌تی ئاواو ئاوا ئه‌ویش فرمووی: ئه‌و، وه‌للاهی هاوشیره‌ی دلی
حه‌سه‌ن له‌سنگی مندایه‌.

"ئه‌بو جعفری باقر" هه‌ر که یادی ده‌کرده‌وه ده‌یفه‌رموو: ئه‌و که‌ستێک
بوو قسه‌کانی له‌قه‌سی پێغه‌مبه‌ران ده‌چوو.

ئه‌وه‌تا "زه‌هه‌بی" له‌ مه‌وسوعه‌که‌یدا "تاریخ الإسلام" ده‌رباره‌ی ئه‌و
ده‌فرمویت: جوامع‌ری و پیاوه‌تی یه‌کی زۆر، چا‌که‌کاریه‌کی به‌خوڕو به‌پێژنه‌،

سەھەرەك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

لوتكه لەزانست و فەرموودە، پىشەوايەكى تىكۆشەرى زۆر تىگەشتە، لوتكه و چلەپۆيە لە قورنان و تەفسىر، لوتكه لە نامۆزگارى و بىرخستەنە، لوتكه لە لەسەرخۆيى و ڕەوانىيۆى، لوتكه و سەركرەدە لە پشتگىرى و نازايەتيدا.

تەوهرەى دووهم:

رېنگاى رابەرى و رېنمايى رېنشاندان لەزانست و كرده وەدا ئەم بنەمايە لەلای حەسەنى بەصرى تەوهرى دووهمە لەتەوهرەكانى پەروەردەو راسىيەكانى، كەبەهيج شېوهدەك ناتوانىت هەق و راستى و خىر پىنگەيەنيت مەگەر بەزانستىكى سوودبەخش ئىنجا كارپىكردى، چونكە پەروەردەيەكى دامەزراو لەسەر نەزانی و بەبى هيج بنەمايەكى زانستى و درووست، زيان لەخواوەنى دەدات و زەرەرى زياترە لەسوودەكەى، وەرێك لەسەرايێك دەچىت كە تىنوو وادەزانىت ئاوە بەلام كاتىك دەگاتە سەرى هيج شتىكى لىيە، وەبنەمايى ئەم ياسايە لەدیندا فەرموودەى خوايە كەئەفەرمووت: ﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾^۱. رازى دەلێت: ئەو بەلگەيە لەسەر ئەوێ كە بانگكردن بۆلای خواى بەرزو بالا كاتىك چاكە و رېنگە پىدراوە بەو مەرجەى لەسەر چاوكراوہيى و كارامەيى دەلێت، وەلەسەر رېنگاى هيدايت و يەقىنييت، ئەگەر وانەكریت ئەوا پياھەلەدانىكى لەخۆبایى بوانەيە.

^۱ - يوسف / ۱۰۸، واتە: (ئەى پىغەمبەر ﷺ) تۆيێتى ئەمە رېنگا و پىيازە، من و شۆتەكەوتوام بانگ ئەكەين بۆلای خواى گەورە لەسەر بنچىنەو بنەمايەكى ڕوون و ئاشكرا، پاك و بىگەردىش بۆ زاتى پەروەردگەر، من هيج كاتىك لەموشرىك و ھاوەلگەوان نەم).

حهسه نی بهصری

حهسه نی بهصری ههروهك و عاده تی خوی له پهروه ده دا بانگخوازی و پهروه رشیاریه تی له نهفسی خۆیه وه دهست پێکرد بهو ههموو زانسته زۆره ی وهریگرتبوو كه سالانیکی زۆر له ته مه نی موباره کی خوی تیدا خه رج کردبوو. نه وه تا زانایانی سهرده می خوی شایه تی پێشه وایه تی نه وده ده ن، له وانه: نه نه سی کوری مالیک "خوای لی رازی بیت" کاتیک پرسیاری ده رباره ی شتیک لیده کهن، نه فهرمویت: له حه سه ن به رسن به راستی نه و له به ریه تی و ئیمه له بیرمان چۆته وه.

به کر مه زنی نه فهرمویت: کی نه یه ویت ته ماشای شه رعزان تین کهس بکات که ئیمه دیتیمان با بر وایتته حه سه ن.

حه میدی کوری عه بید نه فهرمویت: شه رعزانی زۆرمان بینوه به لام نه مان بینوه که سیك به قه د حه سه ن نه و زانسته ی تیدا کۆبوو بیتته وه.

"نه یوب نه له سه ختیانی" نه فهرمویت: نه گهر حه سه نت ده دیت ده تگوت هه رگیز له گه له ه یچ شه رعزانیک دانه نیشتروم.

"مه عادی کوری مه عاذ" نه فهرمویت: به نه شه عه ثم ووت ئایابه "عطا" گه یشتوویت پرسیاریکت هه بوو بیت و لیت پرسی بیت؟ فهرمووی: به ه یچ کهس نه گه یشتووم دوای حه سه ن ئیلا له چاومدا له و به چو کتر بووه.^۱

"به یع کوری نه نه س" نه فهرمویت: بۆ ماوه ی "۱۰" ده سال هاتوو چۆی حه سه نم کردوه، ه یچ رۆژێك نه بووه نه وه ی لیمه به یست پێش نه وه ی لیم یستیت.

ئین و سه عید له "طبقات" دا ده لیت: حه سه ن توانیوی زانست و کرده وه به یه که وه کۆبکاته وه، زانایه کی به رزو شه رعزانیکی باوه پێکراوو

^۱ - لێره دا مه به ست گه وره یی زانسته نه ك ته مه ن.

سەھەرئىك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

خوابەرستىكى دىئانەويست و خىردار، خاوەن زانست و كىردارىكى زۆر، زمان پاراو و جوان و شوخ بوو، كاتىك ھاتبوو مەككە بىنىم لەسەر جىڭايەك دانىشتىبو زانايان بەدەووریدا دانىشتىبون و خەلكىش كۆيۈنەرە لىي و ئەويش قەسى بۇ دە كردن.

ھەسەن زانايەك بوو كارى بەزانستەكەى دە كرد، بەراستى باخچەيەك بوو لەزانست و زانبارى، ھەتا وايلىھاتبوو بىووە گەورەى خەلك لەپرەوشت و پرەفتاردا.

قەتادە ئەفەرموئىت: ھىچ كەسەم نەدبوە چاكىرو جوامىرترو تەواوتر لە ھەسەن "پرەھەتى خىواى لى بىت"، ئەگەر شىكى كرىبوایە نرخەكەى درەھەمىك شىك كەمىزبوايە، ئەو درەھەمى تەواوى دەدا بەفرۆشيارەكە، وە ئەگەر بايى نۆ درەھەم و نىوبوايە نەو "۱۰" دە درەھەمى تەواوى دەدايە لەجوامىرى و تىرى و تەواوى خىوى، وە ئەيفەرموو: دىندارى بەبى چاكەو پىساوەتى ناكىرت، وە ئىستىزىكى بۇ خوى فرۆشت كرىارەكە پى ووت: ئەبو سەعيد ناي شىك بۇ من دانانىيت - واتە لەنرخەكەى كەم ناكەيتەو؟ - ھەسەن فەرموى: با پەنجا درەھەم بۇ تۆبىت، ناي بۆت زياتر بكەم؟ ئەويش ووتى: نەخىر بەو پازىم، خوا بەرەكەت بخاتە مالتەو.

يونس دەگىرپتەو: كە ھەسەن داھاتى خىزى بەش دە كردو دەيدا بە موحتاجەكان، كەسوكارى ھەسەن ووتيان ئىمەش پىرىستمان پىتەتى، ئەويش ووتى: ئەگەر زىادبوو نەيدەم بەئىو.

وہ دەبووت: ھەسەلى بەصرى خىرى پىوہنىيە ئەگەر ناوا پرەفتار نەكات، وە كاتىك كاروبارى موستەمانانى بەدەستەو گرت ھىچ پارەو راتبى لەسەر وەرنەدەگرت.

حهسه نى به صبرى

"مطر" له باره ی زوهدی حهسه ن ده لیت: چو وین بۆلای حهسه ن بۆمالیان، دیتان له ماله کیدا هیچ شتیک نه بوو، نه پتخه ف، نه مافور، نه حهسیر، ته نها ته خته به ندىکى خه وى لماوى لى بوو نه وى له سه ربوو. رۆلى حهسه ن له و کرده پهروه ده یه و ناراسته کردندا ده بینین که خاوه ن هیممه تیکى گه و ره بووه و به هیچ جوړیک کولى و خاوى و بزار بوونى نه بووه.

"عه وام کوړى خوشب" فهرموو یه تی: حهسه ن به کهس نه ده چوو ته نها به پیغه مبه ریک ده چوو که بۆماوه ی "٦٠" سال نه ته وه که ی بانگ ده کرد بۆلای خواى بالاده ست.

نه و وه دکتۆریک وابوو بۆ دلته کان، که ههم نه خوشیه که ی ده دۆزیته وه و همم ده رمان و چاره سه ریشی بۆدیاری ده کات، روانگه یه ک بوو بۆدیاری کردنى خراپه کانى ره فشارو هه لسه که وتى تاکه کانى نه ته وه و نه وه شى ده گه رانده وه بۆ هه لته ی پهروه ده ی و وازه یان له زانست یان کرده وه یان هه ردوو کیان به یه که وه، باسى نه و زانایانه ی ده کرد که له دنیا دا زانسته که یان بۆ کو کرد نه وه ی مال و سامان به کار ده ینا.

نه وه تا مالیکی کوړى دینار نه فه رمویت: به حهسه ن ووت زانایه ک که دنیا ی خوشبویت سزا که ی چیه؟ فهرموو ی: دلته ده مریت نه گه ر "دنا ی خوشبویت و به کرده وه بۆ دواړوژى داوا ی بکات"^١، نه وه به ره که تی زانسته که ی ده روا ت و ته نها وینا که ی له سه ر ده میتیت.

^١ - واته: رپاکارى، له بهر چاوى خه لکدا کارى چاکه ده کات و داواکارى چاکه یه به لام مه به ستى خۆى ناوبانگ و سوو دمه ندبوولى دنایه.

سەھەرەك بۇ تارىكىستانى دۆلەكان

لىي دەگىچە نەۋە كە بەلای مالى ئىبن و ھوبەيرەدا تېپەرى، كۆمەلىك قورئاخوتى بىنى- كە لە شەرەزانە كانىش بوون- لەبەر دەرگاگەى دانىشتبوون، بىنى ووتن: بەرگ و پۇشاكى نايابان پۇشيوھو روالەتى خۇتان جوان كىردوۋە ئىنجا ھاتون لەبەردەرگاگانى ئەوان ھەول دەدەن و تىدە كۆشن؟!

ئىنجا بەھاورىكانى وت: گومانان چۆنە بەرامبەر بەو بەرگ و پۇشاك لەبەرەنە؟! كۆرۈ مەجلىسى ئەوانە لە كۆرۈ مەجلىسى لەخواتىس و پارىژكاران نىيە، بەلكو مەجلىسى گرەوبازىيە، ھەر لەسەر ئەۋە فەرموى: ئەم قورئانە كۆيلەو مىندالكارىش خويىندويانەتەۋە ھىچ زانىارىشيان دەربارەى لىكدانەۋەى نەبوۋە، يان كەسەش پىي نەگوتون.

خوای گەۋرە ئەفەرموت: ﴿كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ﴾^۲.

ۋەلەنايات و بەلگەكانى ووردنابنەۋە جگە لە شوئىكەوتوانى، بەلام ۋەللاھى بە لەبەر كىردنى پىت و نەمانى سنورى نىيە.

ھەيانە دەلەت: قورئانم ھەر ھەموو خويىندەۋە تاكە پىتىكم نەپەرىندوۋ وون نەكرد، بەلام ۋەللاھى لەراستىدا ھەر ھەموو وونكىردوۋە، چونكە قورئان نايىنى نە لەپەفتارىدا نە لەپەروشت و كىدارىدا، ھى واشيان ھەيە دەلەت: لەھەناسەيە كىدا سورەتىك دەخويىتمەۋە نا ۋەللاھى ئەوانە، نەقورئاخوتىن، نە زانان، نەدانان، نە ۋەرىيان ھەيە، كەى قورئان خويىتدن بەم جۆرە دەپىت، خرا غوۋنەى لەو جۆرە كەسانە لەناۋ خەل كىدا زىادەكات.

^۲ - ص/۲۹، واتە: ئەم قورئانە كىتەبىكى پىرۋزە دامانىزالدوۋە بۆلەى تۆ، بۆلەۋەى نايانەكانى لىكەدەۋەۋە بىرى لىكەدەۋەۋە بۆلەۋەى خواۋەن بىر ھۆشەكان پەندى نامۇزگارى لىتەربىگىرن و تىفكرن.

حهسه نی به صبری

(عمرا القصیر) نه لیت: پرسیارم له حهسه ن کرد له سه ر شتیک و
ووت: شهر عزانان ده لیت ناوا.. ناوا.. نهویش فه رمووی: نایا شهر عزانیکت
به چاوی خۆت دیوه؟ به راستی شهر عزانی دنیا نهو یست و خاوه ن و زوه د
له دنیا دا بهر چاو روونه به هۆی دینداری و بهرده وامی له سه ر به ندایه تی
پهروه ردگاری.

وه له باسی نهو دنیاویستانه ی که هه چیان بۆ که سنین ته نها بۆ گهرفان و
سک و رابواردنی خۆیانن، ده فه رمویت: پیره بیت که ده گهیت به پیاوی وا: سهی،
زمان درێژو چاو تیژ، دلمردوو، بی کردار، تۆ له خۆی بیناتریت پیتی، ته نها
جه سه ی ده بینیت دلّی نا، وه دهنگی ده بیستیت به بی هاودهنگی و هاوده می
کردنی دلّی ووشک بوه ته وه، زمانیکی به برشتی هه یه، له مالتیک ده خوات که هی
خۆی نیه، کاتیک له سه ر چلیسی و زۆر خۆری ژانه سک ده یگریت له سه ر
خزمه تکاره که ی ده گریت، وه فه رمووی: ده ی خزمه تکار هه رسکاریک بیته بۆی،
نایا جگه له دینه که ت به چی هه رس ده بیت نه ی هه ژار؟

(فرقد) نه فه رمویت: چوین بۆ لای حه سه ن و وتان: نه ی نه بو سه عید
نایا له چی "حمادی کوپی نه لئه هه ته م" سه رت سوړپاوه؟ فه رمووی: مال و
سامانه که ی.

وتان: که مێک پشتر چووین بۆ لای نهو، خۆی هه لده کیشاو شانازی
به خۆیه وه ده کردوو پتی وتین: بروانه نهو سندوقه "سندوقیکی له لایه کی ماله که ی
پیشانداین" وه وتی: لهو سندوقه دا (١٠٠، ١٠٠) سه د هه زار دینار هه یه، زه کاتم
لینه داوه، سۆزی خزمایه تیم پی به جی نه هیتاوه، هه یج موحتاجیک لیتی
نه خواردوو، وتان: نه بو عه بدولا نه ی بۆ کیت کۆ کردوه ته وه؟ وتی: بۆ ترس و
لېقه ومانی زه مان و دلّیه قی سولتان و زیاد کردنی هاوړیان خزمان.

سەھەرئىك بۇ تارىكىستانى دۆلەت كان

حەسەن وتى: بىرۈزى، شەيتانەكەي لەكۆرە بۆي ھاتوۋە، ترساندوۋىتەي لەترس و لىقەۋمانى زەمان و نەبۈنى ھاورى و دۆرەقى سولتەنەكەي؟
دواتر وتى: ئەي مىراتىگر فريو نەخۆيت بەۋمال و سامانەي دوتىن خاۋەنى ئەۋ مالتەي فريودا.

ئەۋ مالتە بۇ ھاتوۋە، ھىچ پۆۋەي ماندوۋ نەبۈيت و نارەقى ناۋچەۋانت بۇ نەپشتوۋە، بۆت ھاتوۋە لەكەسپكەۋە كەكۆي كىردوۋەتەۋە جا ئايا بەرپىڭايەكى ناپارەۋا كۆي كىردىتەۋە، يان لەھەق گىردراپىتەۋە و خەرج نەكراۋە نەبەخشراۋە، يانيان....

حەسەن فەرموۋى: لەرۋۆي دوايىدا پىاۋ ھەيە داخ و حەسرەت دەخوات لەسەر مالتىك كەكۆي كىردوۋەتەۋە ئىنجا مردوۋە بەجىي ھىشتوۋە بۇ دواي خۆي، ۋە ئەۋ كەسەي بۆي بەجىماۋە خوا چاكى بۇ ھىتاۋە مالتەكەي لەكارى چاكەدا بەكارھىتاۋە لىي بەخشىرەۋە لەرپىڭاي خىردا خەرجى كىردوۋە بەم جۆرە مال و سامانەكەي چوۋەتە تەرازوۋى غەيرى خۆي.

* ۋە لەباسى ھىممەت لاۋازو پال دەرەۋەكاندا دەفەرموۋىت: قەۋمىك ھەن بەنۇمىدى لىخۆشبوۋى خواۋ بەھىۋاي رەھى خوان تا لەدنيا دەرەچەن ھىچ كارىكى چاكيان نىيە ھەريەكەيان دەلتىت: مەن گومانى باشم بەخوا ھەيەۋ بەنۇمىدى رەھى خواۋ، بەلام ئەۋانە درۆ دەكەن، ئەگەر گومانى باشيان بەخوا بىردىبا ئەۋا كاريان دەكرد لەپىتاۋى خواۋا، ۋە ئەگەر بەنۇمىدى رەھى خواۋان بەكردارى چاك داۋايان دەكرد، بەيى شك و گومان ھەركەسپك بەچىتە پىابانەۋە بەيى خۇراك و بەيى ئاۋ ئەۋا لەناۋ دەچىت.

* ۋە دەپفەرموۋ: ئەي نەۋەي ئادەم، ناگەيتە راستىيەكانى باۋەر مادام عەيىك لەخۆتدا ھەيە لەخەلكى دەگىرت، دەبىت دەستبەكەيت بەچاككردنى

حه سه نى به صدى

ئەو عەبىيە لە نەفسى خۆتدا ئەگەر وابكەيت و چاكى نەكەيت ئەوا چارەسەرى ئەو عەبىيەت نەكردووه، بەلكو عەبىيەكى تىرىشت درووستكردووه، بەلام كە هەولتەدا بۆ چارەسەرى ئەو عەبىيەو لە نەفسى خۆتدا چاككرد، ئەوا كارت دەبێتە چاككردنى نەفسى خۆت، كە ئەو كەسەى بەم شىوێهە بێت لەخۆشەويستى بەندەكانى خۆى گەورەيه.

* لەبەبەتێكى تردا ڕوونى دەكاتەو كەنرخ و بەهەى ڕەفتارو كردار تەرازوێهەكى راستەقینەىو خەلكى پێ هەندەسەنگىترت، وە دەفەر مۆيت: خەلكى بەكردەویدا بناسو تاقي بكەرەو، واز لەگرفتارەكانيان بەپێتە بەراستى خۆى "عزوجل" گرفتار وەرناگرت تەنها ئەو نەبێت بەكردەو بيسەلمىت كە راستەكات يان درۆدەكات، كاتێك گۆيىستى قسەيەكى باش دەبێت بەدۆى خاوەنەكەيدا بگەڕێ و لێى بڕوانە بزانە قسەكەى لەگەڵ كردهویدا بەرامبەر دیتەو، ئەگەر وابوو ئەوا چاكەو لەجەوى خوشك و براكانىشدا چاك دياردەبێت، وەنەگەر گرفتارو كردارەكەى جياوازبوون لەبەكترى، ئەوا تۆ چۆنى بۆدەچیت و بەچى دەچۆنێ؟ يان چى ئەو لەتۆ شاراوێه؟

ناگادار بە تۆش و ئەویش فەرىو نەخۆن هەروەكو كۆرى نادەمى فەرىودا، تۆ گرفتارو كردارت هەيه، كردهو كەت راستە لەقەكەت، وەتۆ نەپى و ناشكرات هەيه، نەپىيەكەت راستە لەناشكرات، وە نىستاو دواڕۆژت هەيه، دواڕۆژت راستە لەنپستات، وە لەكۆتايدا دەيسەلمىن كەپۆلى ڕەفتارى باش بەرھەمىكى پۆيستكراو بۆ زانستىكى سوودبەخش.

وە دەفەر مۆيت: ئەى نەوێ نادەم وەللاھى كەقورنانت خوێندو باوهرت پێى هەبوو و كارت پىكرد ئەوا لەدنيادا خەمت گەورە دەكات، لەخرا ترسانت توندتر دەكات، گریان تۆ زیاد دەكات.

سەھەرەك بۆ تارىكىستانى دىلەكان

وھەدەفەرموئەت: بايەخ بەم دىنایە مەدەن وەئەللاھى ئەوھى بەھای بۆ دانەنا ئەوا پىئى دلتخۆش و بەختەوەر دەبەت، ئاگاداربە ئىسلام و رەفتار پابەندن پىكەوھ لەدرووستکردنى كەسایەتى مۇسلماندا.

* وھەدەفەرموئەت: لەنیشانەكانى مۇسلمان: " بەھیزە لەدەندا، ووردەبن و خۆراگرە لەنەرمونىانیدا، دانائو پىنگەشتووە لەزانستدا، پەيوەست و بەندە لەبەزەبى و لەسەرخۆیدا، مافى دەورووبەر دەدات، لەدەولەمەندیدا چاكەو پاشەكەوت دەكات بۆ دىناو دواوۆژ، لەھەزاریدا ئارام و خۆراگرە، چاكەكارە لەكاتى دەسەلات و بەتوانانیدا، گوێرايەل و ئامۆژگارە، خاوەن وەرە لەحەزو ئارەزووەكانیدا، لىببورو دەو ئارامە لەتوندى و توورەیدا، داواو ئاوات و ئارەزووەكانى ھەرزەكارانەن، زۆربلى و دەم ھەراش نىيە، حەزى سىكسى بەسەرىدا زالى نىيە، مەبلى بەلای حەزو ھەوەس بازىدا نىيەو نابات، زمانى سەلامەتە بۆيە بەزمانى خۆى توشى بەلا نابەت، حەز لەپىشەوايەتى كردن لەدەلیدا نىيە، لەنەتەكانیدا كەمتەرخەم نىيە، بەھۆى رۆژدى و چاوبرسىيەتيەو سەووك نابەت".

** لەگەل ئەم ھەموو بايەخدانە بەتواناو رۆلتى رەفتار و گرنگىيەكەى، ئەم زانا پەرورەشيارە ھەموو ئەو ھەولانە رەتدەكاتەو كەزىادەپۆبى لەرەفتاردا دەكەن لەژێرناوى بانگەواز و قولبوونەو لەدەندا، وھەدەبەت كە ئەم بەتوندى رازاندەوھە ھىچ خەيرىكى تەدانىيە.

"عمارة كورى مەھران" فەرمووى: لەلای حەسەن بووم تىگوشىنى دەخوارد، "فرقد" ھاتەلامان حەسەن فەرمووى كرد بۆ خواردن لەگەلیدا، بەلام "فرقد" وتى: دەترسم لەسەر ئەم خواردنە نەتوانم سوپاسگوزارىم، حەسەن فەرمووى: ھاوار لەخۆت! دەبەت لەسەر ناوى ساردىش سوپاسگوزارى بكەيت.

حه سه نی به صری

نهو هوش ره تده کاتوه که لاف و گه زاف لیدریت به بدرنامه ی فهران به چاکو نه هی له خراپه به جزریتک بیگه به نیتسه نهو راده یه ی شیرو تیر له برا موسلماننه که ی هه لبرگرت، نهو هتا پتغه مبر "ﷺ" نه فهرمویت: "روخاندنی دنیا له لای خوا که مژه له کوشتی موسلمانیتک به ناره و"^۱، ههروه ها نه فهرمویت: "له دوای من نه گهرینه وه سر بیباوه ری و به گزیه کردا نه چن و له گهردنی یه ک مه دن".

کاتی نازاوه که ی نیوان هه جاج و عبدالرحمن کوری نه شععت، "عوقبه ی کوری عبدالغفار و نه بولجه زاو عبدالله کوری غالب" که له ده سته ی "کوری نه شععت" بوون چون بولای هه سن و وتیان: نه ی نه بوسه عید تو ده لیت چی له کوشتی نهو سه ره که شه ی که خوینی به حه رام رشتووه و مالی حه رامی وه رگرتووه و ته رک ی نویژی کردووه.. واو وای کردووه ..؟

هه سن فهرمووی: نه بینم نه گهر نه یکوژن و لئی گهرین بکه ویتسه بهر سزای خوا، ئیوه نه تانه ویت سزای خوایی به هوی شیره کانی ئیوه وه بیت؟ نه گهر به لاهه بوو نارامبگرن تاخوا حوکم نه دات، نهو هی له سه ره ئیوه یه خورگری و پارانه وه یه، نهوان روشتن و نه یانوت: نهو چاره سه ره مان نه ویست، چوون له گه ل "کوری نه شععت" داو بووبه جهنگ له نیوان نهوان و هه جاج به سه ربازه کانیه وه، سه ره تا زوریان لیکوشتن وه به "کوری نه شععت" بیان وت: دلخوش به بهو کوشتاره ی که له ده ورته کرا نه وه وه کو کوشتاری ده وری وشه ره که ی "عائشه" وابوو، هه سن چووه ده ره وه و پنی وتن: که نهو ده رچوونه یانی پتاخوشبووه و نه م جهنگه ی پتچاک نه بوو.

^۱ - ترمذی و نه سانی به رشتیه کی ساغ گجراویانه ته وه.

سەھەر تەڭ بۆ قارىكىستانى دۆلەت كان

* "ابن عەون" ئەللىت: چاوم بەھسەنى بەصرى كەوت لەنيوان ھەردوو
جسەرە كەدا بوو عەمامەيەكى رەشى لەسەربوو ناگايان ئى نەبوو كە خۆى
لەھەندىك ناوى ئەو رووبارانەشدا ھەتا لىيان رزگار بوو ئەو ھەندەى نەما بوو لەو
رۆژەدا ئەو یش لەناو بچىت.

بەم شىۋەيە ھەسەنى بەصرى بەرنامەيەكى پەرۋەردەيى تىرو تەواو و
رەسەنى پىشكەش بەنەو ھەكان كەردو ھە، ھەكو نورىك رىگەو رىيازى پىشەنەكانى
رووناك كەردو ھەو ھەنايا ھەلەكى ئىستا و ئەم سەردەمە لەم نورو رۆشنايە سەروود
ھەردەگرن و دەگەنە ئەم رووناكەيە؟!

به یام و بانگه وازیك له حهسه نی به مصریه وه بۆ

نه وه کانی ئاده م

* نهی نه وهی ئاده م: ناگات له کرده و هت بیت، کرده و هت به راستی نه وه گۆشتی تۆیه وه خوینی تۆیه چاره و روانبه، به هر چه شتیك بیت به کرده و هت ده گه یته وه.

* له و سیفات و ناکارانهی نه هلی ته قوای پیده ناسرین:

له قسه کردندا راستگریه، وه فاداره و پیمان و به لێن ده بانه سه ر، سۆزی خزمایه تی به جی ده گه یه نیت، به زه یی به یی ده سه لات و نه داراندا دیته وه، که م خو ده ر خه ره و خو هه لکیش نییه له ناو خه لکدا، ره فتار و هه ل سو که وتی جوانه، رو و خو ش و ره و شت به رزه و به و ه ش نزیک ده یته وه له خوا.

* نهی نه وهی ئاده م: تۆ چاره و ڕی به سه ینی کرده وه کانت دیته وه ریت خیره و شه رت کیشانه ده کرین، هه یج شتیك له خیره به که م مه زانه نه گه ر به جو کیش بیت، چونکه تۆ ده یبینه وه و دلخۆشت ده کات هه یجیش له شه ر به که م مه زانه، دلنیا به ده یبینه وه و به و هۆیه و توشی ناخۆشی دیت، خۆت به ریزه له گومرایی و تاوان.

* خوا ره حم به یاوێك ده کات که کاسی جه لال بکات، به خواسته وه لیی به خشی، چاکه و یارمه تی لیبکات و لیشی پاشه که وت بکات بۆ رۆژی نه داری و برستی، دنیا به و حالی بی ناگیه وه ده روات کرده وه کانت وه ک ملوانکه یه ک له گه ر دنندا به جی ده هیت، ئیوه خه لکتان پیتش خۆتان داوه، قیامه تیش ئیوه پیتش خۆی ده دات، وا باشه ریتانی پتچاره ته وه ده ی ئیوه چاره و ڕتی چی ده که ن؟

* نهی نه وهی ئاده م: چاک بزانه تۆ پتکه اترویت له چه ند رۆژانیك! هه ر که رۆژیك ده روات نه و به شتیك له تۆ ده روات، نه وه چه زو مانه وه یه که ؟ من که سانیکم ناسیوه به هه ر شتیك له دنیا دا ده هاته ریان دلخۆش ده بوون، بۆ هه ر

سەھەرلىك بۇ تارىكىستانى دۆلەت كان

شېكىش لەدەستيان دەريشت داخ و ئاخيان نەدەخوارد، دنيا لەچاوى ئەواندا
وەك خۆل واپوو، دەى ئىمە لەكوئى دنيادين ئىستا؟!

* بەراستى پىروادار بەردەوام لۆمەو سەرزەنشتى نەفسى خۆى دەكات

دەلئەت: ئەو چ قسەيەك بوو كردم؟

دەلئەت: نازام ئەو چى بوو خواردم؟

دەلئەت: ئەو چىيە؟ نەفسم چى ئەلئى؟

نايىنى ئىللا سەرزەنشتى خۆى دەكات ...

بەلام خىراپەكار: پەنا بەخوا لەخىراپەكار ئەو ھەنگاۋەكان دەنەت بى ئەوئى
لەنەفسى پەرسىتەو، بى ئەوئى پەخەنەيەك لەخۆى بگىرئەت، ھەتا دەكەوتىتە ناو
چالەكەيەو، ئىنجا لەوئىدا دەلئەت: ئەى ھاوار لەو كارەساتەى تىي كەوتم

ئەى خۆزگەم ...

ئەى خۆزگەم ...

خۆزگە دەخوازئەت و پەشمانە لەكاتىكدا ھىچى بۇناكرئەت !!

* ئەى ئەوئى ئادەم:

خۆت پىارىزە لەستەم، بەراستى ستەم تارىكايى رۆزى قىامەتە، لەرۆزى
دوايىدا خەلكانئەك دەھىن بەچاكەى ئەوئەندە زۆر بەقەد كىران، بەلام بەردەوام
لەيان وەردەگىرئەو ھەتا ھى واپان ھەيە مایەپوچ دەمىتەو، ئىنجا
رادە كىشرىتە ناو ئاگرەو؟!

* ندى نهوى ئادهم ..

نه گهر پياويكت ديت پيشبركى له دنيا دا ده كات، تو پيشبركى روى
دوايى له گه لدا بكه.

* ندى نهوى ئادهم ..

دهروونت پاك رابگره، بهردهوام بهرزه وه پروانه خه لكى و بهرزه وه
هه لسوكه وتيان له گه لدا بكه، خه لكيش بهردهوام ريزت لیده گرن.. مبه
به كۆسپ له بهردهم خواسته كاناندا، مبه به هوكار بو له ده ستداني نهوى هه يانه،
چونكه نه گهر وابكه يت سووك سهرت ده كهن، رقيان له قسه كانت ده بيته وه،
قين له دل ده بن بهرام بهرت.

* ندى خه لكينه: له خو شويستندا ناسانين، وه له رقوقندا ناسانين، هه نديك كهس
نه وه نده له خو شويستندا رۆده چن هه تا به هيلاك ده چن، وه هه نديك كه سيش
نه وه نده له رپق و قيندا زياده روى ده كهن هه تا به هيلاك ده چن.

* ندى خه لكينه: نه گهر هيچ گونا هيكمان نه بيت ته نيا دنيا مان خو شبویت، نه وا با
له نه فسى خومان بزمين له سهر نهو خو شويستنه، نه وه تا خواي گه و ره
ده فهرمويت: ﴿تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ الانفال
٦٧ واته: "ئيه كهل و پهل و شتومه كى دنيا تان ده وييت؟ له كاتيكدا خوا
سهر فرازى نهو جيهانى نه وييت و قيامه تى مبه سته"، خوا ره حم به وانه ده كات،
نه وه يان ده وييت و مبه ستiane كه خواي گه و ره ده وه وييت و مبه سته تى.

* ندى خه لكينه: به راستى كاتيك پياويك داواي زانستى ده كرد، نه وه له
تيرواينيدا ده بينرا، له ملكه چى و ريز داريدا،
له زمانيدا ..
له ده ستيدا ..

لەنۇزىدا ..

لەبەجى ھېننى سۆزى خىزمەتلىدا ..

لەزۇھدۇ پارىز گارىدا

بەلام ئىستا .. !!

زانست بوۋەتە "تەلەۋ داۋ" ھەمۇر راۋى پىندەكەن يان پىنى راۋ دەكرىن !
مەگەر يەككەن خۇا رەجى پىنكەت، كە ئەۋانەش كەمن.

((ۋاخەرىكە سەرچاۋەۋە كانى و كارىز دەبن وون

زەۋى قىروتيان دەدات و دەرياچەش ووشك دەبن!

خۇبەخۇ يەكەر راۋدەكەبن تىروانىمان زۆر لىك دوورن

كارو فرمانىك يىتە ناراۋە لەپىتچانەۋەى نازاۋ جەسوورن

بچوۋكەمان پاكىزەيە گەۋرە بەپىنچەۋانە ...

پىشەۋاكانغان بەكاردەھىترىن بچوۋك بىن كارو فرمانە

بەرگ و پۇشاك رازاۋە تەنك و چىنراۋ جوان

بوۋەتە جىگەى بايەخ و تىروانىن و سەرنجان

لەزىر جۆرەھا ناۋدا زۆردارى كراۋە رەۋا

بەستەمى پەردەپۇش كارمان بەرپۇتە دەپرا

بىرو را جىاۋازەكان پەرش و بلاۋن ھەردەم

روولەيەك ۋەردەگىرېن رېك ناكەۋن نابن جەم

ۋتار بىژەكانىشمان بەسوۋكى سەير دەكرىن

بەردەۋام و ھەمىشە عاقلانە زەبىرون دەكرىن

دۆلەكانىش بەردەۋام دەبىرېن بۆجەۋتى و لارى

فرىۋ مەخۇ ھاۋرېكەم دان بەراستىدا بىتى ...))

حه سه نى به صرى

* من كه سائىكم ديوه، دنيا له لايان له خوځل كه مژبووه، وه كه سائىكيشم ديوه نيواره له هره به كيكيان هاتووه ته نها به شى نهو ژه مه يان بووه! نه يانوت: هه مووى نانيمه ناو سكم، به لكو هه نديكى لى ده به خشم بۆ خواى "عزوجل" ا وه له و به شه ژه مه هه نديكى شى ده به خشى، له كاتى كدا بۆ خوى پى موحى جازبوو له و كه سهى كه پى ده به خشى .

* نهى خه لكينه: دنيا خانهى كاره، كى پشت بكاته دونياو دۆستايه تيه كى كه مى بكات، به و كه مه دۆستايه تيه به خته وه ر ده بى و سوودى لى ده بينى، وه هه ر كه سى كيش به ويست وحه زه كانى دۆستايه تى له گه ل دنيا دا بكات و خو شيويت، نه وا به هۆيه وه شه كه ت و ماندوو ده بى، به لام له كوڼ نهو دلانهى هه سته كه ن و تى ده گه ن؟

نهو چاوانهى ده بين؟

نهو گوڼانهى نه بى ست؟

نه وان تان كه نه بى ست له كوڼ !! نايان تان بى ستووه كه خوا "عزوجل" ناگاداره به سه ر به نده كانيه وه و چاودى ريان ده كات وه له كتيه كه يدا بۆى نار دوونه ته خواره وه:

حه زت له دنيا بى ته نها بۆ رواله تى

رازى مه به تيايدا دلتيا بى

وه پشى بى مه به سته .. به لام نه نايان تان پشتگوځى خزان و غوونه ده هينه وه بۆ ره خه ليگر تيان، وه داواى شتى جيا له وه ده كه ن، هه زو ناره زو به لاي شتى ترياندا ده بات،

* تى بگه نهى له خو با بى ..

بۆ كارى ناشرين چوست و چالاكيت

سەھەرلىك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

بەلام بۆچاكە نوستوو بىئاگايت
تەمبەلى دەكى تازە بەتازە !!
(دل بۆ خراپە گورج و كارايە ..
چۆن لەچاكەو خىر وا بىئاگايە
هاوار بەمالت ئەى نەفس و دەروون ..
بۆگەنى دىنيا چۆن رازى كردوون؟!..
وہا چاكەرە نەسرین برېژىن ...
خەفەت بنۆشین حەسرەت بېجىژىن
فام بکەينەوہ بىن پەشيمان
کفن بپۆشین سەبرى گۆرستان
نارەزوو و ھەوەس بکوژىن تەواو
چۆن بوونە بتى ناو سنگ و ھەناو..
گەشتى درىژخايەن لەبەردەممانە
دەگەينە مەنزىل دوا ھەوارمانە..
يان ناو ئاگرى دۆزەخ و جەحيم...
يان بەھەشتەكەى نەپراوہ و نەعيم
من سويتدت دەدەم چيە ئەم ژيانە
يان پلەو پایە يان نىشتمانە ...
ھەتخەلەتەين و بۆيە کردنە ...
بۆچى شەيدای بووى ھەر فريوخواردنە
بەسيە بۆ ھەرچى و پەرچى درووستکاری
يان بۆ ستمکار تاکەى ھاوکاری..

حه سه نی به صری

له ناوچی نهو کۆگه له یه کبر و بی باکن..

ناحه زو گیره شوین، به خوشیان ده لێن چاکن

به جۆریکه له ناومان ناپاک سهردارو نه مین

نه مینیش بوته ناپاک به راستی لێقه و ماوین

نهو خراپه کارانه ی ماستاوچی و خو په رستن

ریا و مه رای کارن ده ستیان بشکی له ناوچن

نه وانهش که دوو رووی بوته کردو په شیهان ...

پیسوای کردوون، له ناوچن، پوخسار ته لڅ و په زاگران

له ناوچوون بۆ نهو که سه ی به هه شتی له ده سته دا

بۆ سه وزیه کی په بناوی کهم ته مهنی ناو دنیا ..

* تی بگه نه ی خه لکی بی ناگا، کاروان واکه و ته پری، له کاتی به یانیدا پێوارانی
سو پاسگوزاری ده کهن ﴿أَفَأَمِنْ أَهْلُ الْقُرَى أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيَاتًا وَهُمْ نَائِمُونَ﴾ * أَوْ
أَمِنْ أَهْلُ الْقُرَى أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يُلْعَبُونَ * أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ
مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ﴾ "الاعراف ۹۷-۹۹"

واته: "نایا خه لکی شاره کان له وه دلتیان و ناترسن که تۆله ی ئیمه بیته بۆیان
له شه ودا له کاتی کهدا نه وان نوستوون؟ نایا خه لکی شاره کان دلتیاشن و ناترسن
له وه ی تۆله ی ئیمه بیته بۆیان له چیشه نگا ودا، له کاتی کهدا نه وان سهر گهرمی
یاری و گهمه ن، جا نایا دلتیاو بیاک بوون له نه خشه و پیلانی خوا، (له سهر ناستی
تا ک و کۆمه ل یان له سهر ناستی حکومه ت و گه لان؟) جا کهس بیاک ناییت
له نه خشه و پیلانی خوا جگه له قهومی خه ساره ته نه ندان نه بیته).

سەھەرەك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

* بېروادار ئەۋەندە ترسى قىيامەتى ھەيە بەجۈرىڭ ھەتا ئەلنى: رزگارنام! بەلام خراپەكار ئەلنى: خەلكى ۋەكو من زۆرن، خوا لىمخۆشەبىت، گرنگ نىيە بۆم، رەجى خوا لراوانە!

تەۋاۋىكە ئەى لەخۇبايى، مەلنى: ۋاۋەيلا بۆ نوئىز خويئان!

﴿قَالَ عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ﴾ * الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ ۙ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ "الاعراف ۱۵۶-۱۵۷"

ۋاتە: ((سزاو تۆلەم توشى كەسەك دەكەم كەبەھەيەت و "شايستە بىت"، رەھەت و مېھەبانىم ھەموو شىنكى گرتەتەۋە، جا لەمەودوا ئەو رەھەت و مېھەبانىم تۆمار دەكەم و بېرىار نەدەم بۆ ئەو كەسانەى كەتەقۋا پارىزگارى دەكەن و زەكات دەدەن و ئەۋەش كەباۋەرى تەۋا بەنايەت و فەرمانەكانى ئىمە دەھىتن ...

ئەۋەنى كە شوئى ئەم (محمد ﷺ) پىغەمبەرە ھەۋالەدەرە نەخوئىندەۋارە نەكەون ئەۋەى كە "گاۋرو جوو، ناۋو نىشانىان" دەستيان دەكەۋىت نوسراۋە لای ئەۋان لەتەۋرات و ئىنجىلدا، فەرمانيان پىندەدات بەچاكەو قەدەغەى گوناھو خراپەيان لىدەكات و ھەرچەك پاك و چاكە بۆيان ھەلال دەكات و ھەرچە پىس و ناپوختە لىيان ھەرام دەكات و نەركە قورس و سەنگىنەكان لەسەرشانىان لادەبات، ئەو كۆت و زنجىرانەش كە لەسەريان بوو لايدەبات ۋەك "خۆكۆشتىن لەكاتى تەۋەدا ... ھتە" جا ئەۋەنى باۋەريان ھىتاۋە پىشتىۋانىيان لىكردوۋەو

شوینی ئەو نووره کهوتوون که "قورنانه" و هاوړی له گه لیدا په وانه کراوه هه
نه وانه سهر فرازو رزگارن)).

* وه بیخوینه هه نهی له خوځایي ﴿إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ﴾ "الاعراف ۵۶"

واته: "به راستی په حمتی خوا نزیکه له چاکه کاران و چاکه خوازانده".

* بخوینه هه نهی له خوځایي ﴿وَإِنِّي لَفَقَّارٌ لِّمَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى﴾ "طه ۸۲" واته: (دلناین به راستی من زور لیخوش بووم لهو که سهی که تهویه ده کات و باوړ ده هیئت و کارو کرده وی چاکه ده کات له وه و دوا، "تا دوا هه ناسه ی ژبانی "به رده وام ده بیت له سهر هم په یازه).

دیسان بخوینه هه نهی له خوځایي هه لځه له تاو: ﴿فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ﴾ غافر ۷ واته: "که واپرو خوشبه له وانه ی که تهویه یان کردووه له گونا هه کانیا په شیمانن و شوین بهرنامه و ریازی تو ده که ون، ههروه ها له ناگری دۆزه خیش بیان پریزه".

به لām خراپه کاری له خوځایي نه فسی خو ی نه خه له تینی، کرده وه ی دوا ده خات، گوايه هیوای به خوای ته عالا به .. تیاچوون بو دنیا ویستان، نه وه دنیا به !!! وه لاهی به نوئیسرا نیلی که له دوا ی خوا په رستی که و ته بت په رستی، به هو ی خوشویستیان بو دنیا بوو .. وه لاهی به بنده بپرو ناکات به ناگر .. تا نه وه بنده ده زانیت زه وی به هم مو فراوانی خویمه له سهری ته سک به ته وه "ده چیه ناو گۆر"، به راستی دوو پرووی هه لځه له تاو، نه گهر پنی بلت نه وه ناگره له و دیوی ئەو دیواره به پروای پنی ناکات، هه تا بلتسه که ی هیرش نه کاته سهری ا

سەھەرەك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

* دىلەكان .. دىلەكان لەراستىدا دىلەكان دەمرن وەدەژىن
نەگەر مرد: فەرزەكانىش بەبارگرانى ئەزانىت لەسەر خۆى، نەگەر ئەو دىلە
ژىيەدە، ئەو كارا دىلەسۆزەو خۆبەخشانە رادىت.

* بېروادار .. بېروادار كامەيە؟ وەئلا بېروادار ئەوكەسە نىيە كە تەنيا مانگىك
كردەوہى ھەيە يان دوو مانگ يان سالىك، يان دوو سالى، ناوہئلا خراى گەورە
ھىچ وادەو كاتى بۆ بېرواداران دانەناوہ.. جگە لە"مردن".
* گوناھەكان

ئايا گوناھەكان وەكو يەك وان؟ پىاوى وا ھەيە گوناھىك نەنجامدەدات
ھەرگىز لەبىرى ناچىتەوہ بەردەوام و بۆھەمىشە لىتى دەترسى، ھەتا ئەچىتە
بەھەشتەوہ.

* دنيا .. وە خەمەكانى دنيا
داخ و ھەسرەت لەسەر شتە لەدەست چووہەكانى، ھەسرەتەك چەندەھا
ھەسرەتى تر دروستدەكات، بېروادار نەگەر داواى پىرستىيەكى كردو بۆى
جىيەجى بوو، دەزانىت خراى گەورە بۆى ئاسانكردوہو سووپاسى خراى
لەسەر دەكات، وە نەگەر بۆى جىيەجى نەبوو .. وازى لىدەھىيەت وە نەفسى
خۆى پىتوہ خەرىك ناكات. ((عجبا لأمر المؤمن إن امره كله خير وليس ذلك
لأحد إلا المؤمن إن أصابته سراء شكر، فكان خيرا له وإن أصابته ضراء صبرا
فكان خيرا له) "رواه مسلم".

واتە: "كارى بېروادار سەيرە كە كارەكانى ھەمووى خىرە، ئەوہ بۆكەسى تر وانىيە
جگە لەبېروادار، كاتىك توشى خۆشى دىت سوپاسى خوا دەكات، ئەبى بەخىر
بۆى، وەنەگەر توشى ناخۆشى بوو ئارامى لەسەر دەگرىت، دەپىت بەخىر بۆى).

حه سه نى به صرى

خوشى و بهخشى و ناسوودهى دنيا بۆ پرواداره، بۆ نه وهى كارى خيىرى تيدا ده كات و تويشوروى تيدا ناماده ده كات بۆ چورونه بههشت، به دبەختى و كه ساسى و ناسوودهى دنياش بۆ بياوهر و دوورپووه كانه كه تام و خوشى رابوار دنيكى كاتى ليدە چيزن و تاييدا تويشوويهك ناماده ده كەن به ره و "ناگر" يان نه بات.

﴿فَمَنْ زُخْرِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْفُرُورِ﴾ آل عمران ١٨٥

واته: "نه وسا نه وهى دور خرايه وه له ناگرى دۆزه خ و خرايه بههشته وه نه وه بهراستى سهر فراز بووه، زيانى دنياش بيجگه له وهى كه رابوار دنيكى خه له تينه ره شتيكى تر نيه".

پروادار بهر پيو به ره له سه ر نه فسى خوى له نه فسى خوى ده پرسينه وه بۆ خراى گه وه، ده زانيت كه له رۆژى دوايدا لپرسينه وه ناسانه، له سه ر كه سانيك كه له دنيا دا لپرسينه وه يان له گه ل نه فسياندا كرووه، به لام لپرسينه وه توندو دژواره له سه ر نه وانهى بى لپرسينه وه دواى نه فسيان كه وتوون.

* نهى خه لکينه نارامبگرن وه توندو نازابن، بهراستى ژماره يه كه شه وو رۆژه وه هيچى تر، بزائن ئيو وه كو سوارى كى ده ست به سه رن وا خه ريكه يه كه يه كه بانگ ده كرين و نه وهى بانگكرا وه لام ده داته وه وه نه روا ت بى ناو ر دانه وه وه ئير ناگه ر پته وه، دهى بيرى لپيكه نه وه، خۆتانى بۆ ناماده كەن به كاردارى چاك.

نه وه راسته كه زۆر له خه لکى تپده كۆشن، كه وتوونه ئيران خۆيان و ئاره زوو باز يه كانيان.

سەھەرەك بۆ تارىكىستانى دىلەكان

ئەوئى ئارامبىگىرىت لەسەر پاستى ئەوئە بۆ خۆئى باشەو ئومىدو ھىوئى
دوئارۆزىئەتى، تىبگە لەبىئاگايىت ئەئى لەخۆبائى ھەلخەلەتاو بگىرى لەسەر ھەلەو
تاوانەكانت.

ئەگەر "ئىبراھىم-ئىبراھىم-ئىبراھىم" بەرسىت و ئەگەر "موسا-ئىبراھىم-ئىبراھىم"
بەرسىت و ئەگەر "ئىبراھىم-ئىبراھىم-ئىبراھىم" بەرسىت و ئەگەر "نوح-ئىبراھىم-ئىبراھىم"
بەرسىت وە چاگىرىنى چاكان "ئىبراھىم-ئىبراھىم-ئىبراھىم" بەرسىت، مەن چ
كەسىگەم كەنەترىم و ئەگەر؟

* بىرىكەرەوئە ئەئى ئەوئى ئادەم

ئايە ھىزى شەپ كەردنت ھەيە لەگەل خوادا؟! بەرپاستى ئەوئى سەرىچى فەرمانى
پەرەردىگارى كەرد ئەوئە لەگەلئىدا جەنگىوئە!

ئەئى فەلان زۆر خەمى چاگە بۆ رۆزى دوئى، چۈنكە پىندەگاتەوئەو
لەفەرىتەئىت، بگىرى لەچەند سائىكى تەنئىدا، بەلگەو خەئى گەرە لىتخۆشەئىت
و بەھم بەفەرىسك رىشتە دەكات، دەچىتە رىزى سەرفەزان

* ئەئى فەلان، زەمانت بەئىدى خوا پاراو بگە، پىلەوكانت تەروشىدار بگە
بەفەرىسك رىشتە، لەترسى خوا .. وەللاھى ھەرنەوئەندە دەزانىت دەگەتە دو
جىگەت ئەوئى لەناو بەھەشتدا يان لەناو ئاگەردا، لەوئى ھەوئى سىيەم نىيە.

سەنەت .. سەنەت با دەروونتان بىتە ھەوارگەئى خۆشەوئىتى بۆئى بەگەرەئى
بزانن .. بەسۆزەوئە بۆئى پەروان.

وئەكە لەگەلئەوئەكاندا ھاتوئە: كاتىك مەمبەريان دروستكەرد بۆ پەنەمبەرى
خوا"ﷺ" (قەدە دارەكە) 'گەريا بەجۆرىك نالەئى ئەھات .. بەلئى گەريا! چۆن

^۱ - پىش ئەوئى مەمبەرى بۆ دروست بگەن، پەنەمبەر ﷺ لەئەنەشت قەدە دارىكى خورما كە
لەمگەتەكەيدا بوو، وئارى بۆ موسولمانان دەخوئىدەوئە.

حه سه نى به صرى

گريانيك، ههروه كو كۆرپه كه له داىكى دوور ده كه و ته وه گرو ده گريت و له پەرۆشى داىكىدا هه نسلك ده دات !!

* نهى به نده كانى خوا:

ته خته دارىك به كول بگريت له پەرۆشى بو پتغمبهرى خوا!! "ﷺ" دهى ئيه وه نهولاترن كه پەرۆشين بو گه يشته وه پى.

* وه بزانه نهى فلان، ههنگاوه كانت دوو ههنگاوه:

ههنگاويك بو خوته، ههنگاويك له سه ر خوته، چاوه رپين سبه ينى له كرى ده بن؟ وه بو كرى ده چن؟

* مردن .. مردن ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ﴾ آل عمران ١٨٥، الانبياء ٣٥، العنكبوت ٥٧ واته: "هه موو كهس ده بىت بمرىت و شه رابى مهرگ بنۆشيت".

ما فى هه ركه سيكه بزانييت: مردن پى نه گات قيامه تيش جى واده و به لتييه تى.. به چاوى خوى ده بينيت له به ينى ده ستى خوى گه و ره ده وه ستيرىت كه واته هه قه زور دلته نگ و خه فته تباريت.

* نهى فلان ..

به جهسته ت دۆستايه تى دنيا بكه، به دلته لى دوور بكه وه ره وه، تا نه چيته ريزى دنياويستان.. پشت له دنيا بكه، خوتى لى پاريزه، چونكه پياوچاكان به و شيوه به بوون. ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ﴾ واته: "هه موو كهس نه بىت بمرىت و مردن به چيرىت"، به راستى مردن دنياى رسوا كرد، وه به هاو نر خيكى واى تيدا نه هيشته وه تا خاوه ن هوش پى دلخوش بىت و خو شيويت.

* وه بزانه نهى فلان بروادار له دنيا دا وهك غه ريبىك وابه، دۆست و هۆگرى پله و پايه و سامانه كهى نايىت و به كه ساسى و ناخوشيه كانيشى شپرزه و بىتارام نايىت..

سەھەرئىك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

بۇ خەلک جۆرىکە بۇ ئەۋىش جۆرىک.

خۆت بېارىزە لەھەۋەس و ئارەزووبازى، خراپىن دەردىك كەدل تىكەدەدات:
ھەۋەس و ئارەزووبازىيە..

سوورىە لەسەر زانست، پەسەندترین و باشترین زانست: "وەرە"¹ و
"تەۋەككول"².

وہ بزانە، لەخۆشەۋىستىن بەندەكان لەلای خوا، ئەوانەن كە "خوا" لەلای
بەندەكانى خۆشەۋىست دەكەن، لەزەۋىدا كارەكانيان بەراۋىزو ئامۇزگارى
نەنجامدەدەن..

دېنەكەت، دېنەكەت بەراستى ئەو گۆشتى تۆيە، خوينى تۆيە...
ئەگەر دىنەت سەلامەت بوو، گۆشت و خوينىشت سەلامەت دەبن، ئەگەر وا
نەبوو، پەنا بەخوا ئاگرىكە ناكۆزىتەۋە، سزايەكە ھەرگىز تەۋاۋ نايىت،
نەفسىش نامرئەت.

ئەى نەۋەى نادەم؛ تۆلەنىۋان دوو دەستى پەرۋەردگارت دەۋەستى و
بەسراۋىتەۋە بەكردەۋەكانتەۋە، ئەۋەى لەدەستدايە بەكارىيەتە تا لەكاتى
مردندا توشى خىربىيت، پرسىارت لىدەكرئەت ۋەلامت چىيە...

بەندە بەردەۋام لەخىردايە ھەتا ئامۇزگارى نەفسى خۆى يىت لىي بېرسىتەۋە.
ھەر كەس تواناى ھەيىت لە چوار شتدا زالىتت بەسەر نەفسى خۆيدا، ئەۋا
خوای گەۋرە ئاگرى لەسەر ھەرام دەكات و پەناى دەدات
لەشەپتان، لەكاتى ۋىست و ئارەزوۋەكانىدا، لەكاتى ترسدا، لەكاتى ھەۋەس
و داخۋازىيەكانىدا، لەكاتى تورپىيدا.

¹-وەرە: دورر كەۋتە لەتوان و دەست ھەلگرتە لەگومان لىكراۋەكان.

²-تەۋەككول: پشت بەسەن بەخوا.

* نهى نهوهى ئادهم ..

بروادار له وچەند رۆژەدا كە لەژیانی تێپەردەبێت و دەرواات كار دەكات بۆ خوای بالادەست، وەللاهی پەشیمان نییه لهوهی كە بەسەردابێت لەخۆشی و ناسوودەییەكانی یان لەناخۆشی و نارەحەتیەكانی، دنیا بەدڵی ئەو تا پێشوازی لیبكات و بەکاری بهێنێت بۆ دواڕۆژو تۆیشووی تێدا ناماده ئەكات بۆ ئەو كاتە، لە دڵیدا دنیا خانەو جینگای ئەو نییه، داواکاری خۆشیەكانی نییه و بەلاو ناخۆشیەكانیشی لەدەرونی خۆیدا گەوره ناكات، ئەوهی لەدنیادا دێتە رینگای، لەبروای ئەودا پاداشتی لای خوا لەسەرورده گرت، لەترس و دوودلیەكان دلتیای دەكات وەخوای گەوره عەبیەكانی دەپۆشێت و لێ پرسینهوهی ئاسان ئەكات.

* نهى نهوهى ئادهم ..

تۆ ئەمڕۆ لەخانەیه كدايت كەترووشی دلتیهقی و رەفتار خراپیت دەكات بەراستی هەولتدان و تیکۆشانت بۆ دنیا هیجت پێنادات بۆ دواڕۆژت، جگە لهوهی پیش خۆت بەرێی دەكەیت بۆی..

مال و سامان بۆ نەفست كۆمەكەرەوهو شوێن هەواو نارەزووه كانی مەكەوه، چاك ئەزانیت هەر بەجێدەهێلت و ئەوهی هەیه لەدوات بەجێ دەمێنیت، چەند رۆژانیك لەژیانت وەئەو پەلو مەقامەى كەهەتە بەكاربهێتە بۆ ئەو مائەى كەدوا رۆژ بۆی ئەچیت، پیش ئەوهی خوای گەوره كۆتایی بەژیانت بهێنیت، بەراستی كەس بەویستی خۆی نییه كەدنیا بەجێدەهێلت و ئەچیت بۆ ئەو هەواره.

* نهى نهوهى ئادهم ..

ئەگەر ئێستا پەشیمان ببیهوه، پیش ئەوهی تووشی پەشیمانیهكى گەورهتریت، دنیا وازێ بێتە لەنەفسی خۆتدا لای بەرهو دۆعاخوازی لیبكە،

حه سه نی به صری

کردن و رسوا بونی قومیکه له بهر کۆکردنه وهی مآل و سامان و دنیا داری
بیتا گابوون له دینداری و له بههشت بیته شی کردوون.

ئیمه به راستی هاوړنیه تی که سانی کمان کردووه که دهیانووت پیوستی ئیمه
له دنیا دا نیه، بۆ ئه و دروست نه کراوین، داوای بههشتیان ده کرد، به "به شه وو
پۆژو به گیان و دل" سوپاسگوزاری خویان ده کرد هه تا خوتیان تیدا رڤا هه
به ئومیدی رڤا گاربوون و سهرفرازی بوون.

شادمانی بۆ نه وان، هه چیان بهر گیکیان نه بوو، راخه ریکیان نه بوو، هه که پێیان
ده که بیتی به رۆژوو بوون و له خواترس و ملکه چی بۆ فه رمانی خواو خۆ به به چووک
زانی و خۆ به که مگر تن له ئاکارو سیفاتی نه وان بوون.

هه تاکه ده چوونه وه مآل هه رچیان له بهردهم دانا بان بۆ خواردن هه چیان
نده گروت و به بی دهنگی ده یا خوارد نه یانده گروت نه وه چی یه و نه وه ...!

* بر وادار له دنیا دا دیله و هه ولده دات بۆ نازاد بوون، له هه یچ شتیک نه مین نیه
هه تا ده گاته وه به خوای "عزوجل"، ده زانی ت هه مووی له سه ر ده نو سرت و
وه ده گیریت له بیست و روانین و زمانی، رازی بوون قورس و گرانه، به لام نارام
گرتن بر وادار پشت نه ستور نه کات.

* نه ی نه وه ی ناده م ..

ژیره و له سه ر نه فسی خۆت به نا گابه، که چوینه نا و نا گر هه رگیز وه کو خۆت
لینایه ته وه، بر وادار له دنیا دا پێش بر کپی دنیا داری ناکات، له ناخۆشه کانی
دلگیر ناییت و خه لکی له ده ستی نه و ناسو و ده ن.

هه ر که س سوپاسگوزاری له سه ر به ره و به خه شه کانی خوا بکاته هه یزو
چاودیری کاری ..!

سەھەرلىك بۇ تارىكىستانى دۆلەت كان

هەزەكەت دان لەۋماتەى ھەبەتى بىكەتە شوورەو ياساۋى.. زانست بىكەتە بەلگەو سەركارى خۇي.. لەۋپىران بوون و بەھىلاك چوون ئەمىن دەبىت.. ھەركەشەش بۇمات و سامان پراۋچى بىت، ۋە زەۋىتكارى ئەۋ مافانەبىت كە لەسەرىدەتى و بەھۇي خەرىك بوونى بەھەۋاۋ ئارەۋوۋ گۇپراپەلى خوا لەبىرىكەت، ئەۋا ستەم لەنەفسى خۇي دەكەت.

خۇاى گەۋرە پەھم بەچۋار كەس دەكەت و خۇشەدەۋىن و پەھمەتى خۇي بەسەرىاندا دەبارىت:

* ھەركەس لەگەل داىك و باۋكىدا نەرمونىان بىت.

* ئەۋەى لەگەل ئەۋانەى لەبەردەستىدان نەرمونىان و لەسەرخۇبىت.

* ئەۋەى يارمەتى ھەۋاران بەدات.

* ئەۋەش كەكەفالىەتى بىياۋك و ھەتپە دەكەت.

* خۇت بپارىزە لە بەرتىل و دەم چەۋرەكرەن، چۈنكە ئەگەر لەدەرگاۋە بىتە ژۋور، ئەمانەت لەپەنجەرەۋە دەچىتە دەر.

* ئاگادار و ۋورىاى دىنابە، بەراستى كەمەن ئەۋەنى تپايدا پزگارو سەرفراز دەردەچەن، سەرىنە بۇ كەسانىك كەتپايدا دەفەۋىن و بەھىلاك دەچەن.

چۇن فەۋتان ؟ چۇن تپاچوون؟

بەلام جىنگاى سەرسۇرمانە بۇ ئەۋانەى تپايدا پزگارو سەرفراز دەبەن، چۇن پزگاربوون؟ چۇن سەرفراز بوون؟! كەتپايدا پزگارو سەرفرازىت، ئەۋا لەۋ بەلاگەۋرەپە پزگاربوت، ھەرچەندە مەن خەپال ئاكەم تۇ لەپزگاربوون بىت .. لەگەل ئەۋەشدا

دىنا ھەر ھەمۋى: سەرەتاۋ كۆتالى، ھىچى تپانىيە، تەنبا ۋەك پىۋىكى نوسىرو خەۋ بىنىت، لەۋخەۋەدا ھەندىك شى دىلخۇشكار بىنىت..

حه سه نى به صرى

* نینجا ووریا به!!!

چۆن پینکه نین؟

چوزانین خورای گهوره چهنده له کرده وه کاغمان لیوه رده گریست.. نه گهر
فهرمووی: لیتان وهرنا گرم!!

* نهی فلان ..

دنیا ت بفرۆشه به قیامهت.. له ههر دوولا قازانج نه کهیت، قیامهت مه فرۆشه
به دنیا ت .. له ههر دوولا خهساره قهنه ند ئه بیست.

* نهی فلان ..

مردن به سه نامۆز گاری کارت بیت، پهنگه هه ندی نامۆز گاریه کان کاریگه ریه کی
کاتی هه بیت و دواى کهمیک نه میتیت، له چاکترینی نامۆز گاری نه وه یه
کاریگه ریه که ی به رده وام بمیتیت.

کاتیک ږووبه ږووی جه نازه یه که نه بینه وه ترسمان لیده نیشیت، گریانى گریاو ه کان
دلته نگ و خه مبارمان ده کات وه کو نه و کۆگه له ی لهحه وت ها وه لانی
نه شکه وت ترسیان لیتیشته به لام که له بهر چاو وون بوون: خوشی و
ناسووده یه کان گه رانه وه!!

خوا په حم به حه سه نى به صرى بکات و له به هه شتی به رین جیگه رى بکات و
نیمه ش سوو دمه ند بکات له زانسته و په وشتی جوانی نه و و له و په یام و
بانگه وازه ی.

لەنموونەى وتەكانى

ئەگەر وتە شىرىن و بەناوبانگەكانى بنوسىن بەجەندىن پەرتووكىك لەم شىۋەيە
تەواو نابىت، بەلام مەشتىك لەخەرۋارى ئەو ووتە بەنرخانى ئەنوسىن.

رەجەتى خۋاى لى بىت ئەفەر مويىت:

• لەخراپىزىنى دۆست و ھاۋەلانى ئىۋە درەم و دىنارن، دۆستايەتى كردىيان
ھىچ سوودت پىناگەيەن^۱ ھەتا لىت جىانەبەۋە.

• ۋاز لەدنيا بەيىن ۋەللاھى ئەۋكەسە دلخۆش و ئاسوودەيە كەگۈيى پى
نادات.

• ھاۋرپىزىن كەس كە دەتەۋىت ھاۋرپىيەتى بىكەيت ئەۋانەن ھاۋرپىيەتت دەكەن
ۋەكو خۇيان.

• ئەگەر ويستت كەموكۈرپىيەكانى ھاۋرپىكەت باس بىكەيت باسى كەم و
كۈرپىيەكانى خۇت بىكە.

• خوشك و برا دىنيەكاغان لە كەسوكارمان باشۋو بەنرخۆن، ئەۋان ئاخىرەتقان
بىردەخەنەۋە، بەلام زۆربەى كەسوكارمان جەنجالمان دەكەن بەدنياۋە.

• شىرىنى تەنھا لە سى شتدا ھەيەو ئەگەر نەتاندۆزىيەۋە ئەۋا بزانن دەرگاگە
داخراۋە:

(۱) نوپۇز كردن. (۲) قورئان خويىندن. (۳) يادى خۋاى پەروەردگار.

• كە لەترسى خۋاى گەۋرە گريايىت لۇمىسكەكانت مەسرە، چونكە ئەبىتە
رۋناكى بۆرۈخسارت، ئەگەر دەست نوپۇز گرت ئاۋى دەست نوپۇز كەت

^۱ - مەبەست خۇشويستى درەم و دىنارە، كە دۆستايەتى و خۇشويستيان ۋادەكات، ئەرك
و واجباتيان لى بەجىنەيىن و لەخىرو بەخشىن بيانگرنەۋە، ئەۋكاتە ئەبۇ دىيار ئەبۇ قىيامەت
ھىچ سووديان لى نايىن، پارەو سامان ئەبىت لەۋا دەستدا بىت ئەك لەۋا دل.

حه سه نى به صرى

مه سپره، نه وه نه بيشه رووناكى بو روخسارت، له كاتيكدا له خزمهتى خوادا نه وه ستيت.

• نه گهر ويست دوژمنايهتى كه سيك بكهيت، نه وا بزانه نه گهر نه وه كه سه گوزرايه لى فرمانه كانى خوابوو، نه وا دوژمنايهتى مه كه چونكه خواى گه وه نايدا ته دهست تو، وه نه گهر يش سه رينچى كارو له خواياخى بوو نه وا گوى پى مه ده وه خوتى پيره ماندوو مه كه چونكه نه واخى بوونهى خوى به سه بو.

• نه م دينه له نيوان توند گيرو شلگيره كاندا تيا ده چي، كو مه ليك "حه رفى" ن و ته نها پته كان نه خو ئينه وه وه به روو كه شيه وه نه روانه ده قه كان - النصوص - بى نه وهى له مه به سه ته كان تيبگن، بنه ماكانيان پشت گوى خستوو وه هه موشت حه رام ده كه ن، يا ده رگاي - اجتهاد - دائه خه ن.

"تاويل" چيه كانيش ده قه شه رعيه كان به ناره زوى خويان به كار نه هين بو هه رمه به سيك كه بيا نه وي، خه ريكن هه مووشتيك حه لال نه كه ن و لومهى مه زه هب و اجتهاده كان ده كه ن.

به لام نه وهى كه دين سه لامه ت نه كات بريى به له پولى "ميا نه وه" نه وانى جيا وازى نه كه ن له نيوان زياده روى و كه م ته رخه مى، عه قلى زانا و دل و ده روونى پاريز كاران نه كاته يه ك.

• له نيشانه كانى بروادار دينى به هيزه، له سه ر كردارى چا كه سووره، له وه پرى دلتياى و يه قيندايه و هيج گومانى كى نيه، كار به زانست نه كات و به بى زانبارى برپارى شت نادات، ره لستارى نه رم و نيانه، مافى كه س پيشيل ناكات و له ده و لته مه نديدا نه به خشي ت و پاشه كه وتيشى نه كات، وه له برستى و نه داريدا خو را گرو به نارامه، له هيزو ده سه لا تداريدا چا كه كارو چا كه خوازه، پاريز كارو ده سه لنگره له هه موس و ناره زو بازي دا، پا كيزه و به نارامه له كاتى به لاو ناخوشيدا،

سەھەرەك بۇ تارىكىستانى دۆلەكان

بەھۇي خواستى ھەرزە كارانەمۇ تېناكەوئىت و نافەوئىت، چونكە لەخواست و يستەكانىدا ھەرزەو بىناگانىيە، زمانى توشى ھەلچوون و ھەلەشەبىي ناكات، لەقسەكردندا دەست پىشخەرى ناكات، چاۋەچاۋ ناكات، لەكاتى خوشگوزەرانى و شادى دا خۇي لى ناگورپىت، مەبلى بەلای ھەواۋ خۇپەرستىدا نىيە، دەم شېرو زمان لووس نىيە ھەرلەبەر ئەۋەشە بەھۇي زمانىدە سووك و شىرین نابىت، رۇدو چاۋ برسى نىيە، لەقسەي خۇش و زمان پاراويدا درىغى نىيە.

● مالک كورى مەغلۇل ئەلئىت حومەيد ووتى: لەرۇژىكى مانگى رەجەب لەمزگەوت بووين ھەسەن قومىكى لەئاۋداۋ ئىنجا تفى كردهۋە، ھەناسەيدەكى دا بەھەناسەيدەكى قول، ئىنجا گرىا، ھەتا لەگريان شېرزەبوۋ ئەلەرزى ۱.. پاشان وتى: ئەگەر لەدۆلەكاندا چاكى يەك ھەبىت، ئەتانگريەنىت لەشەۋدا كەۋەك بەياني قىامەتە، بەراستى شەۋ لىكەندەۋەيە لەبەيانىيەكى قىامەت.

● ابن ئەبى دنيا ئەگىرئەۋە كەھسەن لەزەمى غەيەتدا ئەفەرموئىت: ۋەللاھى غەيەت بۇدىنى بىرۋادار خراپەزە لەخۇرەۋ كرم لەجەستەيدا، ۋە"ئەصلىت كورى طريف" ئەلئىت: بەھسەم و ت: پايۋىكى گوناھكار كەگوناھەكانى بەناشكرابى ئەكات، بۆمان رۋونكەۋە ئايا باسكردنى چۆنە؟ غەيەتە؟ فەرموۋى: نەخىر، ۋە ووتى: سى كەس ھەن كەغەيەتيان ھەرام نىيە(ئەۋانەي بەناشكر تاۋان ئەكەن، ئىمامى ستمەكارى زۆردار، داھىنەرى داھىنانىكى گومرايانە).

ۋە لەرموۋى: و تراۋە ھەركەسىك براكەي تاۋانباربكات بەگوناھىك كەزۋوتىر كەردوۋەيتى و ئىستا تۆي لىكردوۋە، ئەۋكەسە نامرپىت ھەتاتوشى ئەۋ گوناھە نەبىتەۋە.

حه سه نى به صرى

° محمد كورى عومەر ئەلەيت: گویم لیوو حەسەن ئەبیوت: گویم لە ئەبو هورەیرە بوو دەیفەرموو: "دەستوێژ ناگر ئەگۆرێت"، ووتی حەسەن ووتی: لەبەر ئەوە هەرگیز وازی ئی ناھێتم.

° پیارێك هەبوو سوورو سێ لەبەردە كردو ئەبیوت ها سەیرم بكەن، حەسەن فەرمووی: بەراستی ئەتبین ئەی خراپترین خراپەكاران، نەخێر بۆ تۆ، بەراستی ئەهلی دنیا بەروانیان بۆ تۆ لەسەردنیا زۆرتر سوورنەبن و وە توانایان زیاتر ئەبێت بۆ هەوس و شەهوات و دەولەتمەند كردنی سك و پشتیان، بەلام ئەهلی قیامەتی رقیان لێت ئەیتەو و خوشیان ناوێت، ئەوان بەخێرای ئەپۆن و بەجێدەهێلن.

° موسلیم كۆری ئیبراھیم ووتی: رەبیعه كۆری كلثوم ووتی: گویم لەحەسەن بوو فەرمووی: ئەبوهورەیرە پێی ووتین: پێغه مەھر "دروودی خوای لێ بێت" بەیعانی لیوەرگرتم بەخۆشۆردنی هەموو پۆژێکی هەینی، وێری پێش نووستن و بەپۆژوو بوونی سێ پۆژ لەهەموو مانگیكدا.

° "طلحەى كۆرى عەمروى حەضەرى" ووتی: حەسەن هاتەلامان فەرمووی لەگەڵ "عطا" دانیشتیوین، گویم لیوو حەسەن فەرمووی: خوای گەورە ئەفەرموێت: ئەی ئادەمیزاد دروستمكردوێت و غەیری من ئەپەرستی، یادت دەكەم و لەبیرم ئەكەى بانگێدەكەم و لەبەرم ژانەكەیت، بەراستی ئەو ستمەزینی ستمە لەزەویدا ئینجا حەسەن ئەو نایەتەى خۆتەدەو: ﴿يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾.

° ئەبو عوبەیدە ئەلەيت: حەسەن فەرمووی: هەر پیارێك بینی خوا نێعمەتێکی پێ بەخشى و وتی: سووپاس بۆ ئەو خواپەى كە ئەو نێعمەتەى پێ دام و چاكەى پێوە كرد، ئیلا خوای گەورە دەولەتمەندى ئەكات و بۆى زیاد ئەكات.

سەھەرلىك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

° عوتىي لەباو كىيەو ئەگىر پىتەو ئەللىت: نەخۆشلىك ھاتەلاى ھەسەن كەلەنەخۆشەكەى چاك بوو بوو يەو و ئەویش ووتى: ئەى پىاو خىراى گەورە يادى كر دووئ يادى بگەو، لەگەلتدا دواو سوپاسى بگە، بەراستى نەخۆشى، جارى دەنگىكە لەلەيدەن خىراى فەرمانرەواو خاوەن شىكۆو، ئىنجا نەخۆش دواى چاك بوو نەوئى نەخۆشەكەى يادەبىتە سوارىكى سەربەرز، يانەبىتە گوئدرىزىكى رۆزگار خىراى فەوتاو^۱.

° صالح كورى رۆستەم ووتى: گوئم لەھەسەن بوو كە فەرمووى: خىراى گەورە رەحم بەپىاويك ئەكات كەلەخۆبايى نايىت بەوئى كەلەخەللى زىاترى ھەيە، بزائە ئەى نەوئى ئادەم، بەتەنيا ئەمريت، بەتەنيا ئەچىتە گۆرەو بەتەنيا زىندوو نەبىتە، بەتەنيا لىپرسىنەو ئەگەلتدا ئەكرىت، ئاگات لەوئىستەكانت بىت.

° ئەبى عوبەيدەى ناجى ئەگىر پىتەو: ھەسەن فەرمووى: ئەگەر خەلىك دىت پىشېر كىيان لەگەن بگە ئەگەر لەھىلا كەتدا سەرى دەر كر دئەوئى ھەلېزار دووئ بۆنەفسى خۆى، كەسانىكىمان دىتوو كەكارىتىكر دنى ئىستانيان زىاتر بووئ ەدوار وژيان، ئەوا رىساوبون و بەھىلاك چوون، ئەى نەوئى ئادەم: فەرمان رەوايى دوانە، ئەوئى ھوكم بە فەرمانى خوابكات ئەوا پىشەوايەكى دادپەرورە، ئەوئى ھوكم بەغەبرى فەرمانى خوابكات ئەوا فەرمانرەوايەكى نەفام و نەزانانەيە.

بەلاك خەللى سىچۆرن: بىر وادار، بىر پروا، دووروو، بەراستى بىر وادار گوئرايەلتى فەرمانى خوايە، بىر پروا خىراى گەورە رىساوى ئەكات وەكو ئەبىن، بەلام "دووروو" لەگەلتمان لەمال، لەرنگە، لەبازار، پەنامان بەخو، وەللاھى

^۱/ ئەگەر بەئىئارام بىت و ناسوپاسى نەكر دىت ئەوا سوارى سەربەرزە بەلام ئەگەر ناسوپاس بوئىت و تۆبە لەگوناھەكانى ئەكات ئەوا رۆزگارى خىراپ و فەوتاو.

حهسه نی به صبری

خوای خوایان ناناسن، سه ریچی فرهانی خواته کهن به کرده وه بیسه کانیان، پروادار به ترسه وه رۆژده کاته وه له به ترسی خوا، نه کاتووشی خراپه یه ک بیست، یانه وهی رۆیشته وه نه کاتووشی خراپه یه ک بوو بیت.

° "جویریة کوری به شیر" وتی: گویم له حهسه ن بووه نه و نایه ته ی خوینده وه ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾^۱.

دوای وه ستاو ئینجا ووتی: خوای گه وه ره هه ره موو خیره شه ریکی له و نایه ته دا کۆ کرده ته وه، وه لاهی هیچ شتیکی له دادپهروه ری و چاکه خوازی به جینه هیشته له فره مان به رداری خوای گه وه ره هه مووی تیدایه، وه هیهیچی له به دره وشتی و خراپه کاری به جی نه هیشته وه له سه ریچی فرهانی خوای گه وه ره هه مووی تیدایه.

° هه ندیك كهس هاته نه لای ئیمامی حهسه ن و ووتیان: سیفاتی ها وه لانی پتغه مبه رمان (عليه السلام) بێ بلتی: نه ویش گریاو فره مووی: نه وان نیشانه ی دهر که و تنی خیره بوون لهزه وی تا ناسمان، وه نیشانه ی هیدایه ت و راستگۆیی بوون نه وان به رگیان زهر بوو بۆ که م مه سه رفی و رۆشتیان به خو به که مزانی و گوشتارو کرداری وه کو یه ک و خواردن و خواردنه وه ی حه لال و ملکه چی و گوێزایه لیان بۆ خوای گه وه ره، سه رک کرده بوونیان له هه ق و راستیدا که پشان خۆش بیست یان ناخۆش، جیبه جی کردنی هه موو نه و نه رک و مافانه ی له سه ریان بوو، لی بوورده یی و لیخۆش بوونیان به رام به ره به خه لک و خواردنه وه ی رق و توره ییان

^۱ - النحل/ ۹۰، واته: به راستی خوا فره مان نه دات به دادپهروه ری و چاکه کاری و یارمه تیدان و به خشنده یی به خزمان و قه دهغه له گونا هواتاران و ده ستدێژی نه کات "بۆ سه رمال و نه فس و نامووس" و نامۆزگار یان نه کات بۆ نه وه ی یاده وه ری وه ریگرن و تبه کرن.

سەھەرئىك بۇ تارىكىستانى دىلەكان

لەدروستىكرانى خوا بۆ رازىكردنى خوا لەخزىيان ھەرگىز زىادەپۇيان
نەكردووه جەوورو سەمىيان نەدەكرد، لادانىيان نەبووه لەفەرمانى خوا لەقورئاندا،
زمانىيان بەيادى خواوہ خەرىك نەكرد، خوئىيان نەبەخشى تاسەر كەوتن، مالىيان
نەبەخشى لەپۇستى و قەرزىاندا، ھەرگىز ترسىيان لەدروستىكران پىگەى
لەنگرتون و نەبووه، رەووش و رەفتارىيان جران بوو، دىيان تەنھا بۆ
نامادەكرنى تويشوى دوارپۆژ نەويست، خوئيان لەحەلل نەپاراست زۆر زياتر
لەوى كەئيوە لەحەرام خۆتان نەپارىزن، شوئىنكەوتەى سوونەتى
پىغەمبەر (ﷺ) بوون، كارىيان بەپەراوى خوا دەكرد.

وہفاتی

"نەبو طارقى سەعدى" دەئىت: لەلای ھەسەن بووم دىتم لەكاتى وەفاتىدا
وہسەتى دەكرد، بە نووسەرەكەى دەووت: ((نەوہ شاھىدىدانى ھەسەنى كۆرى
نەبو ھەسەنە كەشايدەتى داوہ كەخوا تاك و تەنھايدەو لەو خوايە زياتر ھىچ خوايەك
نەى، محمد"دروودى خواى لى بىت" نۆردراوى نەو خوايەى، وە ھەركەس نەو
شايدەتيە بدات بەراستى و لەدئەوہ لەكاتى مردنىدا، نەوہ دەچىتە
بەھەشتەوہ...)).

"ئابان كۆرى مەبەر" گىرايەوہ: كە ئىمامى ھەسەن لەسەرەمەر گەدابوو، چەند
پياوئىك لەھاوہلانى ھاتنەلای ووتيان: نەبا سەعيد چەند ووتەيك بەھۆيەوہ
سودمەندىن، لەرموى: من سى ووتەتان پى ئەئىم بەقسەم بكن و پى ھەسەن:

• نەوہى نەھى كراوہ لەسەرتان، ئىوہ لەناو خەلكدا لەو
كەسانەن كەتەركى نەكەن.

• نەوہى نەمەرتان پىكرائوہ لەچاكە ئىوہ كەنەيكەن.

• بزانی ههنگاه کانتان دوان، ههنگاوێک بۆ ئێوه ههنگاوێک

له سه ر ئێوه، بپوانن سه به ئێ له کوێن و بۆ کوێ نه پۆن.

به ئێ له شه وێکی ههینی له سه ره تای مانگی په جه بی سالتی "۱۱۰" سه دو دهی

کوچیدا ئیمامی ههسن گه پاره وه بۆلای خوای پهروه ردگاری خۆی.

کاتێک پۆزیان کرده وه دهنگ و باسی وه فاتی له ناو خه لکدا بلا و بووه،
به راستی ئهم دهنگه به صره ی هه ژاندو له رزانیه وه!..

"هیشام کوپی ههسان" نه لیت: له لای "موحه مدهی کوپی سیرین" بووین،
پیاوێک هاته ژووره وه بۆلای و وتی: ههسن وه فاتی کرد. موحه مده په جه تی
بۆناردو په نگه گۆراو له قسه کردن وه ستا، تاما وه یه کی زۆر قسه ی نه کرده وه،
ئه که سانه ی له ده ور و پشته ی بون وه ستابون به سه ریه وه بینیان ئه وه وهاله کاری
تیکرده وه...

"موحه مدهی کوپی سیرین" یش زۆردوای ئه وه نه مایه وه به لکو ته نها
به تپه ر بوونی "۱۰۰" سه د پۆژ دوای ئه وه وه فاتی کرد.

"عبدالله کوپی شیخ ههسه نی به صری" نه لیت: که باوکی ته مه نی ۸۸ سال بووه
له سه ره تای مانگی په جه ب دا وه فاتی کردوه.

به ئێ دوای ئه وه ته مه نه پیرۆزو پر به ره که ته، گه پاره وه لای خوای خۆی،
"ئه یوب و هه مید" شۆردیان، خه لکی هه موو کۆبوونه وه ته واوی به صره
شه قابوو.

ئینجا کفیان کردو له دوای نوێزی ههینی هه رله و مزگه وته دا نوێزیان
له سه رکرد که کاته کانی ژبانی له ویدا به سه ر بردبوو به زانایی و به مامۆستایه تی و
به بانگه وازی بۆلای خوا.

سەھەرئىك بۆ تارىكىستانى دىلەكان

تەواۋى خەلكى بەصرە شىۋى جەنازەكەى كەوتىن و لەگەلدا پۇشتىن،
بەجۆرىك ئەو رۆژە نوپۇزى عەسر لەمزگەوتدا ئەنجام نەدرا چۈنكى تەواۋى
خەلكى بەصرە چۈرۈپۈنەدەر لەگەل جەنازەى موبارەكىداو سەرقالى شاردنەو
ئەسپەردە كەردنى بوون و كەس لەشاردا نەماپوون نوپۇزى تېدا بىكات.

لەوكاتەى ئەو مزگەوتە لەلايدىن مۇسلمانانەو دروستكراپوون، تەنھا يەك نوپۇزى
تېا ئەنجام نەدرا ئەوئىش ئەو رۆژەى وەفاتى شىخ حەسەنى بەصرى بوون رەجەتەى
خوای لى بىت.

بەراستى خەلكى بەصرە بۆى پەرۋىش و خەمباربوون، بەوەفاتى ئەو
دەگىربوون، خەم وەكوھەور سىبەرى لەسەر كەردبوون.

ھەزاران رەجەتتە لەسەر زانائى پاىە بەرز..

سەرچاوەکان

داتەر

سەرچاوەکان

- ١- القرآن الكريم
- ٢- تەفسیری ناسان
- ٣- ریاض الصالحین
- ٤- الطبقات الكبرى ج ٧
- ٥- إحياء علوم الدين
- ٦- طبقات الصوفية (كواكب الدرية) ج ١
- ٧- البداية والنهاية ج ٩
- ٨- حلية الاولياء و طبقات الآصفياء
- ٩- صور من حياة التابعين (الكتاب الثاني)
- ١٠- (تأريخ الاسلام ووفيات المشاهير والاعلام حوادث ووفيات)
- ١١- سير اعلام النبلاء ج ٤
- ١٢- صفة الصفوة ج ٣
- ١٣- وفيات الاعيان وأنباء أبناء الزمان ج ٢
- ١٤- رجال الفكر والدعوة
- ١٥- لينتقم نيت
- ١- بورهان محمد نعيم
- الإمام أبي زكريا يحيى بن شرف النورى
- محمد بن سعد بن منيع الزهري
- الإمام أبى حامد محمد بن محمد الغزالي
- زين الدين محمد عبدالرؤوف المناوي
- أبي الفداء الحافظ ابن كثير الدمشقي
- للحافظ أبي نعيم أحمد بن عبدالله الأصفهاني
- د. عبدالرحمن رافت الباشا
- للحافظ المؤرخ شمس الدين محمد بن أحمد بن عثمان اللطفي
- الإمام شمس الدين أحمد بن أحمد بن عثمان اللطفي
- للإمام جمال الدين أبي الفرج ابن الجوزي
- أبي العباس أحمد بن محمد بن ابراهيم بن أبي بكر بن خلكان
- أبو الحسن علي الحسيني الندوي
- د. خالد سعد النجار

Alnaggar١٦@hotmail.com:E-MAIL

پۆزىش

داۋاي لىيوردن لەخوینەرانی نازیزی ئەم پەرتوگە دەگەین ..
 كەهەندى هەلەى رېنوووسى لەگاتى پیتچنیدا بەسەرماندا
 تیپەرپون..

لیستی هەلەگان

لاپەرە	ژمارگە	ژمار	هەلە	بەست
۵	۴	۱۷	مەگەر
۵	پەراویز	۲	تەزۆکە	نەزۆکە
۱۱	۳	۱۲	کچیکیشی	کچیکیشە
۱۳	۳	۹	رزارە	رازاوە
۱۳	۴	۱۰	ناو	ناوت ناوە
۱۵	۴	۱۸	پێغەمبەرانی	پێغەمبەر
۱۷	۲	۸	سەردەمیوو	لەسەردەمیوو
۱۹	۱	۲	جیشتەجی	نیشەجی
۲۱	پەراویز	۲۰	فریشتەم	فریشتەنیم
۲۲	۱	۲	یان	یان
۴۷	۳	۱۰	ئەبوبەردە	ئەبودەردە
۶۳	۳	۱۰	لەمەودا	لەمەودا
۱۰۷	۲	۱۹	تۆی	تەوبەى